

JAARVERSLAG

PROOLEIDEN 2017

ONDERWIJS
MET AANDACHT
VOOR ELKAAR

Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden

BESTUURSVERSLAG	3	7 Overige beleidsterreinen	30
Voorwoord	4	7.1 Communicatie	30
		7.2 ICT	31
1 Algemene informatie	5	8 Financiën	32
1.1 Algemene gegevens	5	8.1 Financieel beleid	32
1.2 Juridische structuur en governance	5	8.2 Treasury	32
1.3 Doelstelling en kernactiviteiten	5	8.3 Toelichting exploitatie	33
1.4 Samenstelling directie en bestuur	5	8.4 Toelichting Balans	35
1.5 Code goed bestuur, organisatiestructuur en besturingsfilosofie	6	8.5 Resultaatverdeling en vermogen	36
1.6 Scholen en identiteit	7	8.6 Kengetallen	37
1.7 Bedoeling en strategie	8	9 Continuïteitsparagraaf	38
1.8 Beleidsuitvoering	9	9.1 In- en externe ontwikkelingen	38
2. Raad van Toezicht	10	9.2 Leerlingtellingen	38
2.1 De Raad van Toezicht in 2017	10	9.3 Financieel toekomstperspectief	41
2.2 Genomen besluiten in 2017	11	9.4 Risico's en onzekerheden	46
2.3 Thema's van de Raad van Toezicht	11	9.5 Risicobeheersings- en controlesystemen	47
2.4 Commissies / aandachtsgebieden	11	10 Financiële toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2017	48
2.5 Samenstelling	11	10.1 Geconsolideerde exploitatie	48
2.6 Overzicht vergaderingen	13	10.2 Toelichting geconsolideerde exploitatie	48
3 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad	14	10.3 Toelichting geconsolideerde balans	50
3.1 Samenstelling GMR	14	10.4 Kengetallen	50
3.2 Frequentie	14	JAARREKENING	51
3.3 Behandelde onderwerpen	14	Geconsolideerde balans na resultaatbestemming per 31 december 2017	53
3.4 Overleg met bestuur	15	Geconsolideerde staat van baten en lasten 2017	55
3.5 Professionalisering	15	Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017	56
3.6 Ondersteuning	15	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	57
4 Onderwijs	16	Gegevens over de rechtspersoon	60
4.1 Onderwijsresultaten	16	Toelichting op de geconsolideerde balans na resultaatbestemming per 31 december 2017	61
4.2 Inspectie van het Onderwijs	16	Overzicht geormerkte doelsubsidies OCW	65
4.3 Onderwijskundig beleid en resultaten	16	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	66
4.4 Samen opleiden 2017	19	Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten 2017	67
4.5 Vertrouwenspersonen	20	(Voorstel) bestemming van het resultaat	71
4.6 Incidentenregistratie	20	Gebeurtenissen na balansdatum	72
4.7 Passend Onderwijs	20	Overzicht verbonden partijen	73
5 Personeel	22	WNT-verantwoording 2017	74
5.1 Kengetallen	22	Enkelvoudige balans na resultaatbestemming per 31 december 2017	76
5.2 Integraal personeelsbeleid	24	Enkelvoudige staat van baten en lasten 2017	78
5.3 Ontwikkelingen	25	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	79
5.4 Beleidsmatige aspecten	25		
5.5 Gezondheid, welzijn en veiligheid	26		
6 Huisvesting	27		
6.1 Huisvesting algemeen	27		
6.2 Onderwijshuisvestingsbeleid	27		
6.3 Interne organisatie	27		
6.4 Activiteiten	28		
6.5 Ontwikkelingen	29		
6.6 Duurzaamheid	29		

BESTUURSVERSLAG

PROOLEIDEN 2017

PROOLEiden verzorgt regulier en speciaal onderwijs aan kinderen van 4 t/m 12 jaar in de stad Leiden en heeft een school voor Speciaal Onderwijs in Leiderdorp. Met zestien scholen verspreid over de stad, veertien reguliere basisscholen en twee scholen voor speciaal onderwijs, is openbaar onderwijs in elke buurt van Leiden aanwezig. PROOLEiden verbindt circa 450 medewerkers en ruim 4.500 leerlingen en hun ouders/verzorgers en vertegenwoordigt met deze omvang een grote gemeenschap in de Leidse regio. Het is daarom vanzelfsprekend dat PROOLEiden zich naar die gemeenschap en de samenleving verantwoordt. Die openheid past bij het openbaar onderwijs en bij PROOLEiden.

Met deze jaarverantwoording leg ik als directeur-bestuurder van Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden (PROOLEiden) verantwoording af aan de Raad van Toezicht, de medewerkers, de medezeggenschapsraden, de participerende gemeenten, het ministerie van OCW en andere belanghebbenden. Het verslag is besproken met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR), het Bestuurlijk Overleg Directeuren (BOD) en de Raad van Toezicht. Het is onderwerp van overleg met de wethouders van de gemeenten Leiden en Leiderdorp. Het document wordt verstrekt aan de stakeholders/relaties en is op www.prooleiden.nl te downloaden.

Deze jaarverantwoording informeert over het algemene instellingsbeleid. Welke activiteiten zijn in 2017 ondernomen, in het kader van het strategisch beleidsplan 2015-2019 'Onderwijs met aandacht voor elkaar', om de gestelde doelen te verwezenlijken, de kwaliteit van het onderwijs te borgen en de verdere ontwikkeling van het onderwijs op de scholen en de organisatie te bevorderen.

Een van de ambities van PROOLEiden is om het openbaar onderwijs in de regio te verbinden en versterken. De personele unie die PROOLEiden en de Openbare Basisscholen Groep Leiderdorp (OBSG Leiderdorp) per 1 oktober 2017 vormt is een mooie stap op weg naar het realiseren van die ambitie.

PROOLEiden en OBSG Leiderdorp staan samen voor sterk openbaar onderwijs in Leiden en Leiderdorp.

In het afgelopen jaar hebben medewerkers van PROOLEiden zich opnieuw dagelijks ingezet om het onderwijs aan de kinderen steeds verder te verbeteren. Door samen te werken, opbrengsten centraal te stellen, te reflecteren op het eigen handelen en door continu te werken aan de eigen en gezamenlijke professionele ontwikkeling maken we het onderwijs 'iedere dag een beetje beter'.

Die inzet vraagt een passende beloning. Alle leraren van PROOLEiden hebben om aandacht te vragen voor de te hoge werkdruk en een passende beloning het afgelopen jaar twee keer gestaakt. Het bestuur van PROOLEiden heeft de acties van harte ondersteund, want om 'onderwijs met aandacht voor elkaar' waar te kunnen maken hebben we krachtige én voldoende leraren nodig.

Leiderdorp, juni 2018

Marton de Pinth, directeur-bestuurder

1 ALGEMENE INFORMATIE

1.1 Algemene gegevens

Naam	Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden
Bestuursnummer	42504
Bezoekadres	Elisabethhof 23, 2353 EW Leiderdorp
Telefoon	071 - 524 76 70
K.v.K-nummer	27362850
Website	www.prooleiden.nl
E-mail	mail@prooleiden.nl

1.2 Juridische structuur en governance

De rechtspersoonlijkheid van het bevoegd gezag is een stichtingsvorm. De Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden is opgericht op 4 december 2009 en gevestigd te Leiden. De meest recente wijziging van de statuten heeft plaatsgevonden op 29 december 2011. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder dossiernummer 27362850 en opereert vanaf dat moment als een zelfstandige entiteit.

De band met de gemeente is geborgd doordat statutair is vastgelegd dat de gemeenteraad toezicht uitoefent op het bestuur van de stichting in de zin van artikel 48 – lid 12 respectievelijk artikel 51 lid 12 van de wet door – wanneer zulks naar het oordeel van de gemeenteraad geboden is – de bevoegdheden te gebruiken die aan de gemeenteraad zijn toegekend bij deze statuten en in genoemd artikel 48 respectievelijk 51 van de wet.

Vanaf de datum van oprichting wordt PROOLEiden bestuurd door een directeur-bestuurder. Deze wordt benoemd door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bestaat uit vijf personen onder wie een voorzitter. De leden van de raad zijn benoemd door de gemeenteraad van Leiden.

1.3 Doelstelling en kernactiviteiten

De doelstelling van de stichting, zoals opgenomen in de statuten, luidt:

- 1 Het doel van de Stichting is het in stand houden van één of meer openbare scholen als bedoeld in artikel 48 respectievelijk artikel 51 van de wet. Om haar doel te bereiken kan de stichting gebruikmaken van alle wettelijk geoorloofde middelen die daaraan dienstbaar zijn.*
- 2 Het openbaar onderwijs dat wordt verzorgd door de door de Stichting in stand gehouden school draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden. De door de Stichting in stand gehouden school is toeganke-*

lijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing. Het openbaar onderwijs dat wordt verzorgd door de door de Stichting in stand gehouden school wordt gegeven met eerbiediging van ieders godsdienst of levensbeschouwing.

- 3 Het doel van het onderwijs op de school is het bieden van kwalitatief hoogstaand onderwijs gekoppeld aan het ontwikkelen van de 'forma mentis', het ontwikkelen van een kritische en analytische attitude bij de leerlingen.*

Deze doelstellingen kristalliseren zich uit in de kernactiviteiten. PROOLEiden verzorgt regulier onderwijs aan kinderen van vier tot en met twaalf jaar in de stad Leiden. Meer dan vijftig procent van de Leidse schoolbevolking in deze leeftijdsklasse bezocht het afgelopen jaar een school van PROOLEiden. Daarnaast heeft PROOLEiden een regionale functie door het aanbieden van speciaal onderwijs op PI De Brug en de Onderwijs Zorg Combinatie Orion. De scholen voor speciaal onderwijs van PROOLEiden bieden speciaal onderwijs aan kinderen met psychische of gedragsproblemen en zeer moeilijk opvoedbare kinderen.

In artikel 4 lid 2 van de statuten van de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden is gesteld dat de scholen een openbare identiteit bezitten. Dit houdt in dat de scholen bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden zoals die leven in de Nederlandse samenleving en met onderkenning van de betekenis van de verscheidenheid van die waarden.

Scholen van PROOLEiden waren in 2017 toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienst of levensbeschouwing. Het openbaar onderwijs dat werd verzorgd, is gegeven met eerbiediging van iedere godsdienst en levensbeschouwing.

1.4 Samenstelling directie en bestuur

In 2017 werd de stichting geleid door de heer drs. M.A.J.A. de Pinth, directeur-bestuurder. Door de bezoldiging van de directeur-bestuurder wordt verwezen naar de jaarrekening. Uit hoofde van zijn functie als directeur-bestuurder is de heer De Pinth ook bestuurslid van het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden, het samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek, de Ambulante Educatieve Dienst (AED), de Stichting De Digitale Sleutel (DDS) en Pool West¹. De heer De Pinth heeft een betaalde nevenfunctie als toezichthouder bij de Stichting Meerkring Openbaar Primair Onderwijs Amersfoort².

De directeur-bestuurder vormt het bevoegd gezag van de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden. Hij is verantwoordelijk voor de instandhouding van de scholen voor primair en speciaal openbaar onderwijs in Leiden en Leiderdorp. De directeur-bestuurder is ook verantwoordelijk voor het onderwijs in deze scholen volgens de uitgangspunten van het openbaar onderwijs. Daarnaast vormt hij het aanspreekpunt voor de externe contacten, zoals het ministerie, de lokale overheid en de inspectie.

¹ Van de vacatiegeldregeling van SVW PPO Leiden (€ 100,- per vergadering) maakt de directeur-bestuurder geen gebruik. Deze inkomsten worden overgemaakt naar PROOLEiden.

² De heer De Pinth ontving voor deze nevenfunctie in 2017 een vergoeding van € 3.500 bruto.

De directeur-bestuurder wordt in zijn functie ondersteund door een bestuursbureau van beperkte omvang. Op het bestuursbureau werken per ultimo 2017 in totaal 13 medewerkers met een totale omvang van 8 fte's. Het betreft medewerkers voor de domeinen personeel, onderwijs, huisvesting, financiën en officemanagement en -ondersteuning. Zij waren belast met het vormgeven en uitvoeren van het bestuurlijke en bovenscholens beleid van de directeur-bestuurder en het ondersteunen van scholen in de uitvoering van hun taken. Een deel van de ondersteunende taken is uitbesteed aan derden, waaronder de verwerking van de administratie (personeels-, salaris- en de financiële administratie) welke is belegd bij het administratiekantoor Onderwijsbureau Hollands Midden (OHM) te Leiden. Daarnaast wordt specifieke expertise ingehuurd op het gebied van bestuurssecretariaat, projectleiding, ICT en communicatie (zie financiële bijdrage, paragraaf 8.3). Het aantal vaste medewerkers op het bestuursbureau lag onder het landelijk gemiddelde, waarbij verhoudingsgewijs rekening is gehouden met de grootte van de organisatie.

1.5 Code goed bestuur, organisatiestructuur en besturingsfilosofie

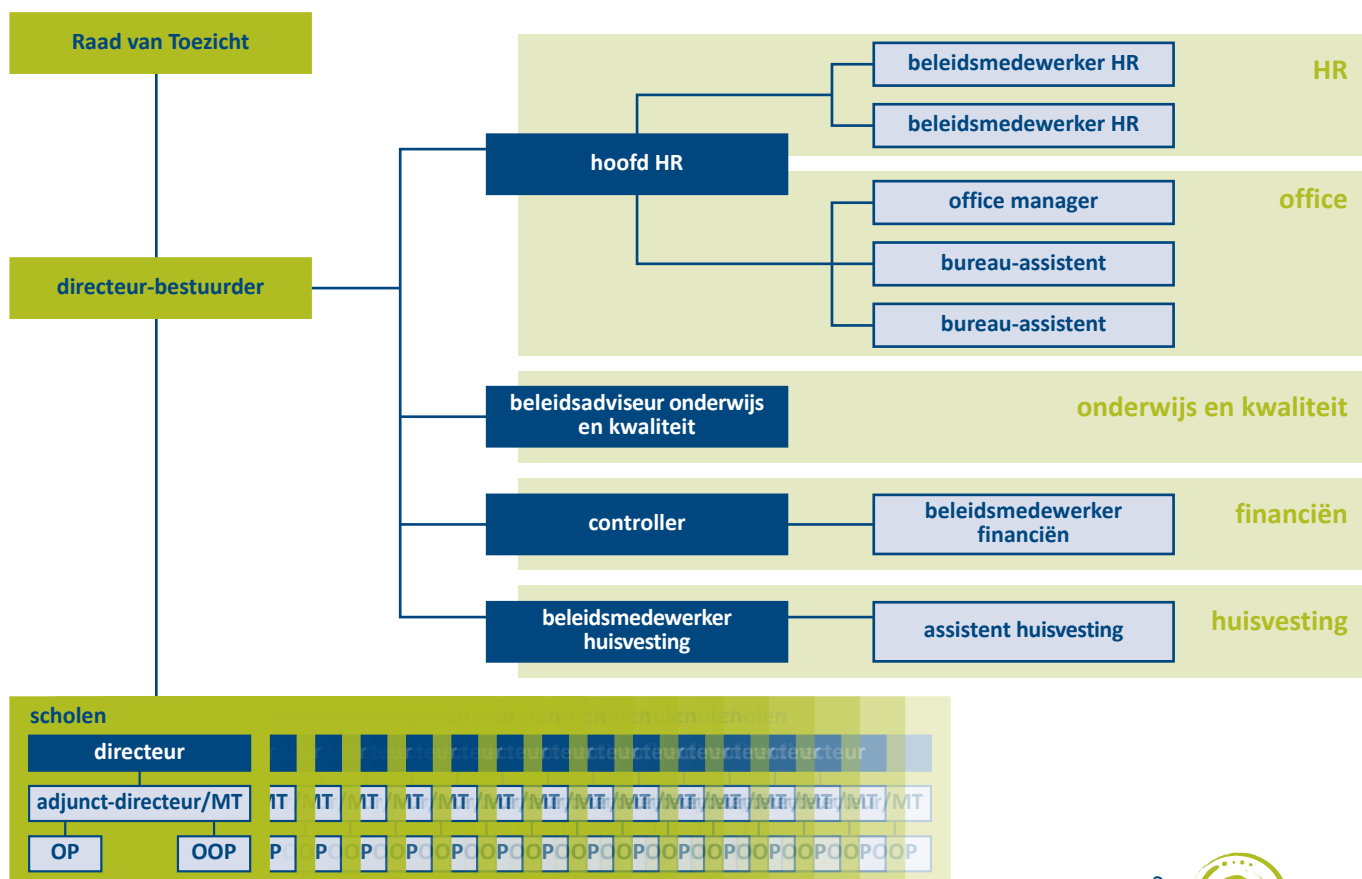
PROOLEiden is lid van de brancheorganisatie voor het primair onderwijs, de PO-raad. De stichting heeft de Code Goed Bestuur Primair Onderwijs vastgesteld en leeft deze na. In deze code zijn de basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders en managers in het primair onderwijs. Per 1 augustus 2017 is de aangescherpte versie van de code in werking getreden die ook door PROOLEiden wordt nageleefd. Zie ook hoofdstuk 9.4., de continuïteitsparagraaf.

In overeenstemming met de wet 'Goed Onderwijs, Goed Bestuur' heeft PROOLEiden een scheiding aangebracht tussen bestuur en toezicht (Bestuur/Raad van Toezichtmodel), met daarnaast een versterking van de rol van de integrale schoolleider. De directeur-bestuurder stelt kaders en stuurt rechtstreeks de directeuren van de scholen aan. Binnen de gestelde kaders is de schooldirecteur integraal verantwoordelijk voor zijn of haar school en kan deze een beroep doen op het bestuursbureau voor ondersteuning op de verschillende beleidsterreinen. Deze uitgangspunten zijn in 2015 uitgewerkt in nieuwe functiebeschrijvingen (zie organogram).

Daarbij is het belang van de totale scholengroep van grote betekenis. De openbare scholen van PROOLEiden maken deel uit van een groter geheel. Verbondenheid tussen de scholen onderling en het bestuursbureau en onderling vertrouwen zijn belangrijke kernwaarden. Voor de scholen is het geven van goed onderwijs de belangrijkste taak. Daarbij is samenwerking met partners in de wijk en de stad, die zich in de schil rondom het onderwijs bevinden, van essentieel belang.

Een krachtig en professioneel bestuursbureau geeft ondersteuning aan het primair proces. De ondersteunende functies zijn ingericht volgens de beleidsthema's human resource, financiën, huisvesting en onderwijs & kwaliteit. De directeur-bestuurder vormt in deze structuur samen met de controller, het hoofd HR, de beleidsadviseur Onderwijs & Kwaliteit en de beleidsmedewerker Huisvesting het beleidsteam van PROOLEiden. Vanaf november 2017 is het bestuursbureau tijdelijk uitgebreid met een interim-bestuurssecretaris.

De organisatiestructuur van de stichting ziet er als volgt uit:

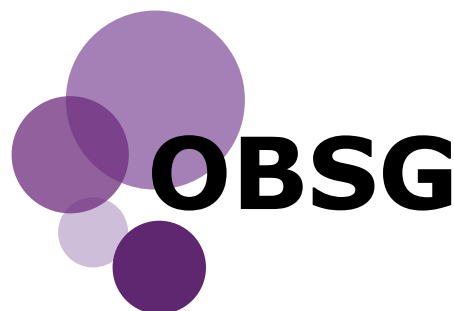
Om de interne verbinding te borgen is de communicatie tussen de verschillende lagen in de organisatie cruciaal. Bestuurlijke afstemming tussen directeur-bestuurder en directeuren van de scholen vindt plaats tijdens het Bestuurlijk Overleg Directeuren (BOD). In 2017 vond het BOD zes maal plaats. Daarnaast is er een structuur van klankbordgroepen en themateams waarin de schoolleiding participeert in het ontwikkelen en uitvoeren van de beleidscyclus.

Personele unie

PROOLEiden en OBSG Leiderdorp (de stichting Openbare Scholen Gemeenschap Leiderdorp die, met vier scholen, het openbaar primair onderwijs in Leiderdorp verzorgt) vormen per 1 oktober 2017 een personele unie. Bij een personele unie blijven er twee stichtingen bestaan voor openbaar onderwijs, maar hebben dezelfde bestuurder: de heer Marton de Pinth. Beide stichtingen hebben een Raad van Toezicht, maar die bestaan ook uit dezelfde personen. In bestuurlijk zin wordt daarom gewerkt alsof PROOLEiden en OBSG Leiderdorp één organisatie is.

Door de vorming van de personele unie wordt het openbaar onderwijs in de Leidse regio versterkt. Er ontstaat een grotere werkgever waardoor er meer rechtszekerheid voor medewer-

kers bij bijvoorbeeld wisselende leerlingenaantallen is. Het is voor leraren daardoor gemakkelijker mobiel te zijn binnen de scholen van PROOLEiden en OBSG Leiderdorp. De flexibele schil t.b.v. invallers/vervangers kan door de toename van het aantal leerlingen verder uitgebreid worden. Daarnaast ontstaat meer ruimte voor een bestuursbureau met verdere specifieke expertise waar schooldirecties, medezeggenschapsraden, samenwerkingspartners, bestuur en Raad van Toezicht een beroep op kunnen doen.

1.6 Scholen en identiteit

Tot PROOLEiden behoren per ultimo 2017 de volgende scholen:

SCHOOL	ADRES	DIRECTEUR	BRIN
Anne Frank (NOVA-afdeling)	Zuster Meijboomstraat 2, 2331 PD Leiden	John van Haasteren Annemiek Heggers vanaf 26/10/2017	22 KG
Montessorischool Apollo	Strausspad 3, 232 BG Leiden	Antoinette Poldervaart	15 IC
Bredeschool De Arcade	Octavialaan 61, 2314 BN Leiden	Anda Ciere	15 KV
De Dukdalf (Jenaplan onderwijs)	Regenboogpad 7, 2317 XK Leiden	Henk Frenken	15 UO
Lorentzschool	van Vollenhovekade 17, 2313 GG Leiden	Henk Lardeé tot 1/3/2017 Tamme Wiegersma vanaf 1/3/2017 tot 31/7/2017 John van Bezouw vanaf 1/8/2017	16 AU
Lucas van Leyden	Vliet 20, 2311 RE Leiden / St. Ursulasteeg 28, 2312 XA Leiden	Gert-Jan de Zwart	15 NJ
Woutertje van Leyden	Houtmarkt 36, 2312 XA Leiden	Leon Plomp (projectleider)	
De Meerpaal	Broekplein 5, 2318 TJ Leiden	Ien Massaar vanaf 14/4/2016 tot 1/10/2017 Jan de Klein vanaf 1/10/2017	15 SH
Bredeschool Merenwijk	Valkenpad 1, 2317 AN Leiden	Ger van der Meer	15 PX
De Morskring	Damlaan 1, 2332 XG Leiden	Jan Diebels	14 MM
De Stevenshof	Ant. Kleynstraat 4, 2331 DV Leiden	Marjan Oostergo tot 31/1/2018 Suzanne Fallaux vanaf 1/11/2017 als tijdelijke vervanger	15 YY
Teldersschool	Telderskade 48, 2321 TE Leiden	Babette van Leeuwen	15 KV
De Viersprong	Bonaireplein 8, 2315 HG Leiden	Guillermo Holman	15 WV
Woutertje Pieterse	Houtlaan 60, 2334 CL Leiden	Maarten Langezaal	21 QE
PI De Brug	Wassenaarseweg 499, 2333 AL Leiden	Arjen van Genderen	19 OV
OZC Orion (Onderwijs Zorg Combinatie)	p.a. Cardea Campus, Simon Smitweg 7, 2353GA Leiderdorp	Jaap Ritsema	00 SI

1.7 Bedoeling en strategie

Het Strategisch Beleidsplan (SBP) 'Onderwijs met aandacht voor elkaar' 2015-2019 is er voor alle medewerkers van PROOLEiden, voor kinderen, ouders, andere stakeholders en toezichthouders. Het daagt uit tot beweging, het verbindt, biedt ruimte voor diversiteit en geeft houvast en kaders voor de beleidsplannen van de individuele scholen. Het geeft doelstellingen die voor elke school gelden en een aantal doelstellingen die als vorm van profilering wordt aangeboden. De context en specifieke situatie van de individuele school bepalen welke beleidskeuzes op schoolniveau gemaakt worden.

Wat is onze bedoeling?

Het vertrekpunt voor al ons handelen, het lerende en zich ontwikkelende kind, het staat in het hart van onderstaand figuur.

Dit is onze drive en geeft ons energie. Eromheen staan onze kernwaarden: vertrouwen, eigenaarschap, verbinding, talentontwikkeling en innovatie. We werken vanuit vijf leidende principes: deze staan in de rechthoeken hieronder.

Iedere ouder wil aandacht voor zijn kind. Iedere leraar schenkt aandacht aan de eigenheid van ieder kind. We hebben aandacht voor elkaar, voor de maatschappij, onze samenwerkingspartners en voor onze eigen ontwikkeling. Aandacht staat ook voor openheid en een lerende houding, wij zijn professioneel en lerend. Kortom,

ONDERWIJS MET AANDACHT VOOR ELKAAR

dat is onze merkbeloofte.

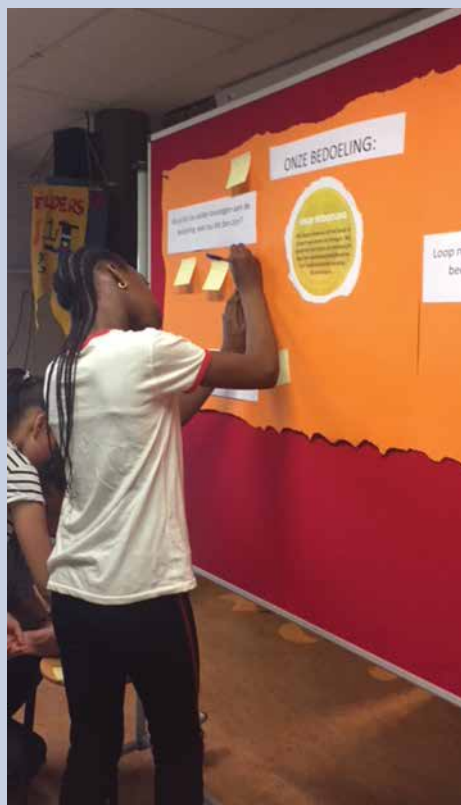
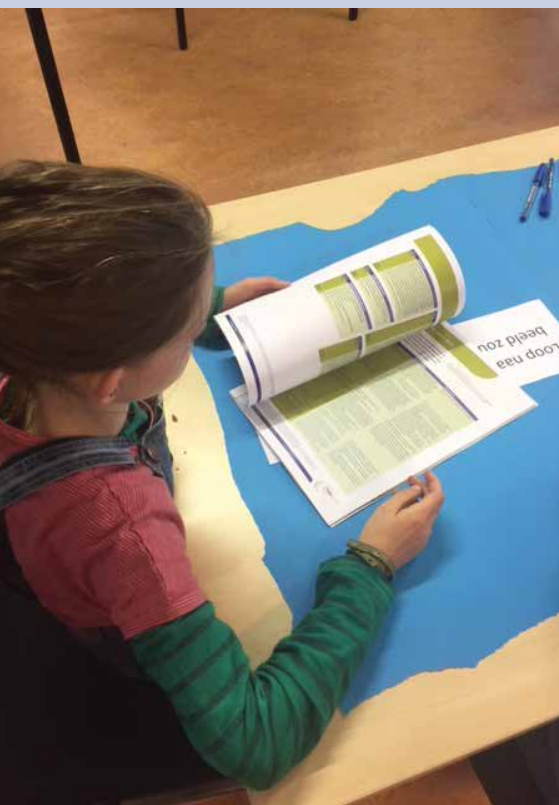
1.8 Beleidsuitvoering

De jaarlijkse beleidsuitvoeringscyclus is gericht op de voortdurende verbetering van de kwaliteit in alle lagen van de organisatie. Jaarlijks wordt in het schooljaarverslag het beleid en de uitvoering daarvan geëvalueerd. De specifieke resultaten die de school het komend jaar wil realiseren staan beschreven in het jaarplan, als onderdeel van het vierjarig schoolplan. In het schoolplan heeft de school de centrale doelstellingen uit het strategisch beleidsplan beschreven. Jaarverslag, jaarplan en de realisatie van het schoolplan worden met de directeur-bestuurder tijdens het ambitiegesprek besproken.

De beleidscyclus PROOLEiden ziet er schematisch als volgt uit:

Aandacht voor de mening van kinderen. Leden Kinderraad denken en werken mee aan het Strategisch Beleidsplan.

2 RAAD VAN TOEZICHT

2.1 De Raad van Toezicht in 2017

De Raad van Toezicht (RvT) vergaderde in 2017 tienmaal. Tijdens deze vergaderingen is uitvoerig stilgestaan bij de thema's onderwijs, kwaliteit en innovatie, maatschappelijke relevantie, passend onderwijs en eigenaarschap en financiën en huisvesting. De Raad ontving van de directeur-bestuurder van de stichting PROOLEiden diverse beleids- en kwartaalrapportages over de voortgang van het functioneren van de stichting op de gebieden onderwijskwaliteit, huisvesting, personeel & organisatie en financiën. Daarnaast was de voortgang van de ambities uit het strategisch beleidsplan 'Onderwijs met aandacht voor elkaar 2015-2019' voortdurend onderwerp van gesprek.

De Raad heeft zich in de jaarlijkse reflectiebijeenkomst positief uitgesproken over de manier waarop het strategisch beleidsplan in de activiteiten van de scholen verder vorm en inhoud heeft gekregen. De Raad voert haar taken uit op basis van onder andere de Wet (speciaal) primair Onderwijs, de Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs. Daarnaast vergadert (een afvaardiging van) de Raad twee keer per jaar met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en onderhoudt contacten met de schooldirecteuren van de PROOLEiden-scholen, de Onderwijsinspectie, de accountant en relevante partners en stakeholders. De Raad ziet erop toe dat de Governance-code gehanteerd wordt.

Het jaar 2017 stond tevens in het teken van mogelijke samenwerking tussen PROOLEiden en OBSG Leiderdorp en de verdere voorbereiding en uitwerking hiervan. Een externe deskundige heeft na diverse bijeenkomsten een document samengesteld waarin motieven, doelstellingen en mogelijke gevolgen van samenwerking beschreven staan. Het document is tot stand gekomen met inbreng van diverse werkgroepen bestaande uit afvaardigden van OBSG Leiderdorp en PROOLEiden. De Raad heeft hiervoor, naast haar eigen formele vergaderingen, diverse gesprekken gevoerd met de bestuurders van beide stichtingen, de beide GMR'en en (een vertegenwoordiging van) het bestuurskantoor van PROOLEiden en OBSG Leiderdorp. Tevens heeft de Raad deelgenomen aan de klankbord-bijeenkomsten van de Raden van Toezicht van OBSG Leiderdorp en PROOLEiden. Hierbij is een veelheid van onderwerpen aan de orde geweest, zoals benoeming van de Raad van Toezicht-leden, de directeur-bestuurder, profielen, de financiën (zoals genoemd in het samenwerkingsdocument), hoe om te gaan met belangenafwegingen tussen beide stichtingen en de besluitvorming. De formele samenwerking tussen OBSG Leiderdorp en PROOLEiden is per 1 oktober 2017, als een personele unie, van start gegaan. Na genoemde datum functioneert de Raad als toezichthouder van de beide stichtingen met de daarbij geldende statuten, (aangepaste) reglementen en het handboek Governance dat voor beide stichtingen van toepassing is verklaard.

PROOLEiden en SCOL (Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden) bouwen in gezamenlijke verantwoordelijkheid een schoolgebouw aan het Kiljanpad. In januari 2017 zijn de statuten voor het beheer van deze school besproken en met een aantal

wijzigingen door beide besturen geaccordeerd. In overleg met SCOL is een reglement opgesteld hoe het bestuur zal acteren en hoe het toezicht wordt geregeld. De Raad is in juni 2017 akkoord gegaan met de oprichting van de beheerstichting. Tevens is besloten dat twee leden van de Raad aan de Raad van Toezicht van de stichting Kiljan deelnemen.

De jaarlijkse verdiepingsdag van de Raad in februari 2017 is tevens benut om het functioneren van de Raad te evalueren. De directeur-bestuurder is gevraagd input te leveren op het functioneren van de Raad. De leden van de Raad zijn lid van de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI). Een vertegenwoordiging van de Raad heeft in april 2017 aan de 'Dag van Toezicht' deelgenomen.

De Raad spreekt zoals wettelijk is vastgelegd minimaal twee keer per jaar met de GMR. Naast een overleg in september 2017 met de GMR PROOLEiden heeft de Raad in november 2017 met de GMR van zowel PROOLEiden als OBSG Leiderdorp gesproken. Daarnaast combineert de Raad haar vergaderingen regelmatig met een bezoek aan een school. In 2017 heeft de Raad de Dukdalf en de Hasselbraam bezocht. Door presentaties van de betreffende schooldirecteuren krijgt de Raad nog meer zicht in de verschillende onderwijsconcepten binnen de scholen van PROOLEiden en OBSG Leiderdorp.

De Raad heeft in april 2017 deelgenomen aan het BOD-overleg met de schooldirecteuren van de PROOLEiden-scholen. Daarnaast heeft (een vertegenwoordiging van) de Raad deelgenomen aan de Onderwijsdag, het Leids Onderwijs Festival, een symposium over de droomschool, de nieuwjaarsreceptie en diverse afscheidsrecepties van schooldirecteuren. Hiermee benadrukt de Raad, hoewel formeel toezichthoudend, ook het informele contact en in verbinding te willen zijn en blijven met de interne en externe stakeholders en partners.

In maart 2017 heeft de Raad een voorstel om te starten met de commissie kwaliteit en innovatie goedgekeurd. Deze commissie bestaat uit de medewerkster kwaliteit van het bestuursbureau, de directeur-bestuurder en een lid van de Raad. Deze commissie zal onderwerpen met betrekking tot de onderwijskwaliteit en innovatie agenderen en voorbereiden voor bespreking in de reguliere vergadering van de Raad.

De stichting PROOLEiden is financieel gezond. Voor OBSG Leiderdorp geldt echter dat noodzakelijke bezuinigingen in de komende jaren aan de orde zijn, zie hiervoor ook het jaarverslag van OBSG Leiderdorp. Voor PROOLEiden is er voldoende ruimte in de reserves en voorzieningen om eventuele toekomstige risico's en calamiteiten op te vangen en om extra te investeren in onderwijskwaliteit. De (meerjaren)begroting voor 2017 is door de Raad goedgekeurd. Het jaar 2017 kenmerkt zich door het gebruiken van de financiële ruimte voor innovaties op scholen, voor versterking van ons professioneel kapitaal, voor duurzame kwaliteitsontwikkeling en het vergroten van onze innovatiekracht en extra onderhoud.

In november 2017 heeft het jaarlijks overleg met de wethouder van onderwijs, de heer P. Dirkse, plaatsgevonden. Het gesprek heeft plaatsgevonden in het kader van de formele rol van de gemeente als extern toezichthouder. Daarbij is naast een terugblik onder andere ook gesproken over de stand van zaken m.b.t. de regionale samenwerking en de inzet van PROOLEiden een nieuw onderwijsconcept verder door te ontwikkelen. Het verheugt de Raad van Toezicht te constateren dat PROOLEiden hierdoor aansluit bij het gemeentelijk onderwijsbeleid, de behoeften en de ontwikkelingen in stad en regio.

De Raad heeft tevens, vanuit zijn werkgeversrol, met de directeur-bestuurder een functioneringsgesprek en beoordelingsgesprek gehouden. Daarbij zijn de gemaakte jaarafspraken besproken en getoetst.

2.2 Genomen besluiten in 2017

- Goedkeuring jaarrekening 2016
- Goedkeuring bestuursverslag 2016
- Goedkeuring bestuursformatieplan 2017-2021
- Goedkeuring meerjarenfinancieel beleidsplan 2017-2021
- Goedkeuring begroting 2017 en meerjarenbegroting 2017-2021

2.3 Thema's van de Raad van Toezicht

- Strategische interne en externe ontwikkelingen
- Onderwijsontwikkeling en Passend Onderwijs
- Financiën, (kwartaal) managementrapportages en risicomanagement
- Ontwikkeling bestuursbureau
- Corporate governance
- Ontwikkeling uitvoering Strategisch Beleidsplan
- Strategie, verdiepingsdag Raad van Toezicht / Evaluatie functioneren van de Raad van Toezicht

2.4 Commissies / aandachtsgebieden

- Financiën
- Remuneratie
- Statuten en reglementen
- Zelfevaluatie
- Governance

Tot slot, omdat goede communicatie belangrijk is en om goed en proactief toezicht te kunnen houden, overleggen en klankborden de voorzitter van de Raad en de directeur-bestuurder regelmatig met elkaar.

2.5 Samenstelling

De samenstelling van de Raad van Toezicht was in 2017 als volgt:

NAAM	FUNCTIE	START	HERBENOEMBAAR	AFGETREDEN/ AFTREDEND
Dhr. J.W. Snik	Voorzitter	01-12-2014	01-12-2018	
Mevr. mr. drs. C.A. de Weerd	Vice-voorzitter	01-08-2012	01-08-2016	
Dhr. F. de Wit	Lid	06-04-2017	06-04-2021	
Mevr. drs. G. Mohebbi	Lid	01-02-2015	01-02-2019	
Dhr. F. Klijzing	Lid	01-10-2017	01-10-2021	

De leden van de Raad van Toezicht bekleden in het dagelijks leven de volgende (neven)functies:

DE HEER J.W. SNIK	
Hoofdfunctie:	-
Nevenfuncties:	• Voorzitter RvC wooncorporatie Woondiensten Aarwoude

MEVR. MR. DRS. C.A. DE WEERDT	
Hoofdfunctie:	Geelkerken Linskens advocaten NV te Leiden, partner/advocaat
Nevenfuncties:	• Lid Raad van discipline Hofessort Den Haag • Voorzitter Raad van Toezicht Prodeba b.v. • Lid klachtencommissie Stichting De Haardstee

MEVR. DRS. G. MOHEBBI	
Hoofdfunctie:	Directeur eigen bedrijf 'Internationalisering & (inclusief) Leiderschap'
Nevenfuncties:	• Bestuurslid van het Meldpunt Discriminatie Amsterdam en de regio • Lid van de strategische adviesraad Bestuurskunde/Overheidsmanagement bij de Haagse Hogeschool • Lid van de commissie 'Opvang & Integratie', De Vereniging VluchtelingenWerk Nederland • Lid van de RvT en auditcommissie van de Stichting !Woon

DE HEER F. DE WIT	
Hoofdfunctie:	Voorzitter College van Bestuur, Scala College
Nevenfuncties:	<ul style="list-style-type: none"> • Lid algemeen bestuur VO-raad • Lid algemeen bestuur SWV-VO/VSO Midden Holland • Lid Raad van Toezicht Sardes

DE HEER F. KLIJZING	
Hoofdfunctie:	Directeur Compaan VMBO (OVO Zaanstad)
Nevenfuncties:	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Advies, Open Universiteit • Vice-voorzitter toezichhoudend bestuur, het Baarnsch Lyceum

De Raad heeft de procedure voor het werven en selecteren van een nieuw Raadslid samen met een afvaardiging van de GMR uitgevoerd. De heer F. de Wit is 6 april 2017 formeel benoemd als lid van de Raad van Toezicht met de portefeuille financiën. De heer de Wit heeft als toehoorder deelgenomen aan de verdiepingsdag van de Raad van Toezicht.

Bij de vorming van de personele unie hebben zowel de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad als de personeels- en oudergeleding van OBSG Leiderdorp positief geadviseerd en ingestemd met een gelijke personele bezetting in de beide Raden van Toezicht. Door het aftreden van mevrouw M. van Harten als lid van de Raad van Toezicht van de stichting PROOLEiden en de vorming van een personele unie met de stichting OBSG Leiderdorp ontstond er een vacature.

De heer Klijzing is per 1 oktober 2017, als het enige overgebleven lid van de Raad van Toezicht van stichting OBSG Leiderdorp, formeel benoemd als lid van de Raad van Toezicht met de portefeuille onderwijs. Het voor de vacature opgestelde profiel is tevens van een positief advies voorzien door de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad van de stichting OBSG Leiderdorp.

De Raad van Toezicht ontvangt een vrijwilligersvergoeding van € 1.500 per jaar per lid. Daarnaast vinden geen andere vergoedingen plaats.

2.6 Overzicht vergaderingen

De Raad van Toezicht kwam in 2017 bijna maandelijks bijeen. De belangrijkste onderwerpen van gesprek waren:

DATUM	BELANGRIJKSTE BESPROKEN ONDERWERPEN
17-01-2017	<ul style="list-style-type: none">• Meerjarenbegroting 2017-2020• Begroting 2017-2020 van het bestuursbureau PROOLEIDEN• Trends & cijfers Leerlingenaantallen 2010-2020• Samenwerking OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN• Rapportage financiële commissie
17-02-2017	<ul style="list-style-type: none">• Verdiepingsdag Raad van Toezicht• Evaluatie functioneren van de Raad van Toezicht
22-03-2017	<ul style="list-style-type: none">• Klankbord met de Raden OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN
23-03-2017	<ul style="list-style-type: none">• Voorbereiding Commissie Kwaliteit & Innovatie
12-04-2017	<ul style="list-style-type: none">• Klankbord met de Raden OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN
09-05-2017	<ul style="list-style-type: none">• Goedkeuring bestuurs-formatieplan 2017-2021• Notitie Stichting Kiljan• Samenwerking OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN• Goedkeuring notitie Stakeholders-management & toegevoegd aan het handboek Governance• Voorlopig financiële resultaat 2016• Jaarplanning
07-06-2017	<ul style="list-style-type: none">• Symposium droomschool
13-06-2017	<ul style="list-style-type: none">• Goedkeuring notitie start commissie kwaliteit & innovatie• Samenwerking OBSG Leiderdorp & PROOLEIDEN• Jaarrekening 2016• Jaarverslag 2016• Treasurystatuut Stichting PROOLEIDEN
14-06-2017	<ul style="list-style-type: none">• Extra bijeenkomst van de Raad in verband met de Stichting Kiljan• Besluit tot het oprichten van de Stichting Kiljan• Besluit in te stemmen met een Raad van Toezicht die bestaat uit twee toezichthouders van elke RvT van PROOLEIDEN & SCOL
18-09-2017	<ul style="list-style-type: none">• Overleg van de Raad met GMR PROOLEIDEN
27-09-2017	<ul style="list-style-type: none">• Goedkeuring Kader Brief Begroting 2018• Financiële rapportage PROOLEIDEN eerste halfjaar 2017
20-11-2017	<ul style="list-style-type: none">• Overleg met de GMR van zowel OBSG Leiderdorp als PROOLEIDEN
29-11-2017	<ul style="list-style-type: none">• Extra overleg van de Raad in verband met de samenwerking OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN
15-12-2017	<ul style="list-style-type: none">• Extra overleg van de Raad in verband met de samenwerking OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN• Managementrapportages PROOLEIDEN & OBSG Leiderdorp t/m oktober 2017• Huisvesting Kiljan• Besluit Handboek Governance PROOLEIDEN te verklaren tot Handboek Governance OBSG Leiderdorp
19-12-2017	<ul style="list-style-type: none">• Extra overleg van de Raad in verband met de samenwerking OBSG Leiderdorp en PROOLEIDEN

3 GEMEENSCHAPPELIJKE MEDEZEGGENSCHAPSRAAD

3.1 Samenstelling GMR

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) had de volgende leden op 31-12-2017:

OUDERGELEDING	
Mark Poort (voorzitter)	Lorentzschool
Alphons Dragt	Lucas van Leyden
Marcel Terlouw	Woutertje Pieterse
Rina Klaver	De Meerpaal
Tanja Guiaux	Jenaplanschool de Dukdalf
Leonie van Zeijl	Anne Frank
Remco Spek	Woutertje Pieterse
Paul van der Zwan	De Arcade

Gedurende het schooljaar 2016-2017 namen de volgende ouderleden afscheid van de GMR

Robert Toret	Anne Frank
Juliette Oosterbaan	Montessorischool Apollo

PERONEELSGELEDING

Linda van der Meer	De Morskring
Katja Koppers	De Stevenshof
Natasja Schreuder (vice-voorzitter)	Bredeschool de Arcade
Kirsten Seugling	PI De Brug

Gedurende het schooljaar 2016-2017 namen de volgende personeelsleden afscheid van de GMR

Natasja Schreuder (vice-voorzitter)	Bredeschool de Arcade
Guillaume Slingerland	OZC Orion
Santje Couprie	De Teldersschool
Monique Welling	Bredeschool Merenwijk

3.2 Frequentie

De GMR is zes keer bij elkaar gekomen. Daarnaast zijn de verschillende werkgroepen bij elkaar gekomen om onderwerpen voor te bereiden.

3.3 Behandelde onderwerpen

In een apart document zijn de onderwerpen opgenomen waarop advies of instemming is gevraagd door het bestuur of de directeur van onze school namens het bestuur. Achter elk onderwerp is aangegeven of daarop al dan niet instemming is verleend en of er positief of negatief is geadviseerd.

In de bespreking van die onderwerpen tijdens de vergaderingen is het volgende besproken:

VERGADERING	BESLUIT
18-09-2017	De GMR adviseert positief ten aanzien van de profielschets lid Raad van Toezicht.
26-06-2017	De GMR stemt in met de voorgestelde wijziging van OBSG Leiderdorp ten aanzien van de evaluatie van de samenwerking van OBSG Leiderdorp en PROOLEiden.
29-05-2017	De GMR kiest nu voor een eigen GMR en zal bovenbestuurlijke zaken oppakken in goed overleg met de GMR van OBSG, waar mogelijk middels een gezamenlijk overleg en/of het instellen van een boven bestuurlijke werkgroep.
29-05-2017	De personeels- en de oudergeleding stemmen in met paragraaf 8.1. De GMR adviseert positief ten aanzien van de samenwerking met OBSG Leiderdorp in de vorm van een personele unie met de hiervoor benoemde aandachtspunten.
08-05-2017	GMR adviseert positief ten aanzien van het bestuursformatieplan.
16-01-2017	GMR adviseert positief ten aanzien van de concept begroting 2017-2020.
16-01-2017	GMR adviseert positief ten aanzien van het nieuwe lid (Frank de Wit) van de Raad van Toezicht.

Profielchets Raad van Toezicht

In de profielschets wordt gevraagd naar iemand met regionale achtergrond en kennis en expertise op het gebied van onderwijs. De GMR geeft aan deze combinatie in dit geval te begrijpen, maar er vanuit te gaan dat deze twee onderdelen van het profiel (Leiderdorp en onderwijs expertise) niet onlosmakelijk met elkaar blijven verbonden.

Evaluatie van de samenwerking van OBSG Leiderdorp en PROOLEiden

De GMR van OBSG Leiderdorp heeft gevraagd om de omvorming van het management naar het model van PROOLEiden als extra evaluatiepunt op te nemen bij de evaluatie van de samenwerking van OBSG Leiderdorp en PROOLEiden. De GMR stemt hiermee in.

Samenwerking GMR OBSG Leiderdorp en GMR PROOLEiden

De GMR kiest in 2017 voor een eigen GMR en zal bovenbestuurlijke zaken oppakken in goed overleg met de GMR van OBSG, waar mogelijk middels een gezamenlijk overleg en/of het instellen van een boven bestuurlijke werkgroep.

Personele unie OBSG Leiderdorp en PROOLEiden

De GMR heeft een adviesbevoegdheid over de samenwerking, conform artikel 11, lid 1 onder d. van de WMS. Naast het advies van de GMR zal aan de personeelsgleding instemming gevraagd worden op paragraaf 8.1 en aan de oudergeleding instemming gevraagd worden op paragraaf 8.1.

Voor PROOLEiden lijkt er na de personele unie niet veel te veranderen. Het heeft weinig tot geen gevolgen voor de medewerkers van PROOLEiden. Een kleine verandering is wel dat de personeelsleden van OBSG Leiderdorp met voorrang kunnen solliciteren op functies die in beide stichtingen ontstaan.

De GMR vraagt in de evaluatie van de samenwerking ruim aandacht te hebben voor de kwaliteit van het onderwijs. Leden van de GMR zien juist de focus op de kwaliteit van het onderwijs als de kracht van PROOLEiden en spreken hun zorg uit of schaalvergroting er niet toe zal leiden dat het bestuur steeds minder aandacht heeft voor dit onderwerp. Afsproken wordt dat de GMR betrokken wordt bij de tussenevaluatie (kwaliteit van onderwijs) en evaluatie.

De GMR vraagt binnen de personele unie om aandacht voor de rol van de directeur- bestuurder en mogelijke belangenverstrengeling wanneer OBSG en PROOLEiden tegengestelde belangen hebben.

Bestuursformatieplan

Het bestuursformatieplan is gebaseerd op de begroting en die is weer gebaseerd op de leerlingenaantallen. De GMR merkt op dat er geen onderscheid is gemaakt tussen de leeftijdsopbouw van directeuren en onderwijsgevend en ondersteunend personeel. Ditzelfde geldt voor het onderscheid tussen mannen en vrouwen op directieniveau, voor de klas, etc. PROOLEiden zegt toe dit mee te nemen bij het in het najaar te formuleren strategisch personeelsbeleid (levensfasegericht).

Concept meerjarenbegroting 2017-2020

De GMR is tevreden over de concept meerjarenbegroting 2017-2020. Wel is meer aandacht gevraagd voor de inhoudelijke kennis van schoolleiders over de begroting, zowel op bovenschools- als op schoolniveau. Daarnaast is het zaak dat de begroting van PROOLEiden en onderliggende schoolbegrotingen naast het komende jaar ook – en vooral inzicht geven in de financiële ontwikkelingen op lange termijn.

3.4 Overleg met bestuur

De GMR heeft gedurende het jaar overlegd met het bestuur, vertegenwoordigd door de directeur-bestuurder. In die overleggen is gesproken over:

Integraal Huisvestingsplan en het Meerjaren Onderhoudsplan

Het Integraal Huisvestingsplan en het Meerjaren Onderhoudsplan zijn beide toegelicht en besproken in de GMR. Daarbij is aandacht geweest voor de verhouding tussen schoolbestuur en gemeente waar het gaat om verantwoordelijkheden en financiën. Verder is gesproken over de ver/nieuwbouwssystematiek van schoolgebouwen. Ook is een aantal concrete projecten, zoals de Lorentzschool, Woutertje van Leyden, de Meerpaal, de Teldersschool en de Dukdalf toegelicht.

Samenwerking andere schoolbesturen

In het strategisch beleidsplan wordt aangegeven op welke wijze PROOLEiden met scholen en instellingen in Leiden en de regio wil samenwerken. PROOLEiden geeft daar nu invulling aan. Er is voldoende samenwerking met partners binnen en buiten de openbaar onderwijskolom. De nadruk bij inhoudelijke samenwerking ligt wel binnen de kolom openbaar onderwijs.

3.5 Professionalisering

Om de deskundigheid binnen de GMR te vergroten zijn de volgende scholingen gevolgd door leden van de GMR:

Starterscursus GMR

PROO Academie, Bob Hoogendam.

Professionalisering (G)MR, bijeenkomst MR/GMR

Kees van Zandwijk en Henriette Wijnen.

3.6 Ondersteuning

De GMR heeft zich bij de werkzaamheden laten ondersteunen door:

Verslaglegging vergaderingen

Sigrid Bouwmeester, Jacqueline Terlingen en Marthe Mooijekind.

4 ONDERWIJS

4.1 Onderwijsresultaten

Voor alle PROOLEiden-scholen liggen de leerresultaten ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingpopulatie mag worden verwacht. De leerresultaten op het gebied van de Nederlandse taal en op het gebied van rekenen en wiskunde worden gemeten over een periode van drie schooljaren en vergeleken met de leerresultaten over diezelfde schooljaren van scholen met een vergelijkbaar leerlingenbestand. Geen van de scholen scoort onder de normering die de Inspectie van het Onderwijs hanteert.

4.2 Inspectie van het Onderwijs

Op basis van een risicoanalyse en eventueel nader onderzoek bepaalt de Inspectie van het Onderwijs hoeveel toezicht een school nodig heeft. Het toezicht dat iedere school krijgt, is dus maatwerk. Bij de risicoanalyse onderzoekt de inspectie de opbrengsten, zoals de resultaten van de eindtoets basisonderwijs, jaarstukken, zoals de schoolgids en financiële stukken, signalen, zoals meldingen van klachten en (negatieve) berichtgevingen in de media en nalevingsaspecten, zoals onderwijstijd. Als deze analyse geen risico's laat zien, dan heeft de Inspectie vertrouwen in de kwaliteit van het onderwijs op de school of instelling. Er is geen nader onderzoek of intensivering van het toezicht nodig en de school (instelling) krijgt basistoezicht. Alle PROOLEiden-scholen hebben basistoezicht. Elke school krijgt ten minste eens in de vier jaar bezoek van een inspecteur. Dit is ook het geval als er geen aanwijsbare risico's zijn.

De Inspectie van het Onderwijs heeft in 2017 één bezoek afgelegd aan een school van PROOLEiden. OBS De Morskring is bezocht voor een kwaliteitsonderzoek. De Inspectie van het Onderwijs oordeelde dat De Morskring haar kwaliteit op orde heeft en heeft het basisarrangement gehandhaafd.

4.3 Onderwijskundig beleid en resultaten

Op basis van het Strategisch Beleidsplan 'Onderwijs met aandacht voor elkaar 2015-2019' hebben in 2015 alle schooldirecteuren een schoolplan gemaakt voor de periode 2015-2019. De schooldirecteuren gebruikten de module Werken Met Kwaliteitskaarten (WMK) van Cees Bos, www.mijnschoolplan.nl. Het schoolplan is een kwaliteitsdocument waarmee een school intern en extern aangeeft waar zij staat en wat in een periode van vier jaar op verschillende beleidsterreinen nagestreefd wordt. Op onderwijskundig gebied zijn de ambities beschreven en verbeterpunten benoemd die in de schoolplanperiode worden opgepakt.

In het strategisch beleid zijn verschillende organisatiedoelen gesteld voor 2017. De volgende doelen zijn gerealiseerd:

Leren met elkaar

- In 2017 heeft een aantal themadagen met de schoolleiders (en IB'ers) plaatsgevonden en een gezamenlijk congresbezoek. De thema's die aan de orde kwamen zijn de kwaliteitscultuur op scholen, het pedagogisch en didactisch handelen van de leerkrachten en leren zichtbaar maken.
- PROOLEiden organiseert jaarlijks studiereizen. Wisselend

voor de schoolleiding of voor leraren en overige medewerkers. De studiereizen zijn bedoeld om elkaar te inspireren, te professionaliseren en bij te dragen aan teambuilding. In 2017 heeft voor het eerst een gecombineerde groep van schoolleiders, intern begeleiders en leerkrachten deelgenomen aan een studiereis naar Finland waarbij zij scholen bezochten en praktijkonderzoek uitvoerden.

De uitspraak: "Ik heb veel gezien, veel om over na te denken m.b.t. mijn eigen praktijk" in de evaluatie geeft goed weer hoe collega's de week hebben ervaren. De gemixte samenstelling is door veel deelnemers als positief ervaren. Evenals de deelname van meerdere collega's per school. De gezamenlijke ervaring maakt de vertaling naar de eigen schoolpraktijk gemakkelijker en sneller.

- Op bijna alle scholen is een Kinderraad actief. De scholen zijn positief over de invulling en de opbrengsten van de kinderraden. Tijdens de ambitiegesprekken voert de directeur-bestuurder met (een delegatie) van kinderen uit de kinderraad een gesprek over 'de staat van de school'. We zien hierin mooie voorbeelden hoe scholen de kinderraad gebruiken om schoolontwikkeling vorm te geven.
- In september vond de eerste gezamenlijk onderwijsdag van PROOLEiden en OBSG Leiderdorp plaats. Het thema van de dag was: Ongekend Talent. Dit thema komt voort uit een van de doelen van het strategisch beleidsplan, talentontwikkeling. Luc de Wulf was de inleider van deze middag. Hij bracht op een enthousiaste en motiverende wijze zijn visie op talent en hoe je talenten kan ontdekken en gebruiken. Zijn verhaal werd zo goed ontvangen dat een groep leerkrachten een vervolgtraining gaat volgen in 2018 om in de praktijk aan de slag te gaan met talentontwikkeling.

Naast het delen van inhoudelijke kennis en goede praktijken was het doel elkaar op informele manier te ontmoeten en kennis te maken met de collega's van de andere stichting.

- Ter versterking van het gehele professionaliseringsbeleid is in het voorjaar van 2016 de PROO Academie gestart. Het aanbod van de PROO Academie is in 2017 verder gericht op de specifieke professionaliseringswensen vanuit de schoolorganisaties, de schoolteams en individuele personeelsleden. Door het aanbod op deze wijze te structureren is een oplopend aantal deelnemers gebruik gaan maken van het aanbod van de PROO Academie.

Innovatie

- Op woensdag 7 juni 2017 is het project Droomschool afgesloten met een minisymposium 'Festival van Droomschool Innovaties', waarvoor medewerkers van PROOLEiden, medewerkers van de Pabo Hogeschool Leiden en andere belanghebbenden waren uitgenodigd. Tijdens de middag presenteerden de scholen en studenten hun innovaties. Het was een positieve afsluiting van het project met veel enthousiasme bij de deelnemers.

Binnen het project Droomschool ontwikkelde De Meerpaal in samenwerking met een PABO-student, **Crealabs**, waarin leerdoelen van de zaakvakken gecombineerd worden met creatieve werkvormen. Dit gebeurt in samenwerking met ouders en vak-experts. Vervolgens hebben de leerkrachten van de Meerpaal de Crealabs uitgevoerd in de praktijk. Deze innovatie sloot aan bij het Droomcollege Doelgericht werken. Komend schooljaar zullen de Crealabs verder worden uitgewerkt en in praktijk worden gebracht.

- Alle scholen van PROOLEiden werken aan onderwijsontwikkeling. Voorbeelden van ontwikkelingstrajecten in 2017 zijn onder andere invoering van adaptief toetsen, doelgericht werken met ICT, voeren van kindgesprekken, gebruik van coöperatieve werkvormen, werken met portfolio's en design thinking.
- Een groot deel van de ICT-werkgroep heeft zich verdiept in ICT in combinatie met de 21st Century Skills en volgde een basisopleiding over een aantal methodieken om het onderwijs in te richten aan de hand van de 21 eeuwse vaardigheden.
- Wetenschap en techniek krijgt een steeds prominentere plaats binnen het curriculum van de scholen. In samenwerking met het Technolab Leiden worden diverse projecten en workshops aangeboden. Tevens werken scholen samen met een aantal musea in Leiden door middel van het Verwonderpaspoort.
- De gemeente Leiden stelt een Onderwijsinnovatiesubsidie beschikbaar. Zij wil investeren in onderwijsinnovatie en partners in de stad verbinden door samen te vernieuwen, te ontwikkelen en te verdiepen. Verschillende scholen hebben een aanvraag ingediend. Door de toekenning van de subsidie hebben zij de mogelijkheid innovaties op het gebied van wereldburgerschap, cultuureducatie, digitalisering en creativiteit op te pakken.

Deelnemers 21st Century Skills, PROO Academie

Kwaliteitsbeleid

- In het voorjaar 2017 hebben alle scholen een zelfevaluatie van de opbrengsten gemaakt en heeft het bestuur kwaliteitsgesprekken gevoerd met de directies. Het doel van deze gesprekken is de directies te ondersteunen in hun ontwikkeling van de planmatige kwaliteitszorg, het opbrengstgericht werken en het daardoor verder ontwikkelen van de gezamenlijke kwaliteitscultuur. Dit past in het kwaliteitstraject om het opbrengst- en handelingsgericht werken binnen PROOLEiden te versterken. Het doel is de kwaliteitszorg op basis van toetsanalyses van de scholen structureel te borgen in het gehele systeem van schoolontwikkeling en de kwaliteitszorg.
- In dit kwaliteitstraject past ook de sturing op zelfevaluaties van het pedagogisch en didactisch handelen op school-niveau. In het schooljaar 2017-2018 maken alle schoolleiders een zelfevaluatie pedagogisch en didactisch handelen en nemen deze analyse planmatig mee in de onderwijs- en personeelsontwikkeling. Deze zelfevaluatie wordt in de kwaliteitsgesprekken besproken.
- Naar aanleiding van het opbrengstengesprek en de eindopbrengsten op de scholen OBS De Viersprong en OBS Brede-school De Merenwijk is met de schoolleiders besloten een externe audit uit te voeren op deze scholen. Deze audits zijn in oktober 2017 uitgevoerd. Aan de hand van de ontwikkelpunten hebben de scholen een verbeterplan opgesteld voor de gehele school en een doelgericht plan voor groep 7 en 8.
- Zoals beschreven in het Strategisch Beleidsplan 'Onderwijs met aandacht voor elkaar 2015-2019' werken we samen aan een professionele kwaliteitscultuur. Gezamenlijke audits spelen hierin een belangrijk rol. We hebben afgesproken dat zelfevaluaties en audits in 2019 zijn geïmplementeerd. Een audit is een onderzoek naar het functioneren en de kwaliteit van een school. Tijdens de audit presenteert een school zich. De auditoren geven op basis van 'bewijzen en bevindingen' feedback en houden de school een spiegel voor. Een audit is een aanvulling op de kwaliteitszorg van de school. In 2017 hebben de schoolleiders en IB'ers meegenomen in het traject en is het draaiboek en concept-kwaliteitskader besproken. Vervolgens is een groep interne auditoren samengesteld, bestaande uit leerkrachten, intern begeleiders en schoolleiders. De interne auditorengroep wordt getraind en in de pilot-fase begeleid door een externe, ervaren auditor om de kwaliteit te waarborgen. In januari 2018 vinden de trainingen plaats, zoals het trainen van observeren, het oefenen van gesprekken en het schrijven van rapportages. Na de trainingen krijgen de auditteams nog 'training on the job' door middel van het uitvoeren van een pilotaudit op OBS Lucas van Leijden en OBS De Arcade.

Professionele cultuur

- De directeur-bestuurder heeft met schoolleidingen van de PROOLEiden-scholen voor de derde keer ambitiegesprekken gevoerd. In deze gesprekken worden de ambities van de school voor het komend schooljaar besproken, de wijze waarop de schoolleiding deze wil behalen, is geïnventariseerd, evenalwat de schoolleiding en het team nodig hebben om deze ambities te bereiken en wordt teruggekeken naar het realiseren van de ambities uit het voorgaande schooljaar. Naast de gesprekken met de schoolleiding voert het bestuur gesprekken met leerkrachten, leerlingen en ouders. Deze gesprekken geven een goed beeld van de schoolontwikkeling en de realisatie van de school- en jaarplannen.

Samenwerking

- In 2017 zijn de professionele leergemeenschappen (PLG's) PO/VO, om de doorgaande leerlijn primair onderwijs en voortgezet onderwijs te versterken, voortgezet. De vier PLG's zijn 1) didactiek leerkrachten en vaardigheden leerlingen, 2) verborgen talentontwikkeling, 3) rekenen en 4) Engels. De ervaringen en producten van de PLG's zijn bij de slotbijeenkomst gedeeld met de collega's uit Leiden van de deelnemende schoolbesturen (PROOLEiden, Stedelijk Gymnasium en Scholengroep Leonardo da Vinci). En zijn met veel enthousiasme ontvangen. Alle PLG's hebben besloten om, in nieuwe en/of wisselende samenstelling, in schooljaar 2017-2018 door te gaan.

Henk Frenken, directeur van Jenaplanschool De Dukdalf

“Waar de meeste kindcentra top down tot stand komen, is Educatief Kindcentrum De Dukdalf bottom up ontstaan. Dat is best uniek te noemen. Het is een natuurlijk proces, waarbij De Dukdalf en Smallsteps zijn begonnen vanuit dezelfde idealen en ideeën. We groeien steeds verder naar elkaar toe en hebben, naast een samenwerkingsovereenkomst en een gezamenlijk beleidsstuk, inmiddels al diverse projecten samen gerealiseerd, zoals een multi-culti-avond, voorlees projecten, themamiddagen en kijkavonden.

Het meeste werk is verricht door de werkgroep, bestaande uit leidsters en leerkrachten. De kracht van de samenwerking is het vertrouwen in elkaar en het gezamenlijke doel: een zo goed mogelijke omgeving voor kinderen creëren waarin de overgang van school (formeel leren) en buitenschoolse opvang (informeel leren) natuurlijk in elkaar overloopt. Ik kan zeggen dat ik trots ben op dit bijzondere en prettige samenwerkingsproject!”

- Binnen PROOLEiden zoeken scholen waar kinderen met taal en/of ontwikkelingsachterstanden instromen, samenwerking met peuterspeelzalen en kinderdagverblijven, om zo vroeg mogelijk te signaleren en gerichte programma's aan te bieden, zoals Piramide, en van elkaar te leren. Zo is OBS De Dukdalf gestart met de voorbereiding van een Educatief Kindcentrum samen met Smallsteps. In dit Educatief Kindcentrum willen Smallsteps en OBS De Dukdalf een doorgaande lijn creëren tussen onderwijs en zorg en een natuurlijke overgang tussen schools (formeel) en buitenschools (informeel) leren. Bredeschool Arcade gaat zich omvormen naar een kindcentrum. De samenwerkingsconstructie in het multifunctionele gebouw wordt daarvoor herzien. Als voorbeeld van de intensivering is in schooljaar 2016-2017 samen met kinderopvangorganisatie Smallstepps een (tijdelijke) speel-leergroep opgestart.
- De VVE-scholen OBS De Viersprong, OBS De Telders en OBS Bredeschool De Merenwijk hebben in het kader van het gemeentelijke Onderwijskansenbeleid oudercoördinatoren en schakelklassen om de ontwikkelkansen van leerlingen te optimaliseren.
- In 2016 hebben twee leraren binnen het Samenwerkingsproject Samen Opleiden met Pabo Hogeschool Leiden een onderzoek gestart en (gedeeltelijk) uitgevoerd op onder meer het thema pedagogisch klimaat. Er is meegeschreven aan de stageopdrachten bij het nieuwe curriculum ouderbetrokkenheid van de Pabo Hogeschool Leiden. Daarnaast hebben vier leerkrachten de mogelijkheid gekregen de Post HBO opleiding Onderwijs en Moderne Media vanaf september 2016 te volgen. Deze opleiding is halverwege 2017 afgerond.

- PROOLEiden heeft deelgenomen aan de eerste 'Leidse dag van het Kinderboek' met als thema 'Van verhalen groei je'. Er is een samenwerking ontstaan tussen verschillende partners uit Leiden, o.a. Pabo Hogeschool Leiden, PROOLEiden (leescoördinatoren, deelprojectleider Samen Opleiden en studenten van Opleiden in de school), Kinderboekhandel Silvester en BplusC Leiden. Studenten hebben daarbij samen met docenten lessen rondom 'Verhalen vertellen' verzorgd op de scholen van PROOLEiden.

4.4 Samen opleiden 2017

PROOLEiden maakt samen met nog vier schoolbesturen uit de regio en de Pabo van Hogeschool Leiden deel uit van traject Samen Opleiden. Doel van dit overkoepelende initiatief is versterking van de samenwerking tussen enerzijds de opleiding (Pabo) en anderzijds de praktijk op de scholen, door het delen van kennis, ervaring en personeel.

In 2017 is Samen opleiden een nieuwe fase ingegaan. De organisatie staat. Samen opleiden is nu op weg om een duurzaam karakter te krijgen. De focus ligt op het verder ontwikkelen van de inhoud. Hierbij gaat het om werkplekleren, onderzoek, flexibilisering, schoolontwikkeling en professionalisering. Samen opleiden werkt toe naar een verschuiving van het leren op de opleiding naar het leren op de werkplek.

In 2017 zijn er op het gebied van onderzoek en schoolontwikkeling door derdejaars studenten van de Pabo, Hogeschool Leiden op de opleidingsscholen (De Dukdalf, De Lucas van Leyden, De Lorenschool, De Morskring en de Arcade) onderzoeken uitgevoerd naar een ontwikkelvraag van de school. De studenten en de scholen zijn hierbij begeleid door een onderzoeksdocent. Er wordt komend jaar toegewerkt naar een Learning lab op de opleidingsscholen waarbij leraren samen met (academische Pabo) studenten, met docenten van de Hogeschool Leiden of de universiteit onderzoek doen op hun school naar thema's die aansluiten bij de schoolontwikkeling.

Wat betreft het 'leren op de werkplek' en dus flexibilisering van het opleiden is er een aantal zogenoemde trajectmiddagen voor en met studenten ontworpen en uitgevoerd op de (opleidings)scholen. Dit gebeurde in nauwe samenwerking tussen de schoolopleider en docent van de Pabo. Onderwerpen die aan bod zijn gekomen, zijn uitwisseling over het doen van praktijkonderzoek naar een ontwikkelvraag van een school, studenten hebben hun onderzoeksopzet gepresenteerd aan elkaar en aan de opleidingsscholen en ze hebben deelgenomen aan workshops Talentontwikkeling van de PROOAcademie en de studiedag van PROOLEiden.

Er is in 2017 meer uitwisseling van kennis en personeel gekomen waarbij een docent van de Pabo een bijdrage heeft geleverd aan het leerteam Meerbegaafdheid, docenten van de Wereldklas stageopdrachten hebben opgezet in overleg met een school en docenten van de Kunstklas hierover in gesprek zijn op een school.

Binnen het inductietraject, waarbij de startbekwame leraar zich in drie jaar ontwikkelt tot een basiskwame leraar, is een planmatige aanpak ontwikkeld om startende leraren te begeleiden binnen PROOLEiden/OBSGLeiderdorp. Hierbij is gekozen voor bovenschoolse coaches die professionaliseringsactiviteiten volgen bij de Pabo, Hogeschool Leiden. Er worden lesobservaties gedaan met behulp van een zogenaamde Bekwaamheidsindicator en er worden coachingsgesprekken gevoerd. Daarnaast is er een Startersmap ontwikkeld en geïmplementeerd waarin de starter zijn ontwikkeling gedurende drie jaar bijhoudt. In de Startersmap is de gesprekkencyclus geïntegreerd. In 2018 zal er ingezet worden op verbreding van het inductietraject en zullen de startersbijeenkomsten worden geoptimaliseerd en zullen er intervisiebijeenkomsten worden georganiseerd voor coaches.

De samenwerking tussen mensen vanuit het werkveld, de opleidingsscholen, de schoolopleider, de Pabo en universiteit genereert nieuwe inzichten en energie en is een bevestiging van de ontwikkelingen die binnen het Samen Opleiden gaande zijn.

4.5 Vertrouwenspersonen

In het kader van de klachtenregeling beschikt PROOLEiden over externe vertrouwenspersonen die bij klachten functioneren als aanspreekpunt. De vertrouwenspersonen gaan na of door bemiddeling tot een oplossing gekomen kan worden. De externe vertrouwenspersonen begeleiden desgewenst ook bij verdere procedures en verwijzen in voorkomende gevallen naar andere instanties.

PROOLEiden heeft de functie van externe vertrouwenspersoon gesplitst. Bij de GGD wordt een externe vertrouwenspersoon ingehuurd voor de ouders en bij onderwijsadvies een externe vertrouwenspersoon voor het personeel.

Het aantal ingediende klachten fluctueerde in de afgelopen jaren. In 2014 zijn er acht klachten behandeld, in 2015 hebben twee ouders contact opgenomen met de externe vertrouwenspersoon.

In 2016 is er één klacht behandeld door het bestuur. In 2017 hebben twee ouders contact gezocht met de externe vertrouwenspersoon. Dit betrof twee verschillende scholen.

Op alle scholen van PROOLEiden zijn contactpersonen aanwezig. Dit zijn medewerkers van de scholen.

4.6 Incidentenregistratie

Per school wordt zeer verschillend geregistreerd. Wat de ene school een conflict tussen leerkracht en leerling noemt, wordt op een andere school geregistreerd als agressie. Twee scholen hebben in 2017 geen incidenten geregistreerd. Totaal zijn er 181 registraties.

De verdeling is als volgt:

Agressie (fysiek/verbaal)	74
Conflict leerkracht/leerling	24
Conflict ouders/leerkracht	3
Fysiek (ongeval)	45
Overig (diefstal, weglopen)	35

4.7 Passend Onderwijs

Sinds augustus 2015 is Passend Onderwijs van start gegaan. Passend Onderwijs streeft zoveel mogelijk regulier kwalitatief goed regulier onderwijs na, op maat voor ieder kind. We gaan uit van de mogelijkheden en talenten van kinderen, niet van beperkingen. De ondersteuning wordt naar het kind gebracht, in plaats van het kind naar de ondersteuning.

Bij al onze beslissingen staat de onderwijsbehoefte van het kind voorop. Besturen en scholen hebben daarbij zorgplicht, dat wil zeggen dat de school waar de ouders zich melden, het kind pas los laat als het kind op een passende onderwijsplek is aangekomen. In het ondersteuningsplan van het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden staat hoe we dit willen realiseren.

Iedere PROOLEiden-school heeft een eigen ondersteuningsprofiel ontwikkeld, gebaseerd op de kaders uit het ondersteuningsplan. Het beleid is erop gericht om alle kinderen adequate ondersteuning en begeleiding te bieden via het eigen ondersteuningsaanbod op de school (Handelingsgericht Werken) en daarmee de verwijzing naar het S(B)O te beperken. De implementatie van Passend Onderwijs / Handelingsgericht Werken wordt aangestuurd vanuit bestuur, directie en kernteam van het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio. PROOLEiden participeert actief in deze verschillende gremia.

Om deze ambitie te realiseren is het nodig om op een school (vroegtijdig) de onderwijsbehoefte van een kind te bepalen en met (maximale) expertise het arrangeren op schoolniveau vorm te geven. Scholen worden hiertoe gefaciliteerd met expertise en/of met (financiële) middelen om hun eigen kracht te benutten of te versterken. In het kader van het samenwerkingsverband hebben we afgesproken op de reguliere scholen basisondersteuning op een hoog niveau aan te bieden. Dat houdt in dat:

Ouders vroegtijdig worden betrokken. Zij denken en praten mee over de wijze waarop ondersteuning wordt gerealiseerd. Deze betrokkenheid (ouders als educatieve partner) is structureel en versterkt daarmee de kwaliteit van het arrangement voor het kind. Scholen werken nauw samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de jeugdhulpverlening vanuit de gemeenten en stemmen zo af wat nodig is in en voor het gezin. Voortzetting van het beleid m.b.t. een laag verwijzingspercentages (minder dan 2%) naar speciaal (basis) onderwijs.

PROOLEiden biedt naast regulier basisonderwijs ook speciaal onderwijs. Omdat het speciaal onderwijs van PROOLEiden een groter voedingsgebied heeft dan SWV PPO regio Leiden zijn we ook aangesloten bij het Samenwerkingsverband Duin- en Bollenstreek en 1 april 2017 bij het Samenwerkingsverband Rijnstreek.

PROOLEiden zoekt de actieve samenwerking met de Leidse schoolbesturen voor Speciaal (Basis-) Onderwijs. De samenwerking met de Stichting Speciaal Onderwijs Leiden e.o. (SSOL), Leo Kanner Onderwijsgroep (LKO) en SBO De Vlieger is gericht op gezamenlijke kennis en expertise ontwikkeling, gezamenlijke communicatie (www.speciaalonderwijsleiden.nl) naar stakeholders het versterken van de samenwerking binnen de de Leidse S(B)O-Kring.

De expertise van het speciaal onderwijs wordt d.m.v. de coöperatie Ambulante Educatieve Dienst (AED), waar PROOLEiden samen met SSOL en LKO in deel neemt, actief ingezet voor het regulier PO, VO en MBO in de regio Holland Rijnland.

Samenwerking met organisaties voor Jeugdzorg vindt plaats in de Onderwijs Zorg Combinatie Orion met Cardea Jeugdzorg en binnen de onderwijs-zorgvoorziening 'De Sloep' (onderdeel van PI De Brug) met Prodeba Jeugdzorg.

5 PERSONEEL

Het Strategisch beleidsplan 2015-2019 geeft richting aan de intenties van het personeelsbeleid, waarbij wordt ingezet om talenten en de kennis, kunde en vaardigheden bij personeelsleden verder te ontwikkelen en hen eigenaar te maken van die ontwikkeling. Dit alles gericht op het continu verbeteren van het vakmanschap van onze personeelsleden en daarmee het verbeteren van het onderwijs aan onze leerlingen.

Centraal bij het ontwikkelen van personeelsbeleid binnen PROOLEiden staat: Een leven lang leren, mobiliteit, ruimte voor talent, professionalisering en inspiratie. Dit alles door samen leren en beleven, in o.a. training, scholing, opleiding en studiereizen. Dit geldt voor alle lagen van de organisatie, waarbij verantwoording en registratie vanzelfsprekend zijn.

Het denken vanuit kansen en mogelijkheden, in plaats van beperkingen, is hierbij uitgangspunt. De professional krijgt ruimte om zijn/haar vakmanschap zo goed mogelijk uit te voeren. Initiatief nemen en eigenaarschap, kansen pakken en mobiliteit horen hierbij. Dit vraagt er ook om dat de professionele relatie tussen personeelsleden en leidinggevendenden wordt versterkt en meer gelijkwaardig is. Van de schoolleiding vraagt dit om te gaan met verschillen in het team, talenten en kwaliteiten te benutten.

In 2017 is voor de eerste keer met alle directeuren in de maanden januari/februari het HR-Help gesprek gevoerd. Doel van dit gesprek is om de uitvoering van het HR-beleid op de school te toetsen en de school hierbij te ondersteunen en te begeleiden.

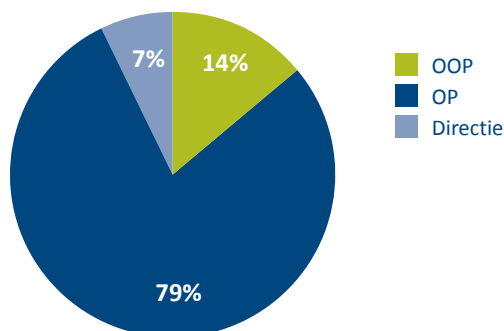
5.1 Kengetallen

Formatieplaatsen

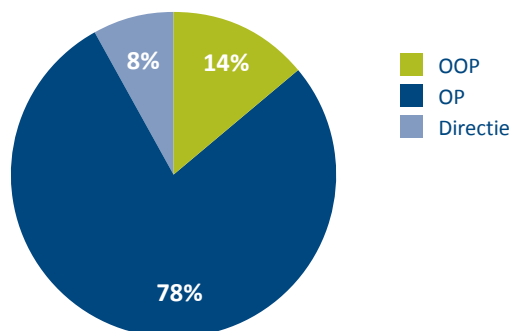
	PERSONEN 01-01-2017	FORMATIEPLAATSEN 01-01-2017	FULLTIMERS 01-01-2017	PARTTIMERS 01-01-2017
OOP	70	44,6	9	61
OP	352	253,6	82	270
Directie	26	23,7	12	14
Totaal	448	321,9	103	345

	PERSONEN 31-12-2017	FORMATIEPLAATSEN 31-12-2017	FULLTIMERS 31-12-2017	PARTTIMERS 31-12-2017
OOP	72	46,2	9	63
OP	369	261,5	92	277
Directie	28	25,8	15	13
Totaal	469	333,4	116	353

Verdeling formatie over functiecategoriën 01/01/2017

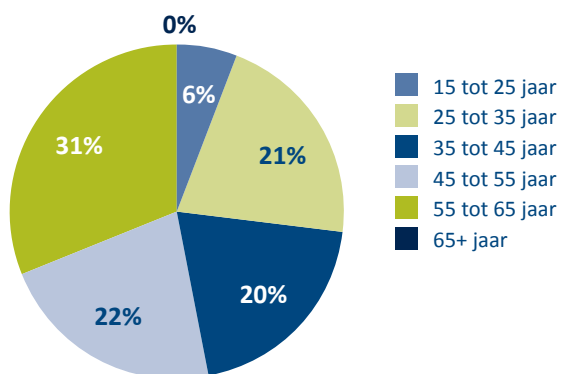

Verdeling formatie over functiecategoriën 31/12/2017

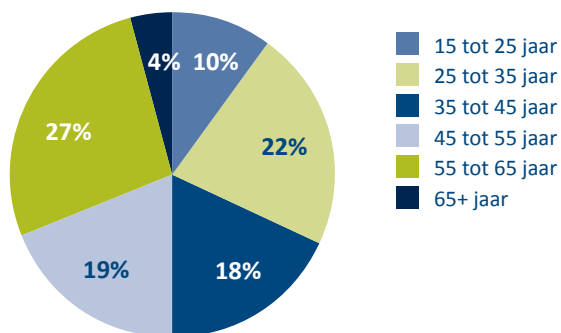

Leeftijd

Leeftijdsopbouw 2016

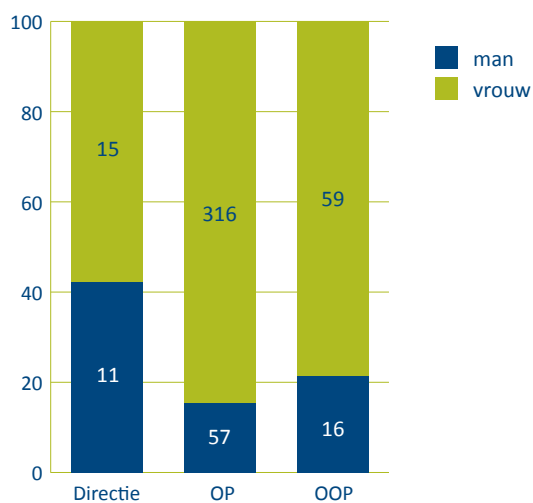

Leeftijdsopbouw 2017

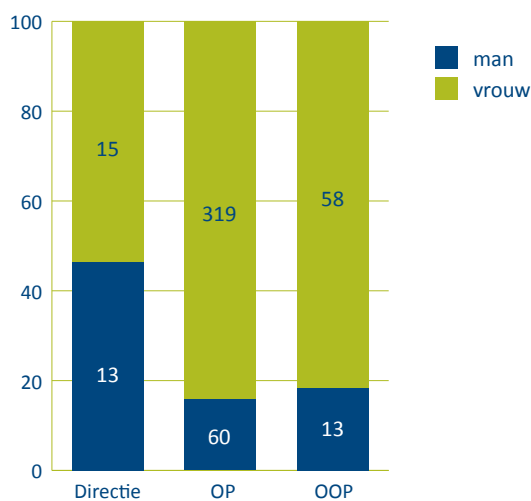

Man/vrouw-verdeling

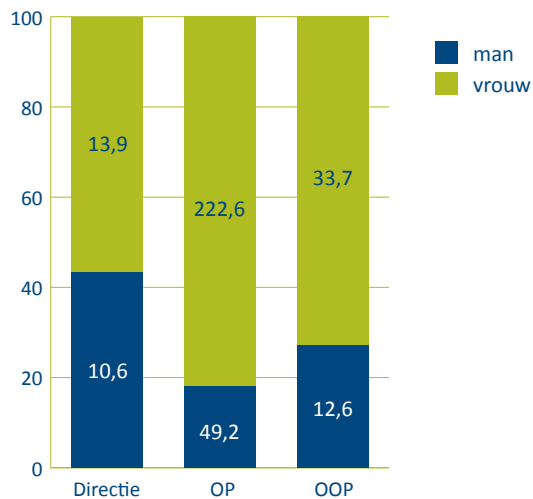
Verdeling man/vrouw in aantallen 2016

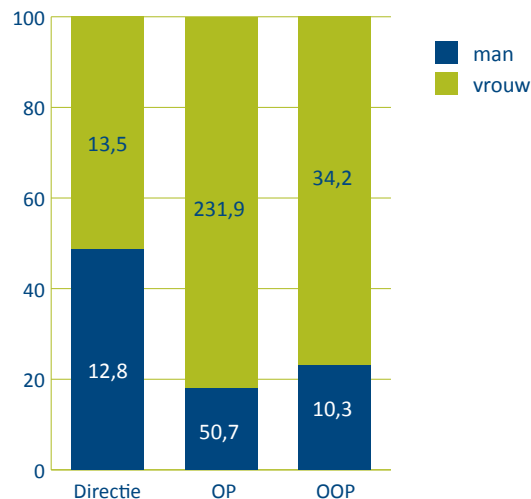
Verdeling man/vrouw in aantallen 2017

Verdeling man/vrouw in formatieplaatsen 2016

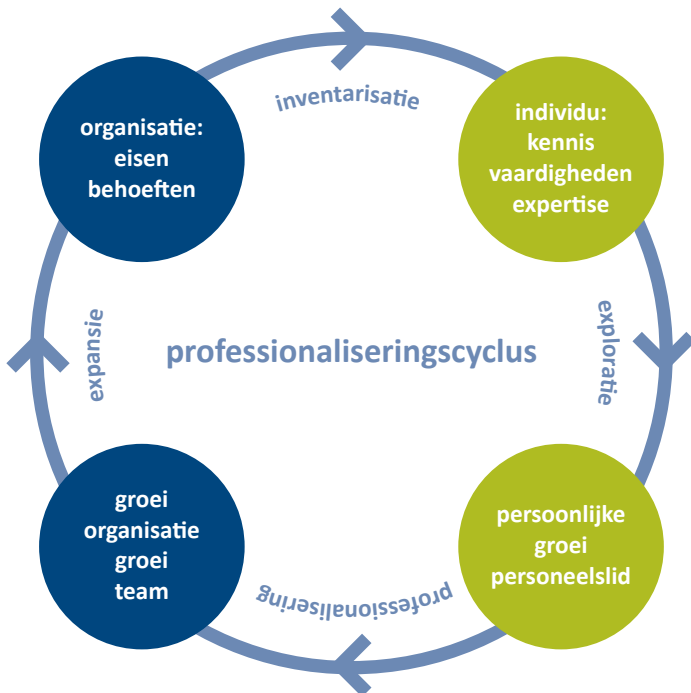
Verdeling man/vrouw in formatieplaatsen 2017

5.2. Integraal personeelsbeleid

Professionaliseringsbeleid

Het vastleggen van de eigen ontwikkeling in persoonlijke ontwikkelingsplannen en deze vervolgens op grond van dat plan uitvoeren is voor een aantal personeelsleden nog een grote stap, waarin zij door hun leidinggevenden begeleid worden.

Door een bewustere inzet van de professionaliseringscyclus begint dit meer en meer vorm te krijgen. We streven ernaar dat personeelsleden vanuit hun professionele (onderzoekende) houding, op basis van ontwikkelbehoefte(n), anderen bij hun eigen ontwikkeling gaan betrekken. Dit krijgt gestalte in het collegiaal begeleiden, collegiale consultatie, intervisie en onderlinge coaching op de scholen. Ook professionele interactie tussen personeelsleden van de verschillende scholen, bij PLG's en/of activiteiten van de PROO Academie, wordt steeds meer benut om de eigen professionalisering te versterken.

Gesprekkencyclus

De steeds sneller gaande ontwikkelingen binnen scholen maken een goed functionerende gesprekkencyclus die adequaat daar op insteekt noodzakelijk. In de nieuw vastgestelde gesprekkencyclus vindt elk jaar een formeel gesprek plaats. Het ene jaar is dat een functioneringsgesprek, het andere jaar een beoordelingsgesprek. De gesprekken worden afgestemd en, indien mogelijk, zoveel mogelijk geïntegreerd met ontwikkel- en inzetgesprekken. Indien het noodzakelijk is de kwaliteiten van het personeelslid versneld te ontwikkelen is een versnelling van de cyclus mogelijk.

Functiemix

Personeelsleden die in aanmerking willen komen voor een hogere functie moeten zich accrediteren. Dat geschiedt door het aanbieden van persoonlijke ontwikkelingsdocumenten. Het gaat dan om bijvoorbeeld diploma's en certificaten, voldoende beoordelingen en de inhoud van het persoonlijk bekwaamheidsdossier.

In 2017 zijn drie aanvragen voor accreditatie ingediend, waarvan er door de ingestelde accreditatiecommissie twee gehonoreerd zijn. We zien dat een gering aantal leraren zich wil accrediteren. Daarnaast is te zien dat op scholen nog weinig beleid gerealiseerd wordt om bijvoorbeeld specialisten in een hogere leraarfunctie te benoemen.

Taakbeleid/werkdruk

In 2017 is ingezet op bewustwordingstrajecten bij teams, om gevoelde werkdruk, realistische taakomvang en, te realiseren taken met elkaar in evenwicht te krijgen. Tijdens de individuele inzetgesprekken tussen leidinggevenden en personeelsleden wordt ernaar gestreefd de taakbelasting voor elk individueel personeelslid op een aanvaardbaar niveau te houden.

Loopbaanoriëntatie

Personeelsleden zijn in 2017 steeds nadrukkelijker geweest op hun ontwikkelingsmogelijkheden binnen PROOLEiden. In een aantal gevallen is van daaruit de wens ontstaan voor een specifiekere loopbaanoriëntatie. Deze oriëntatie wordt op individueel niveau en als leergang binnen de PROO Academie aangeboden.

Bob Hoogendam, Hoofd HR bestuursbureau

“Persoonlijke ontwikkeling vinden we erg belangrijk. In 2017 zijn we medewerkers steeds nadrukkelijker gaan wijzen op hun ontwikkelingsmogelijkheden binnen PROOLEiden. In een aantal gevallen is van daaruit de wens ontstaan voor een specifiekere loopbaanoriëntatie. Deze oriëntatie wordt op individueel niveau en als leergang binnen de PROO Academie aangeboden.”

5.3 Ontwikkelingen

Functiegebouw

Het samenstel van functies binnen een moderne onderwijsorganisatie is voortdurend aan veranderingen onderhevig op grond van onderwijsinhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen op de scholen. In 2017 is een begin gemaakt met het benoemen van mogelijke wijzigingen van het functiegebouw op basis van die ontwikkelingen.

Er is een trend gaande ten aanzien van een zich wijzigende managementstructuur op scholen, aangepast aan de specifieke situatie van de school. Dit begint zich af te tekenen in de functiesamenstelling op de scholen, waarbij een verschuiving van de constructie directeur <> adjunct <> team naar een meer praktijkgerichte constructie van bijvoorbeeld directeur <> intern-begeleider + bouwcoördinatoren <> team. Op één school is in 2017 een pilot gestart van een samenvoeging van de rol van intern begeleider met die van leidinggevende, te weten de leer- en ontwikkelspecialist.

Op scholen wordt voorts de roep om de benoeming van de ICT-coördinator in een specifieke rol of zelfs functie steeds luider.

Personeelsvoorziening/Lerarentekort

Hoewel Leiden ten opzichte van de grote steden een wat luxere positie inneemt is ook bij PROOLEiden het lerarentekort inmiddels voelbaar, met name in kortdurende vervangingen, maar ook in de bezetting van specifieke groepen. Het vinden van personeelsleden die les willen en kunnen geven aan de groepen 8, op onderwijskansscholen en in het speciaal onderwijs wordt steeds lastiger.

Met veel kunst- en vliegwerk is het echter gedurende 2017 gelukt om elke groep met een leerkracht te bemensen. Voor vervangingen is dat echter niet altijd het geval. Van de langdurige vervangingen is ongeveer 90 procent ingevuld. Voor de kortdurende bleef dat percentage rond de 60 steken.

In het kader van die steeds groter wordende problematiek van het vinden van vervangers is m.i.v. schooljaar 2016-2017 de samenwerking aangegaan met zestien besturen in het zuidwesten van de provincie Zuid-Holland. Deze vervangingspool, onder de naam Pool West, verzorgt de matching van vervangers met de vervangingsvraag. De samenwerking binnen Pool West en de vakkundigheid waarmee deze de vervangingsproblematiek van een antwoord voorziet, heeft geleid tot de relatief hoge vervangingspercentages. Daarnaast is in 2017 een eigen vaste vervangingspool opgezet, hierin is ruimte voor rond de 12 formatieplaatsen.

Het bestuur heeft er nadrukkelijk voor gekozen niet uit te gaan van ontslagbeleid, maar om de regeling werkgelegenheidsbeleid te hanteren. Daarmee heeft het bestuur de intentie om alles in het werk te stellen om personeel in vast dienstverband een werkgarantie te bieden.

Wanneer door terugloop van het aantal leerlingen de werkgelegenheid onverhoopt onder druk komt te staan, zal het bestuur handelen zoals is vastgelegd in het sociaal statuut. In het kader van IPB is er sprake van zowel horizontale afstemming als verticale afstemming.

Starters

In samenwerking met de Hogeschool Leiden, de Leidse Pabo is, in het kader van het project Samen Opleiden 2.0, een programma opgesteld voor de begeleiding van startende leraren om te komen tot hun basisbekwaamheid. Door opgeleide coaches en mentoren wordt deze begeleiding vormgegeven. Tevens loopt voor de 'starters' binnen PROOLEiden een intervisietraject onder begeleiding van een externe daartoe gekwalificeerde coach.

Generatiemanagement

Organisaties zoals die van basisscholen en schoolbesturen in hun geheel, opereren het best als er sprake is van een evenwichtige verdeling van personeelsleden/formatie over de diverse generaties. Op die wijze voeden de professionele attitude en levensopvattingen vanuit de diverse generaties elkaar, waardoor 'rijp' en 'groen' gebruikmaken van elkaars kennis en expertise. Naast de gesprekkencyclus, het professionaliseringsbeleid en de strategische personeelsplanning is dit een van de uitgangspunten waar scholen op trachten te sturen. In 2017 heeft een oriëntatie op dit beleid plaatsgevonden, in 2018 zal het ontwikkeld gaan worden.

Schoolleidersregistratie

M.i.v. 1 januari 2018 moeten alle leden van de schoolleiding zich volledig geregistreerd hebben in het schoolleidersregister. De niet-geregistreerde schoolleiders zijn begeleid naar hun registratie.

Van de 25 directieleden waren er op 31 december 2017 20 geregistreerd. Van twee directieleden liep nog een EVC-traject, één directielid is nog in opleiding, en twee directieleden zijn door het bestuur vrijgesteld van registratie, één vanwege pensionering in september 2018, de ander vanwege terugtreden als directielid per schooljaar 2018-2019.

5.4 Beleidsmatige aspecten

Werkgelegenheid

De totale werkgelegenheid bij PROOLEiden is gedurende 2017 toegenomen. Dit heeft te maken met de inzet van personeelsleden bij ingezette en lopende projecten, maar vooral door de vorming van een vaste vervangingspool, van rond de 12 formatieplaatsen.

Deze pool is met name ingesteld om jonge talenten te behouden voor de scholen, en ook om personeelsleden die niet volledige groepsverantwoordelijkheid willen hebben maar wel waardevolle onderwijskrachten zijn, een plek te bieden.

Arbeidsparticipatie

Daar waar mogelijk worden die personeelsleden ingezet, die op basis van UWV-keuringsbeslissingen te maken hebben met een beperking.

Personeelsplanning

Het leerlingaantal zal over 5 jaar met ongeveer 1 procent gedaald zijn en daarna stabiliseren. De werkgelegenheid voor onderwijsgevend personeel zal daarmee over 5 jaar met 2,5 formatieplaats gedaald zijn.

Voor de komende 10 jaar is de behoefte aan instroom van nieuwe personeelsleden in de categorie management minimaal 1,2 formatieplaats per jaar, in de categorie onderwijsgevend personeel minimaal 6,0 formatieplaats per jaar en in de categorie onderwijs-ondersteunend personeel minimaal 2,5 formatieplaats per jaar.

In 2017 is daarom het volgende beleid binnen PROOLEiden vastgesteld: er vindt een intensivering van stagemogelijkheden op de scholen plaats, om Pabo-studenten aan PROOLEiden te binden. Daarnaast wordt de begeleiding van starters individueel gericht geïntensiveerd.

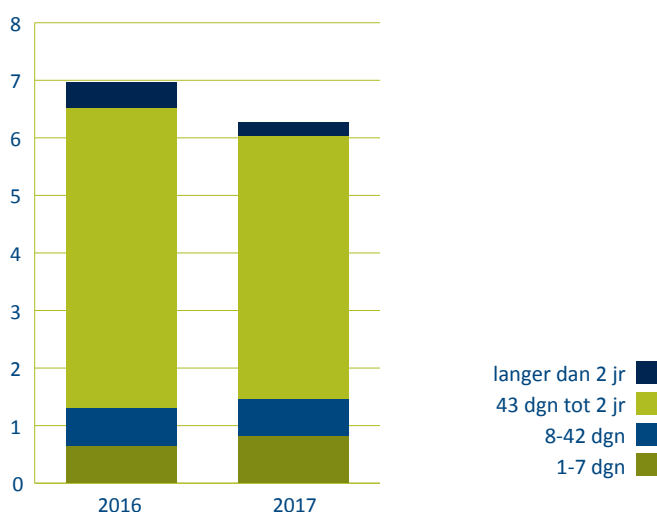
De door de cao geboden mogelijkheden ten aanzien van de duurzame inzetbaarheid kregen in 2017 langzaam maar zeker meer vorm door het denkproces bij personeelsleden daarover op gang te brengen. Aandachtspunt daarbij is het bieden van maatwerk op grond van aanwezige expertises, competenties gericht op het uitdagend en boeiend houden van het werk. Door onder meer contacten op managementniveau tussen Pool West, de Pabo en andere opleidingsinstellingen wordt ingezet op het actief werven van personeelsleden teneinde de eventuele toekomstige gaten in de personeelsvoorziening op te vullen.

5.5 Gezondheid, welzijn en veiligheid

Ziekteverzuim

Verzuimpercentages

	totaal	1-7 dgn	8-42 dgn	43 dgn tot 2 jr	langer dan 2 jr
2016	6,50	0,64	0,66	5,21	0,46
2017	6,02	0,81	0,65	4,56	0,26

In 2017 is opnieuw een daling van het ziekteverzuim gerealiseerd. Nu een daling van 0,48 procent. Hiermee wordt de dalende lijn vanaf 2015 voortgezet. Deze daling van het ziekteverzuimpercentage is gerealiseerd door een steeds intensievere begeleiding van langduriger ziekteverzuimsituaties, intensivering van het preventief handelen, verbetering van de kwaliteit van de begeleiding door middel van intensievere inzet van bedrijfsmaatschappelijk werk.

Begeleiding

Begeleiding in het kader van ziekte, gezondheid en welzijn geschiedt door een team van leidinggevend, in samenspraak met een beleidsmedewerker HR en bedrijfsarts, arbeidsdeskundigen en bedrijfsmaatschappelijk werkers. Waar nodig wordt extra hulp en begeleiding geboden in de vorm van een passende begeleiding door bijvoorbeeld coaching of psychologische hulp.

Arbeidsomstandigheden

Voortdurend aandachtspunt blijft de gevoelde werkdruk. Dit geschiedt op teamniveau door teamtrainingen, een nog intensievere sturing op het taakbeleid en ook door middel van bijvoorbeeld het aanbieden van de training 'Omgaan met werkdruk' voor individuele personeelsleden door de PROO Academie. Daarnaast heeft de aandacht en begeleiding vanuit leidinggevend voor de werkdruk van personeelsleden in inzetgesprekken met personeelsleden verder vorm gekregen.

6 HUISVESTING

6.1 Huisvesting algemeen

Goed onderwijs vraagt om goede onderwijsgebouwen. Dat is de stelling waarmee vaak gepleit wordt voor verbetering van de scholen. Deze stelling is echter te beperkt. De stelling gaat ervan uit dat het ook wel mogelijk zou kunnen zijn om goed onderwijs eventueel in een slecht gebouw te kunnen geven, ook al is dat niet gevraagd. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat de relatie tussen een organisatie en een gebouw wederkerig is. Een hip bedrijf zit in een hip gebouw. Een stoffig oud gebouw maakt dat een organisatie zich stoffig en oud gaat gedragen. Een hippe organisatie in stoffig oud gebouw: dat past niet. Dan wordt of het gebouw hip gemaakt, of de organisatie suft in. Daarom gaan reorganisaties van bedrijven vrijwel altijd samen met herziening van de huisvesting.

Zo werkt het ook met schoolgebouwen en de schoolorganisatie. Een goede en moderne onderwijsinstelling zit in een goed en modern gebouw. Als ouders op gesprek komen voor het aanmelden speelt het schoolgebouw een belangrijke rol. De eerste indruk die het gebouw geeft bepaalt de stemming van de ouders. Is het schoon en opgeruimd of komt de school over als een rommeltje? Is het een gebouw waar de ouders hun kind (voor het eerst!) in handen van een ander veilig achter kunnen laten? Nog voor de kennismaking met de leerkracht of directeur is de eerste indruk al ontstaan.

PROOLEiden-huisvesting heeft daarom in februari 2017 een Themamiddag georganiseerd rond het thema beleving van (school)gebouwen. Onder leiding van omgevingspsycholoog Fiona de Vos hebben de schooldirecteuren zich verbeeld hoe hun school beleefd wordt door kinderen en ouders. De middag was een oproep aan de schooldirecteuren om hun schoolgebouw te zien als een representatief instrument om hun doelen te bereiken.

Marjan Oostergo, directeur De Stevenschhof

“De verbeeldingsopdracht van omgevingspsycholoog Fiona de Vos heeft me geholpen met een echt andere, nieuwe blik naar ons schoolgebouw te kijken. Ik loop al jaren mee in het onderwijs, maar had het gebouw nog nooit werkelijk door de ogen van een kind (of ouder) bekeken. Deze beleving heeft geresulteerd in een flinke verfrissingslag van het gebouw en het schoolplein!”

6.2 Onderwijshuisvestingsbeleid

Nu het dagelijks onderhoud van de scholen, na het inlopen van de achterstand, grotendeels op orde is, wordt het tijd om het meerjaren-onderhoudsplan verder te actualiseren en meer systematisch met huisvesting om te gaan. Ook de schaalvergroting, van zestien PROOLEiden schoolgebouwen met vier schoolgebouwen van OBSG Leiderdorp erbij, maakt dat planmatig organiseren nog belangrijker wordt.

In dit kader is in 2017 een inventarisatie gemaakt van de activiteiten die de komende jaren nodig zijn en welke daarvan met regelmaat terugkomen. Er is opgemerkt dat onze schoolgebouwen aan vele wettelijke eisen moeten voldoen en dat steeds meer de verantwoordelijkheid bij de schoolbesturen wordt gelegd. De brandveiligheidseisen, waar PROOLEiden altijd nauwgezet invulling aan geeft, worden bijvoorbeeld nu nog door de brandweer getoetst. Echter in de nabije toekomst wil de brandweer de verantwoordelijkheid bij de gebruikers zelf leggen om de brandveiligheid te laten waarborgen. Het is tenslotte in het belang van de gebruikers zelf dat hun gebouw veilig is. Dat betekent dat de gebruiker moet kunnen aantonen dat de (brand)veiligheid continu op orde is. Alleen een systematisch controle-instrument kan voor een dergelijke continuïteit zorgen. PROOLEiden heeft in 2017 een aantal projecten met dit doel gestart.

Het projectmatig werken, zoals dat in 2016 is ingevoerd, heeft resultaat gehad. De werkzaamheden zijn overzichtelijk verdeeld en in de tijd weggezet. Voor de scholen geeft dit meer duidelijkheid over de omvang van de projecten.

6.3 Interne organisatie

Het dagelijks (operationele) onderhoud is belegd bij de eerste aannemer die in samenwerking met de vaste werknemer van PROOLEiden de meeste klussen uitvoert. Meestal betreft het lekkages aan dak, waterleiding of riolering. Door verzakkingen in de zachte bodem onder Leiden zijn er meerdere rioolafvoersystemen onder onze scholen die in slechte staat zijn. Omdat lang niet onder elke school een kruipruimte is aangebracht zijn rioolsystemen soms lastig te bereiken en te repareren (bijvoorbeeld de Lorentzschool).

Het reguliere jaarlijkse onderhoud is conform MJOP uitgevoerd in samenwerking met Onderwijsbureau Hollands Midden. Het verouderde computersysteem OCS is vanaf november 2017 vervangen door het meer courante O Prognose van leverancier Plandatis. O Prognose wordt gebruikt door o.a. Onderwijs Hollands Midden (OHM) en SCOL. Het programma heeft dezelfde jaarlijkse kosten als het verouderde OCS, maar biedt wel softwarematige aansluitingen met het betaalpakket Pro-Active. Voor de werkzaamheden die betrekking hebben op planmatig meerjaren-onderhoud wordt in 2017 gebruik gemaakt van de dienstverlening van OHM.

Grotere projecten, zoals het up-to-date brengen van vier klaslokalen in Woutertje van Leyden en nieuwbouw voor De Dukdalf, werden uitgevoerd in regie van George Barbulescu (Axion

Projectbureau) of Matthijs Bakker (Brains to Build). De eenmalige kosten voor het inhuren van projectleiders werden ondergebracht in de projectkosten van de verbouwing.

De strategische activiteiten, zoals de inbreng in het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) van gemeente Leiden of de aansturing van dagelijks en gepland onderhoud, werd door de huisvestingsmedewerker van PROOLEiden uitgevoerd.

6.4 Activiteiten

De schoolgebouwen van PROOLEiden kennen minder achterstallig onderhoud. Dat geeft ruimte om meer systematisch te werken aan het onderhoud van gebouwen en kwaliteitsverbetering door o.a. het schilderen van de schoolgebouwen. Standaard wordt oude TL-verlichting aan het eind van de levensduur vervangen door LED-verlichting. Het voordeel van LED is een langere levensduur en lager energieverbruik. Bovenal is LED-verlichting prettig licht, waar leerlingen en leerkrachten mee gediend zijn. Voorbeeld: een leerkracht heeft jaren last gehad van de frequentie van de TL-verlichting, waardoor zij regelmatig uitviel. Bij vervangen door dimbare LED-verlichting werden de klachten ondergaan en staat de leerkracht weer met plezier voor de groep. Contractonderhoud is geactualiseerd. De meeste oudere contracten zijn onder de loep genomen of beëindigd. De noodzaak tot het invoeren van een modern digitaal contractbeheersysteem is daarmee toegenomen. Voor CV-ketels en klimaatinstallaties worden de contracten ingericht op preventie in plaats van reparatie achteraf. Schoonmaakcontracten zijn verouderd; eind 2017 is de aanbestedingsprocedure voor nieuwe schoonmaakcontracten gestart. De verwachting is per 1 oktober 2018 een nieuw contract met één schoonmaakbedrijf te hebben, waar de werkzaamheden voor alle scholen en gymzalen worden ondergebracht.

In januari 2017 is het project 'Verbetering klimaatinstallatie Lorentzschool' van start gegaan. Het doel van het omvangrijke project (geschatte projectkosten ca. 1 miljoen euro) is om een structurele verbetering in de leefbaarheid van de school aan te brengen. De capaciteit van het systeem wordt vergroot en de fouten die in het systeem zitten vanaf de bouw, worden hersteld. Het project loopt over meerdere jaren.

Geplande nieuwbouw direct naast de Lorentzschool heeft veel tijd en aandacht gevraagd. Al voor de bouw van de school was afgesproken dat er twee appartementengebouwen in de nabijheid zouden verrijzen, bijna op het schoolplein. Overlast tijdens de bouw; veiligheid; het totale bouwvolume en (geluids-)overlast zijn de grote bezwaren tegen dit plan. Aan het einde van het jaar is de omgevingsvergunning uiteindelijk door de gemeente niet verleend.

De themamiddag in februari over huisvestingsbeleving is eerder genoemd; het resultaat van deze middag was een serie vervolggesprekken met directeuren over te nemen maatregelen voor de korte termijn. Verschillende scholen hebben opruimacties gehouden.

De verzwaarde stroomaansluiting voor de noodgebouwen in de Storm Buysingstraat kon eindelijk worden gerealiseerd, waardoor de lawaaioverlast van het noodaggregaat over was. In juli is de renovatie van de school afgerond, waarna in de zomervakantie de Morskring weer uit de noodgebouwen naar de gerenoveerde school kon verhuizen.

In april werd duidelijk dat uitbreiding van de capaciteit van De Dukdalf school onvermijdelijk is geworden. Overleg met gemeente en school leverde op dat er zes lokalen kunnen worden bijgeplaatst. Gekozen wordt voor duurzame modulaire bouw. Extra isolatie, LED-verlichting en verwarming en koeling door warmtepompen maken dat het gebouw zeer duurzaam zal zijn. Het gebouw wordt gerealiseerd onder een tijdelijke omgevingsvergunning met een looptijd van vijftien jaar. Voor ontwerp en aanbesteding wordt een bijzonder strakke planning aangehouden. De productie van de modules start in oktober 2017; feitelijke realisatie van het gebouw zal begin 2018 plaatsvinden.

Woutertje van Leyden na renovatie klaslokalen

In de zomer van 2017 werd het grootste deel van Woutertje van Leyden gerenoveerd. Alle klaslokalen zijn voorzien van nieuwe plafonds met LED-verlichting, nieuwe vloerbedekking en opnieuw afgewerkte wanden. In elk lokaal wordt één wand geheel als prik-bord uitgevoerd. De beleving is dat de school voor een groot deel nieuw is en daarmee een enorm fijn gebouw is geworden.

Na de zomer 2018 start de nieuwbouw van project Kiljanpad, de vervanging voor de oude Teldersschool. Enige vertraging heeft het project opgelopen doordat vleermuizen gesignaleerd zouden zijn. Erger is dat in het oude gebouw bij de sloop veel asbest tevoorschijn komt. Door de aangescherpte asbestregels wordt het lastig om de planning te halen. Slecht weer in de winter zorgt voor extra vertraging waardoor de oplevering nu in oktober 2018 verwacht wordt.

In 2017 zou de renovatie starten van De Meerpaal in het complex Broekplein. Voor het project is door gemeente Leiden 3,2 miljoen euro gereserveerd. Bij een eerste inventarisatie van de absoluut minimaal benodigde werkzaamheden blijkt dat dit budget niet toereikend is. In het gebouw is veel asbest aangetroffen; het dak is niet geïsoleerd; enkel glas moet worden vervangen door dubbel; het houtwerk is in slechte staat. Bovendien blijkt na onderzoek de vloer op de begane grond voor een groot deel te lijden aan 'betonrot'. Het gebouw is niet te renoveren. Het project wordt daarmee on hold gezet tot een besluit zal worden genomen in 2018.

Vanaf 1 oktober kwamen de vier basisscholen van OBSG Leiderdorp in de portefeuille. Besloten wordt de gebruikelijke werkwijze van de scholen vooralsnog te blijven volgen. De Hasselbraam is juist in deze periode gerenoveerd opgeleverd. Het is een bijzonder mooie en waardevolle school geworden. De renovatie is op duurzame wijze gedaan, met extra isolatie. De ventilatie is CO₂-gestuurd, individueel per lokaal. De Prins Willem Alexander school is recent gebouwd; de verwachting is dat daar weinig onderhoud nodig zal zijn. Deze school wordt onderhouden door een speciaal hiervoor opgerichte stichting. De andere twee schoolgebouwen zijn ouder, maar er worden geen directe bijzonderheden gerapporteerd die om ingrijpen vragen.

Start project Kiljanpad

In november is een instructieochtend voor conciërges van alle scholen georganiseerd met als thema 'Veiligheid op de scholen'. Na uitleg over de alarm- en brandmeldinstallaties wordt met de conciërges gesproken over inbraak en het doen van meldingen daarvan. De ochtend wordt zeer gewaardeerd en zal volgend jaar zeker een vervolg krijgen.

Aan het eind van het jaar wordt aan de Elisabethhof te Leiderdorp de huisvesting van het Huis van het Onderwijs opgeleverd. PROOLEiden zal hier begin 2018 naar toe verhuizen.

6.5 Ontwikkelingen

Het Kindcentrum is vanaf 2016 een belangrijk thema binnen Huisvesting. Het nieuwe gebouw van De Dukdalf wordt voor het eerst als Kindcentrum gebouwd, door verbinding tussen de ruimten optimaal te maken. Hierdoor kan de school op verschillende manieren worden gebruikt: als separate lokalen of als open 'circuit' bij speciale gelegenheden.

Met gemeente Leiden is afgelopen jaar intensief gewerkt aan het actualiseren van het Integraal Huisvesting Plan (IHP). Gemeente Leiden heeft besloten het IHP niet in 2017 in de gemeenteraad te laten vaststellen, maar dit te doen na de verkiezingen van maart 2018. Intussen wordt het document wel als leidraad voor verder beleid beschouwd.

6.6 Duurzaamheid

PROOLEiden brengt duurzaamheid in praktijk door bij vervanging van oude verlichting vanaf 2016 standaard nieuwe energiezuinige LED-verlichting toe te passen. De prijs van LED-armaturen is daarbij zodanig naar beneden gegaan dat deze investering binnen enkele jaren wordt terugverdiend door lager energieverbruik.

In 2017 is het project 'Energie' gestart, waarin aan de Green Deal met de gemeente invulling wordt gegeven. Gepland wordt in de komende jaren het energiegebruik door scholen intensief te gaan monitoren, om zo bij te kunnen sturen waar nodig. Daarnaast zal een nieuwe aanbesteding voor een integraal energiecontract worden gestart. In 2017 is SDE+ subsidie aangevraagd voor het plaatsen van 2.700 PV-panelen op scholen. Dit is het equivalent van het elektraverbruik van meer dan 200 huishoudens.

7 OVERIGE BELEIDSTERREINEN

7.1 Communicatie

Professionele communicatie is een van de strategische doelen geformuleerd in het Strategisch Beleidsplan 2015-2019. Ook voor het jaar 2017 was het vertrekpunt het leidende principe 'Verbinden in verscheidenheid', vertaald in diverse communicatie-uitingen, -activiteiten en -projecten:

Vanuit de interne communicatiedoelstelling 'de verbondenheid tussen de scholen meer zichtbaar, herkenbaar en ook voelbaar maken':

- Door visualisering, voorbeelden hiervan zijn het delen van nieuwsberichten van scholen op de corporate website, de ontwikkeling van een aantal schoolwebsites vanuit een overkoepelend format en met verwijzing naar de collega-scholen en een overkoepelende lay-out voor (personeels)advertenties.
- Door meer de dialoog met elkaar aan te gaan, zoals tijdens de Onderwijsdag 2017 'Ongekend Talent' en door bij elkaar op school mee te lopen.
- De vorming van de personele unie met OBSG Leiderdorp is zorgvuldig communicatief begeleid.
- Het intranet PROOPlaza is intensiever gebruikt.
- Office 365 is geïntroduceerd, zowel op het bestuursbureau als op de scholen.

- De interne nieuwsbrief PROOfait wordt structureel ingezet, met ruimschoots aandacht voor (nieuwe) collega's.

Vanuit de externe communicatiedoelstelling 'PROOLEiden profileren als een vooraanstaande, professionele, betrokken en innovatieve partij in het basisonderwijs in Leiden en omgeving':

- De merkbelofte 'Onderwijs met aandacht voor elkaar' wordt consequent uitgedragen.
- De huisstijl is doorgevoerd op alle uitingen, wordt strikt bewaakt en meer uitingen worden door een professioneel vormgever opgemaakt in de huisstijl.
- De corporate website wordt een aantal maal per week geactualiseerd met de laatste nieuwsberichten.
- Social media als LinkedIn, Facebook en Twitter worden meer ingezet, zowel door het bestuursbureau als door individuele scholen.
- PROOLEiden heeft een meer proactieve opstelling richting de lokale en regionale pers.
- PROOLEiden heeft een actieve rol gespeeld in de het Leids Onderwijs Festival 2017 en bij de Nacht van de Leraar 2017, zowel achter de schermen als tijdens de evenementen zelf.
- PROOLEiden heeft meer aan sponsoring gedaan.
- Ook individuele scholen zijn zich bewuster van school-profilering en hebben meer aandacht voor communicatie en public relations.

2017 IN BEELD

Uitnodiging nieuwjaarsreceptie

Proosten op 2017

JAARVERSLAG PROOLEIDEN 2016 **Nominatie Dierke Bestuursbokaal 2017**

2017 2018 **JAAR PROO GRAMMA**

OORKONDE

Kerstanimatie

Jaarverslag PROOLEiden

Kalender PROO Academie

Oorkonde OBSG Leiderdorp

Samen Onderwijs met Aandacht voor Elkaar

Huisstijl PROOLEiden en OBSG Leiderdorp

Persbericht

Communicatieplan

PO in actie!

www.prooleiden.nl

VERBINDING

EIGENAARSCHAP

TALENTONTWIKKELING

INNOVATIE

VERTROUWEN

PROOLEIDEN **OBSG**

Onderwijs met Aandacht voor Elkaar

Het Themateam Communicatie inventariseert de wensen en behoeften omtrent de communicatie vanuit de scholen, fungeert als klankbord, toetst de communicatie aan de vijf kernwaarden en reflecteert op de in- en externe communicatieactiviteiten.

7.2 ICT

2017 stond in het teken van de overstap naar een nieuwe beheerpartij, de standaardisering van de websites, de ingebruikname van Sharepoint en de realisatie van een eigen VoIP-netwerk. Daarbij is ook OBSG Leiderdorp aangehaakt bij PROOLEiden en heeft het hoofd ICT de overstap van OBSG Leiderdorp naar PROOLEiden gemaakt.

Beheerpartij

Skool was gedurende circa 11 jaarde beheerpartij van PROOLEiden. Veelal was dit een succesvolle samenwerking. Door wisselingen bij Skool in o.a. de managementstructuur en later bij de accountmanagers kwamen er echter scheurtjes in de kwaliteit van de dienstverlening. Dit leidde tot een zoektocht naar een nieuwe beheerpartij. Hieruit is ITS uit Leidschendam naar voren gekomen. De scholen stappen gedurende schooljaar 2017-2018 allemaal over op ITS-beheer.

In navolging van de migratie naar ITS hebben veel scholen van de gelegenheid gebruikgemaakt om naar aanleiding van de door ITS gedane nulmeting hun hardware te vernieuwen. Verouderde apparaten hebben plaatsgemaakt voor actuele hardware en ook de steeds belangrijker geworden wifi-inrichting is bij veel scholen geactualiseerd.

Websites

De schoolwebsites binnen PROOLEiden/OBSG Leiderdorp verschilden sterk in uitstraling, actualiteit en ook compatibiliteit met de huidige browser en mobiele apparaten.

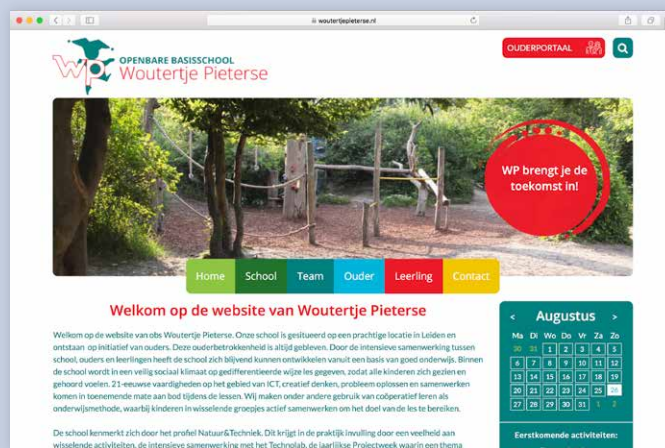
Vanuit PROOLEiden/OBSG Leiderdorp zijn er drie basisonwerpen aangeboden waaruit de scholen konden kiezen en waaraan nog kleine aanpassingen konden worden gedaan. Dit zorgde voor efficiency in kosten en arbeid en voor een lage technische financiële drempel. De websites zijn ondergebracht bij en gerealiseerd door Basisonline. Het overgrote deel van de scholen heeft hier gebruik van gemaakt. In 2018 wordt hieraan een vervolg gegeven.

Ingebruikname Sharepoint

In 2015 heeft een werkgroep het aanbod aan cloud-oplossingen onderzocht en daaruit is Office 365 als meest geschikte kandidaat naar voren gekomen. In schooljaar 2016-2017 hebben in navolging van het bestuursbureau alle scholen de overstap naar Office 365 gemaakt en hebben de functionaliteit aangaande email, agenda en contactpersonen in gebruik genomen. Gedurende schooljaar 2017-2018 hebben alle scholen een eigen Sharepoint-omgeving in gebruik genomen, welke de plaats van de server ten behoeve van data-opslag heeft overgenomen. Hierdoor kan er overal, altijd en op iedere device worden gewerkt. Daarnaast is er een bovenschools Sharepoint ingericht waarin gebruikersgroepen als directie, ICT-coördinatoren, IB'ers etc. hun eigen samenwerkingsomgeving hebben.

VoIP

In december heeft PROOLEiden/OBSG Leiderdorp een eigen VoIP-centrale in gebruik genomen. De hoge (KPN) kosten in combinatie met het gegeven dat ISDN in september 2019 zal verdwijnen, hebben bijgedragen aan de beslissing om de VoIP-dienstverlening zelf te gaan verzorgen. Met een gebruikersgroep van 20 scholen en een aantal partijen in het Huis van het Onderwijs, is het kostenvoordeel groot. Daarbij draagt de oplossing bij aan de standaardisatie van de telefonie wat de dienstverlening ten goede zal komen.

8.1 Financieel beleid

Het financieel beleid is gericht op de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs in al haar aspecten en dimensies voor de korte, middellange en lange termijn. In het financieel beleid staat steeds de balans tussen de eisen van het onderwijs (het primaire proces) en het financiële perspectief centraal. PROOLEiden streeft naar een solide financiële en bedrijfseconomische basis met een jaarlijks sluitende exploitatie, voldoende reserves en adequate voorzieningen. Het financieel beleid moet zoveel mogelijk bedrijfseconomische risico's afdekken. In de afgelopen jaren, ook in 2017, is de financiële positie van scholen en schoolbesturen een actueel maatschappelijk en politiek thema geworden. Beschikbare middelen moeten zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet worden t.b.v. het primaire proces. Dit vraagt om een goed financieel beleid en beheer.

PROOLEiden vindt het belangrijk te beschikken over een actueel financieel beleidsplan dat is afgestemd op het primair proces en dat de basis legt voor het op een efficiënte en effectieve wijze besteden van gelden ten behoeve van de doelstellingen van PROOLEiden. Sinds de verzelfstandiging van de gemeente Leiden in 2010 heeft PROOLEiden een solide financieel beleid gevoerd, waarbij de mogelijkheden van lumpsumfinanciering gedeeltelijk zijn doorgevoerd. Dit beleid heeft zich in de jaren doorontwikkeld op de aanwezige beheer en administratieve structuur. In 2015 is een nieuw financieel beleidsplan geschreven voor de periode 2017-2019. Hierin is beschreven dat PROOLEiden een vervolgstap zal zetten door de lumpsumfinanciering (autonomievergroting, deregulering en ontschotting) binnen PROOLEiden verder te ontwikkelen en het financieel beleid te koppelen aan eigentijdse beheer en administratieve processen.

Met dit financieel beleidsplan legt PROOLEiden een aantal kaders en uitgangspunten vast die voor de komende jaren als leidraad zullen dienen voor het financieel beleid en beheer. Daarbij wordt nadrukkelijk de samenhang gezocht met het Strategisch Beleidsplan en de kaders die de wetgever stelt. Daarnaast wordt op integrale wijze verbinding gemaakt met de andere relevante beleidsterreinen.

Het financieel beleid is gebaseerd op een goede planning- en controlcyclus, die begint met een actuele en betrouwbare begroting en meerjarenraming. De uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd vormen de basis voor het – de komende jaren – te voeren financieel beleid.

Uitgangspunten voor de begroting zijn:

- materiële en personele budgetten zijn geïntegreerd;
- de som van de locatiebegrotingen is gelijk aan de totaalbegroting van PROOLEiden;
- de jaarbegroting is gekoppeld aan de meerjarenbegroting;
- de begroting geeft de kaders voor het bestuursformatieplan.

Deze wijze van begroten heeft als doel beleidsrijk te kunnen begroten, de verbinding tussen inhoud en geld te versterken en de financiële huishouding transparanter en eenvoudiger te

maken. Daarmee ontwikkelt de begroting zich tot een leidend sturingsinstrument.

In 2017 is hierdoor de betrokkenheid van de schoolleiding bij het opstellen van de begroting verder vergroot, om eigenaarschap te bevorderen en breed draagvlak te creëren. De werkwijze waarbij voorafgaand aan het opstellen van de meerjarenbegroting de kaders zijn geformuleerd en deze zijn voorgelegd aan het beleidsteam, de klankbordgroep Financiën, GMR en de directeuren, waarna ze zijn vastgesteld door de directeur-bestuurder en goedgekeurd door de RvT, heeft in 2017 plaatsgevonden.

De begroting heeft daarbij een taakstellend karakter en om de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden bij de budgethouders neer te leggen, is voldaan aan twee belangrijke voorwaarden: het beheersings- en informatieprincipe. Door middel van drie maandelijks financiële voortgangsgesprekken en periodieke rapportages wordt de uitputting van de budgetten gemonitord. Aan het informatieprincipe wordt voldaan. Er is volledig transparante inzage voor de belanghebbenden in de financiële administratie met de online tool van ons administratiekantoor.

Ten behoeve van het verder ontwikkelen van een gesloten planning- en controlcyclus is vanaf april 2017 de PROOmonitor uitgerold. Deze trimesterenquête, welke onderzoek doet op alle beleidsterreinen, is ontwikkeld om de realisatie (per locatie) van de uitgezette strategie te onderzoeken. De resultaten van de enquête worden samengebracht in een trendrapportage. Het cyclische karakter van vier maanden garandeert dat kwaliteitsverbetering binnen PROOLEiden continu onder de aandacht is. De PROOmonitor maakt het voor schooldirecteuren en beleidsmedewerkers van het bestuursbureau mogelijk op een duidelijke en effectieve wijze verslag te doen van de voortgang (inspanningsverplichting) of uitkomst (resultaatverplichting) van de plannen op school- en bestuursniveau. Met de PROOmonitor kunnen de directeuren en beleidsmedewerkers tevens hun eigen resultaten beoordelen. De PROOmonitor kan gezien worden als een uitnodiging aan allen tot zelf-evaluatie en biedt de mogelijkheid na de 'check-fase' tot 'act' te komen. De realisatie wordt getoetst aan de beleidsvoornemens in het strategisch beleidsplan, de begroting, het formatieplan, integraal huisvestingsplan en jaarplan van het bestuursbureau en de school. Dit betekent dat er naast punten die voor iedereen gelden ook specifieke doelstellingen opgenomen zijn, gerelateerd aan het jaarplan van de school en/of het bestuur.

8.2 Treasury

In 2010 is in samenspraak met en goedgekeurd door de Raad van Toezicht (RvT) het treasurystatuut opgesteld. Treasury is 'het sturen op, het beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's'. In het treasurystatuut wordt beschreven welke treasurytaken en -verantwoordelijkheden van toepassing zijn voor PROOLEiden. Tevens zijn de beleidskaders vastgelegd voor diegenen die bij deze taken en verantwoordelijkheden betrokken zijn.

In 2015 is de treasurycommissie van de RvT opgeheven en is het verantwoordingsproces integraal opgenomen in het treasury-beleid van de stichting en het toezicht van de totale RvT. In 2017 is het treasurystatuut geactualiseerd naar de laatste regelgeving omtrent beleggingen en door de RvT goedgekeurd.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de toepassing van het treasurystatuut. Over het gevoerde treasurybeleid wordt steeds aan de RvT verantwoording afgelegd. In die lijn:

- is het treasuryplan onderdeel van de begroting;
- wordt in tussentijdse financiële rapportages naar de RvT steeds gerapporteerd over de stand van zaken;
- wordt in de jaarrekening extern verantwoording afgelegd;

- kan in voorkomende gevallen ad hoc advies worden ingewonnen c.q. overlegd worden met leden van de RvT.

PROOLEiden heeft in 2017 geen middelen belegd. Tijdelijk overtollige geldmiddelen zijn zo veel als mogelijk geplaatst op spaarrekeningen.

8.3 Toelichting exploitatie

De Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden heeft over het boekjaar 2017 een negatief resultaat behaald van € 68.282. Het over het boekjaar 2016 behaalde positieve resultaat bedroeg € 64.501. De resultaten over beide jaren zijn als volgt tot stand gekomen:

VERKORTE RESULTATENREKENING (X € 1.000)	REALISATIE 2017	BEGROOT 2017	REALISATIE 2016
Baten			
Rijksbijdragen OCW	25.597	24.354	24.612
Overige overheidsbijdragen	900	591	982
Overige baten	1.942	1.039	1.069
Totaal baten	28.439	25.984	26.663
Lasten			
Personele lasten	23.124	21.876	22.035
Afschrijvingen	476	475	417
Huisvestingslasten	1.843	1.594	1.886
Overige instellingslasten	3.069	2.675	2.279
Doorbetalingen aan schoolbesturen	0	0	0
Totaal lasten	28.512	26.620	26.617
Saldo baten en lasten	-73	-636	46
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	5	30	18
Financiële lasten	0	0	0
	5	30	18
Exploitatieresultaat	-68	-606	64

Onderstaande tabel toont de mutatie van de realisatie 2017 ten opzichte van de realisatie van 2016, alsmede de mutatie van de realisatie 2017 ten opzichte van de begroting 2017 (in euro's (x 1.000) en in percentages).

MUTATIEOVERZICHT BATEN EN LASTEN 2017	Mutatie 2017 t.o.v. 2016 (x € 1.000)	In %	Mutatie 2017 t.o.v. begroting 2017 (x € 1.000)	In %
Rijksbijdragen OCW	985	4%	1.243	5%
Overige overheidsbijdragen	-82	-8%	309	52%
Overige baten	873	82%	903	87%
Totaal baten	1.776	7%	2.455	9%
Personele lasten	1.089	5%	1.248	6%
Afschrijvingen	59	14%	1	0%
Huisvestingslasten	-43	-2%	249	16%
Overige instellingslasten	790	35%	394	15%
Doorbetalingen aan schoolbesturen	0	0%	0	0%
Totaal lasten	1.895	7%	1.892	7%
Saldo baten en lasten	-119,0		563,0	
Financiële baten en lasten	-13,0		-25,0	
Exploitatieresultaat	-132,0		538,0	

Baten

Rijksbijdragen

In 2017 zijn de baten € 1.243.128 groter dan begroot in 2017 en € 984.782 hoger dan de realisatie van 2016. Voor de bekostiging voor zware ondersteuning (OZC Orion en PI De Brug) en de ontvangen baten vanuit de aanpassingsregeling lumpsum is € 886.126 meer ontvangen dan begroot. Voor leerplusarrangementen is € 223.900 meer ontvangen en voor studieverlof is € 107.466 meer ontvangen dan in 2017 begroot. Voor zware ondersteuning materieel is € 139.977 meer ontvangen.

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft de ontvangen subsidies voor onderwijskansen, zoals kopklas en schakelklas, startgroep peuters, verlengde leertijd, ouderbetrokkenheid, etc. Onder deze post staat ook de vergoeding loonkosten van de combinatiefunctionarissen. In 2017 is € 102.979 meer ontvangen dan begroot door niet begrote meeropbrengsten gemeentelijke bekostiging gymzalen.

Overige baten

Hieronder vallen ontvangen vergoedingen voor medegebruik van lokalen (meeropbrengst € 42.616), detachingsvergoedingen personeel en de bijdragen projecten (meeropbrengst € 243.920). Daarnaast zijn er meeropbrengsten uit samenwerkingverband € 109.844 en zijn er niet begrote overige baten uit voorgaande jaren van € 424.920.

Lasten

Personele lasten

De totale loonkosten zijn 5,7% hoger dan begroot, namelijk € 23.123.773. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een eenmalige uitkering in april 2017 van € 500 bruto per werknemer en de premieverhoging voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen van 2,3%.

Inhuur personeel is € 527.993 meer dan begroot. Het betreft hoofdzakelijk inzet voor tijdelijke ondersteuning bij ziekte/zwangerschap en de kosten voor externe advies, ingezet voor de scholen en voor het bestuurskantoor. Ook betreft het tijdelijke inzet voor onderwijsproject Droomschool.

De vrije ruimte voor de werkkostenregeling bedraagt 1,2% van de fiscale loonsom. Wanneer de uitgaven binnen dit bedrag vallen is geen loonbelasting verschuldigd. Uitgaven die de vrije ruimte overschrijden worden belast met 80% loonheffing. Bij het bedrag dat geboekt is op de werkkostenregeling moeten nog de vergoedingen geteld worden die genoten zijn via het salaris, zoals bedrijfsfitness en de fietsregeling. Geconcludeerd kan worden dat PROOLeiden ruim binnen de vrije ruimte blijft.

Huisvestingslasten

De overschrijding op huisvesting € 248.460 wordt o.a. veroorzaakt door contractonderhoud € 54k door achterstallig onderhoud van

ventilatiesystemen bij diverse scholen, schoonmaakkosten € 108k, overige huisvestingslasten € 52k door niet begrote kosten van De Arcade en € 52k eigen kosten inzake renovatie Morskring.

Overige instellingslasten en leermiddelen

De overige lasten zijn de uitgaven die het meest variabel zijn en dus meebewegen met de leerlingaantallen. De kosten bedrijfsvoering zijn € 393.618 hoger dan begroot. In 2017 is besloten om oude vorderingen boekhoudkundig als oninbaar te beschouwen. Het invorderingsproces blijft van kracht om deze oude vorderingen te innen. De afboeking van vorderingen uit 2013, 2014 en 2015 heeft een impact van €163k.

Met betrekking tot leermiddelen is er een relatie met de begrote investeringen voor leermiddelen. Er is een verschuiving gaande van de reguliere aanschaf van leermiddelen naar ICT-licentiekosten. Werden voorheen de leermiddelen als activum opgevoerd en afgeschreven, voor ICT-licentiekosten kan dit niet. De hogere kosten voor leermiddelen is hierdoor €203k hoger dan in 2017 begroot.

Investeringen

Het totaal aan investeringen overschrijdt de begroting 2017 doordat er, naast de reguliere begroting van 2017, er ook investeringen zijn gedaan vanuit de schoolreserves. In 2017 is actief ingezet op het inzetten van de schoolreserves voor het doen van investeringen. De overschrijding van € 41.094 wordt met name veroorzaakt door hogere van investeringen voor ICT in verband

met de uitrol van Sharepoint. Investeringen voor leermiddelen en methodes zijn niet conform begroting 2017 gerealiseerd (begroot was € 378.700 waarvan € 63.418 is gerealiseerd) dit doordat leermiddelen nu veelal als licenties worden aangeschaft. Deze licentiekosten worden niet geactiveerd.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen voornamelijk de rentemiddelen van de spaar- en beleggingsgelden. Per saldo zijn de financiële baten en lasten voor het gehele jaar 2017 begroot op € 30.000, de realisatie bedroeg € 5.290: Reden van deze lage realisatie is de lage rentestand in 2017.

Totaalbeeld

Het resultaat 2017 bedraagt € 68.282 negatief, begroot was een negatief resultaat van € 606.468. Belangrijkste oorzaak van het verschil is dat er in de baten vrijvallen vanuit 2016 zijn geboekt. Het betreft de vrijval vanuit de schoolrekeningen groot € 346.000 en de vrijval vanuit crediteuren groot € 78.000. In 2017 zijn extra kosten geboekt door de afboeking van vorderingen uit 2013, 2014 en 2015 groot € 163.000.

Ten aanzien van investeringen ligt in 2018 de nadruk wederom op investeren in ICT, leermiddelen en methodes dit eerstens vanuit de eigen schoolreserves.

8.4 Toelichting Balans

Ultimo 2017 is de volgende balans vastgesteld:

VERKORTE BALANS (x € 1.000)	BALANS 31-12-2017	BALANS 31-12-2016
Activa		
Materiële vaste activa	3.167	2.813
Financiële vaste activa	2.054	2.022
Vorderingen	2.253	2.880
Liquide middelen	7.608	8.200
Totaal	15.082	15.915
Passiva		
Eigen vermogen	10.063	10.131
Voorzieningen	2.257	2.598
Schulden lang	0	0
Schulden kort	2.762	3.186
Totaal	15.082	15.915

De totale investeringen in 2017 zijn € 830.645 (een deel hiervan is vanuit de schoolreserves gefinancierd, groot € 311.724). De afschrijvingen over 2017 bedragen € 476.373. Het eigen vermogen is afgenomen met het negatief resultaat over 2017 van € 68.282. De hoogte van de voorziening onderhoud is afgenomen doordat er in 2017 meer onderhoud ten laste van de voorziening heeft plaatsgevonden.

De mutaties 2017 ten opzichte van 2016 zijn als volgt:

MUTATIES	TOENAME (T) AFNAME (A)	31-12-2017 31-12-2016
Materiële vaste activa	(t)	354
Financiële vaste activa	(t)	32
Vorderingen	(a)	-627
Liquide middelen	(a)	-592
Totaal	(a)	-833
Eigen vermogen	(a)	-68
Voorzieningen	(a)	-341
Schulden lang	(t)	0
Schulden kort	(a)	-424
Totaal	(a)	-833

8.5 Resultaatverdeling en vermogen

Het totaal jaarresultaat bedraagt € 68.282 negatief.

Voorgesteld wordt om het jaarresultaat als volgt te bestemmen:

Algemene reserve	- € 35.901
Bestemmingsreserve Publiek	- € 32.381

Daarmee bedraagt het eigen vermogen ultimo 2017:

€ 10.094.936 (2016: € 10.130.837). Daarvan is € 3.497.288 ondergebracht in bestemmingsreserves.³ Het vrij besteedbare deel van het eigen vermogen, de algemene reserve, bedraagt ultimo 2017 € 6.565.267.

De bestemmingsreserve scholen bedraagt ultimo 2017

€ 2.755.656 (2016: € 1.939.005). Daarnaast is er een bestemmingsreserve exploitatie gymzalen van € 741.632 (2016: € 735.675).

³ Een bestemmingsreserve is een afgezonderd deel van het eigen vermogen op grond van een besluit van de directeur-bestuurder.

8.6 Kengetallen

Op grond van balans en exploitatierekening is een aantal indicatoren en kengetallen becijferd. Deze zijn onderstaand opgenomen.

KENGETALLEN	2017	2016	STREEFWAARDE
Liquiditeit			
<i>(Vlottende activa / kortlopende schulden)</i>	3,57	3,48	> 1
De liquiditeit geeft aan in hoeverre de organisatie op korte termijn aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. De liquiditeitspositie geeft de situatie per 31 december weer; er is dus sprake van een momentopname.			
Solvabiliteit			
<i>(Eigen vermogen -excl. voorzieningen- / totale passiva)</i>	0,67	0,64	> 0,3
De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de organisatie in staat is aan al haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen aan.			
Solvabiliteit 2			
<i>(Eigen vermogen -incl. voorzieningen- / totale passiva)</i>	0,82	0,80	> 0,4
Rentabiliteit			
<i>(Resultaat / totale baten)</i>	-0,24%	0,24%	0%
De rentabiliteit geeft de winstgevendheid van de organisatie aan uitgedrukt in een percentage van de totale baten.			
Weerstandsvermogen			
<i>(totale reserves / totale baten * 100%)</i>	35,38%	38,00%	>10%
Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de organisatie in staat is om financiële tegenvallers met eigen middelen op te vangen.			
Kapitalisatiefactor			
<i>(Balanstotaal -excl.gebouwen en terreinen- / totale baten incl.fin.baten)</i>	52,33%	59,65%	35%
De kapitalisatiefactor geeft aan of de organisatie een deel van het vermogen niet of onvoldoende inzet voor de kerntaken.			
Personele lasten / totale lasten * 100%	81,10%	82,79%	85%
Dit kengetal geeft het percentage weer van de personele lasten ten opzichte van de totale lasten.			
Materiële lasten / totale lasten * 100%	18,90%	17,21%	15%
Dit kengetal geeft het percentage weer van de materiële lasten ten opzichte van de totale lasten.			

Uit dit overzicht blijkt dat de financiële positie van PROOLEiden als sterk valt te kwalificeren. De vermogenspositie van PROOLEiden is en blijft gezond. Ultimo 2017 liggen zowel liquiditeit, weerstandsvermogen als kapitalisatiefactor nog steeds ruim boven de daarvoor gangbare landelijke normen. Hieruit volgt dat de vermogenspositie ruimte blijft bieden voor het opvangen van mogelijke financiële tegenvallers in toekomstige jaren. In 2017 zijn extra middelen ingezet gericht op verbeteringen op het gebied van onderwijs en kwaliteit. Scholen hebben in 2017 hiervoor een ruimere mogelijkheid gekregen de eigen schoolreserves in te zetten.

De vermogenspositie biedt vooral ruimte incidentele verbeteringen in de infrastructuur of op specifieke punten kwaliteits-

verbetering door te voeren. In 2017 is derhalve besloten op alle locaties ICT-verbetering aan te brengen. Dat gebeurt natuurlijk op een financieel verantwoorde wijze, baten en lasten dienen structureel met elkaar in evenwicht te blijven.

Een structureel negatief exploitatiesaldo is en blijft op termijn ongewenst omdat daarmee de vermogenspositie op structurele wijze wordt uitgehold. Voor 2018 is echter wel een gecontroleerd negatief resultaat begroot op schoolniveau als gevolg van het kritischer begroten van het leerlingenaantal en de gevolgen van het terugdraaien van de verevening, welke in 2017 was begroot. Tevens is bovenschools een gecontroleerd verlies voor 2018 begroot, teneinde de reserves van PROOLEiden af te bouwen.

9 CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Schoolbesturen zijn verplicht hun toekomstperspectief op te nemen in een zogeheten continuïteitsparagraaf in het jaarverslag. Deze continuïteitsparagraaf richt zich ten eerste op de financiële gevolgen van toekomstige ontwikkelingen voor de drie jaren volgend op het verslagjaar. Ten tweede bevat de paragraaf een inhoudelijke en procesmatige beschrijving van het risicomanagement. Tot slot moet worden vermeld hoe wordt omgegaan met de code Good Governance van het primair onderwijs.

9.1 In- en externe ontwikkelingen

Een aantal factoren is bepalend voor het financieel perspectief van PROOLEIDEN in de komende jaren. Deze factoren liggen op de gebieden van de onderwijsinhoud, ontwikkeling van leerlingaantallen, organisatie, financiën, huisvesting en personeel. De meest relevante ontwikkelingen op een rij:

Lerarentekort

PROOLEIDEN en OBSG Leiderdorp zullen zich de komende jaren gaan voorbereiden op het reeds voorspelde lerarentekort. Het werven van nieuw personeel in 2017 is goed verlopen. PROOLEIDEN en OBSG Leiderdorp hebben de komende jaren te maken met een grote groep vertrekkende medewerkers. Het invullen van toekomstige vacatures zal moeilijker worden en het invullen zal een langere looptijd vergen. PROOLEIDEN en OBSG Leiderdorp zullen voor de periode van het niet tijdig kunnen invullen van de vacatures, nog meer dan nu een beroep moeten doen op tijdelijke interim krachten.

Weerstandvermogen en rentabiliteit

Voor OBSG Leiderdorp zijn de kengetallen voor weerstandvermogen en rentabiliteit onder de algemeen gehanteerde normen. In het concept financieel strategisch beleidsplan 2018-2022 is beleid voorgenomen, om deze kengetallen voor de toekomst te verbeteren. Voor PROOLEIDEN zijn de kengetallen voor weerstandvermogen en rentabiliteit hoger dan de algemeen gehanteerde normen. In 2017 is fors ingezet om de schoolreserves te verlagen en dit initiatief wordt volgens het financieel strategisch plan in 2018 gecontinueerd.

Samenwerkingsverbanden

Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden heeft voorjaar 2016 besloten het huidige Ondersteuningsplan (met enige wijzigingen) tot 1 augustus 2017 te continueren. Scholen krijgen steeds meer ruimte om vanuit samenwerking, binnen de kringstructuur, met collegascholen en partners in de directe omgeving passend onderwijs te realiseren. De toegekende middelen van het Samenwerkingsverband moeten daarbij door het gehele schooljaar heen ingezet worden om vanuit onderwijsbehoefte passend onderwijs voor alle kinderen in de school en kring te verzorgen. De overgangsregeling leerlinggebonden Financiering (LGF) houdt per 1 augustus 2017 op te bestaan en wordt dan omgezet naar financiering middels arrangementsgelden. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het bedrag (tot 1 augustus 2017 € 100 per leerling, na 1 augustus 2017 € 126,40) dat scholen ontvangen. Binnen PROOLEIDEN is besloten om de arrangementsmiddelen van de openbare scholen binnen de kringstructuur gezamenlijk te beheren en op basis van aanvullende ondersteuningsbehoefte onderling te verdelen.

Speciaal Onderwijs

De Speciaal Onderwijs scholen van PROOLEIDEN verzorgen voornamelijk onderwijs voor de kinderen uit de Samenwerkingsverbanden PPO Leiden, Duin & Bollenstreek en Rijnstreek. Het samenwerken met jeugdzorginstellingen (met hun eigen financieringsgronden) en onderwijsinstellingen zoals in De Sloep (PI De Brug & Prodeba Jeugdzorg) en OZC Orion (SO Orion & Cardea Jeugdzorg) vragen om veelvuldig overleg met de Samenwerkingsverbanden Holland Rijnland t.b.v. een meer uniforme wijze van financiering van deze regio-overstijgende voorzieningen. De voortgang van dit overleg is, mede door de complexiteit, het grote aantal participanten en de regionale verschillen traag.

Huisvesting bestuursbureau

PROOLEIDEN participeert actief in het initiatief 'Huis van het Onderwijs'. Samen met zeven organisaties voor onderwijs en ontwikkeling in de Leidse regio is gezamenlijk tijdelijke huisvesting gevonden in Leiderdorp voor de stafbureaus van de participerende organisaties. In het eerste kwartaal van 2018 zal PROOLEIDEN zich – in ieder geval tot 2020 – tijdelijk vestigen in Leiderdorp. Deze huisvesting is tijdelijk omdat de participanten de ambitie hebben om het definitieve 'Huis van het Onderwijs' in Leiden te vestigen.

Naast het 'Huis van het Onderwijs' is er ook een Leids initiatief 't LEF (Leids Educational FieldLAB) met een enigszins vergelijkbare ambitie. Beide initiatieven werken samen en mogelijk leidt dit tot een gezamenlijk initiatief en gezamenlijke huisvesting.

9.2 Leerlingtellingen

De bekostiging 2017 vanuit het Rijk is grotendeels gebaseerd op de leerlingtellingen per 1 oktober 2016. De ontwikkeling van de leerlingaantallen is dan ook cruciaal voor de financiële situatie van PROOLEIDEN in de komende jaren. Tegen de landelijke en regionale ontwikkelingen in is de verwachting dat het leerlingenaantal bij PROOLEIDEN groeit.

Huis van het Onderwijs te Leiderdorp

De prognose voor de periode 2018-2021 is als volgt:

	WERKELIJK 01-10-2016	WERKELIJK 01-10-2017	PROGNOSE 01-10-2018	PROGNOSE 01-10-2019	PROGNOSE 01-10-2020	PROGNOSE 01-10-2021
Aantal leerlingen jonger dan 8	2253	2236	2232	2310	2366	2424
Aantal leerlingen 8 jaar en ouder	2212	2200	2306	2359	2375	2356
Totaal aantal leerlingen	4465	4436	4538	4669	4741	4780
Aantal leerlingen met gewicht 0,0	4101	4103	4196	4333	4419	4465
Aantal leerlingen met gewicht 0,3	125	111	116	115	111	111
Aantal leerlingen met gewicht 1,2	239	222	226	221	211	204
Totaal aantal gewichtenleerlingen	4465	4436	4538	4669	4741	4780
Aantal leerlingen NOAT	1120	1107	1102	1112	1112	1112
Aantal leerlingen CUMI	5	2	2	2	2	2

De verdeling primair onderwijs – speciaal onderwijs is als volgt:

	WERKELIJK 01-10-2016	WERKELIJK 01-10-2017	PROGNOSE 01-10-2018	PROGNOSE 01-10-2019	PROGNOSE 01-10-2020	PROGNOSE 01-10-2021
Totaal PO						
Aantal leerlingen jonger dan 8	2199	2179	2171	2249	2305	2363
Aantal leerlingen 8 jaar en ouder	2097	2090	2195	2248	2264	2245
Totaal aantal leerlingen	4296	4269	4366	4497	4569	4608
Totaal SO						
Aantal leerlingen jonger dan 8	54	57	61	61	61	61
Aantal leerlingen 8 jaar en ouder	115	110	111	111	111	111
Totaal aantal leerlingen	169	167	172	172	172	172

Prognose t/m 2021:

- Er wordt uitgegaan van een totale groei van 4436 nu naar 4669 over twee jaar, oftewel 5,3%;
- De forse groei vindt op de langere termijn plaats in het PO (+ 7,9%) en niet in het SO;
- Het aantal gewichtenleerlingen zal afnemen. Dit heeft gevolgen voor de rijksbesteding (relatieve afname);
- De werkelijke verhouding onderbouw – bovenbouw 2017 is 1,043:1 (0,996:1 prognose 2017);
- Op het niveau van de scholen zijn andere patronen zichtbaar. Een aantal scholen zit in een groeiscenario, bij een beperkt aantal scholen nam het leerlingaantal in 2017 af, waardoor de prognose 2017 van 4563 leerlingen niet werd gehaald (-127 Leerlingen);
- Grootste afwijkingen ten opzichte van de prognose van 2017 zijn zichtbaar in onderstaande tabel.

De verdeling per school is als volgt:

LEERLINGEN PER SCHOOL	WERKELIJK 2013	WERKELIJK 2014	WERKELIJK 2015	WERKELIJK 2016	WERKELIJK 2017	PROGNOSE 2017	AFWIJKING PROGNOSE
Anne Frankschool	268	266	270	280	271	279	-8
Montessorischool Apollo	200	184	191	178	159	181	-22
De Arcade	355	384	389	384	357	380	-23
PI De Brug	89	96	95	109	107	120	-13
Jenaplanschool De Dukdalf	275	282	317	337	356	381	-25
Lucas van Leyden	496	475	481	467	437	478	-41
Lorentzschool	909	907	911	896	882	908	-26
De Meerpaal	206	203	225	193	189	188	1
Bredeschool Merenwijk	126	121	124	148	151	149	2
De Morskring	398	418	431	434	432	451	-19
OZC Orion	63	64	66	60	60	60	0
De Stevenshof	246	247	237	250	250	256	-6
De Teldersschool	109	103	128	122	122	123	-1
De Viersprong	207	210	212	218	203	211	-8
Woutertje Pieterse	414	414	396	389	400	398	2
Woutertje van Leyden					60	0	60
Totaal	4361	4374	4473	4465	4436	4563	-127

- De prognose voor 2017 was 4563 leerlingen, de telling is vastgesteld op 4436. Een verschil van -/- 127; zonder Woutertje van Leyden (niet begroot 2017) is het verschil -/-187.
- Woutertje van Leyden betreft een nieuwe locatie, gestart in 2017.

Conclusie:

Het werkelijk aantal leerlingen over 2017 blijft achter ten aanzien van de prognose 2017. Dit is een direct gevolg van het te optimistisch begroten van het aantal leerlingen. Voor het maken van de meerjarenbegroting 2018-2021 is het aantal leerlingen door de scholen kritischer begroot en was het speerpunt tijdens het begrotingsproces. Elk schooljaar, in de periode september (eerste start september 2017), dient er op schoolniveau en op PROOLEiden-niveau, een analyse met toelichting van de leerlingprognoses en gerealiseerde leerlingaantallen te worden afgegeven door de schooldirecties.

9.3 Financieel toekomstperspectief

De meerjarenbegroting 2018-2021 die is opgesteld ziet er als volgt uit:

Bedragen in €

SAMENVATTING EXPLOITATIE	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020	BEGROTING 2021
Baten				
Rijksbijdragen OCW	24.872.864	25.379.492	25.809.316	26.177.698
Overige overheidsbijdragen en -subsidie	760.210	750.560	693.110	693.110
Overige baten	1.150.625	851.923	828.623	834.623
Totaal baten	26.783.699	26.981.975	27.331.049	27.705.431
Lasten				
Loonkosten	22.360.436	22.442.582	22.666.988	22.924.753
Afschrijvingen	678.644	723.482	695.018	619.721
Huisvestingslasten	1.690.835	1.694.835	1.697.482	1.754.309
Overige lasten	2.364.697	2.373.107	2.314.021	2.381.071
Totaal lasten	27.094.612	27.234.006	27.373.509	27.679.854
Financiële baten	14.000	14.000	14.000	14.000
Resultaat	-296.913	-238.031	-28.460	39.577
Kwaliteitsimpuls en innovatie	618.606	123.000	123.000	73.000
Resultaat tlv/tgv reserve	-915.519	-361.031	-151.460	-33.423

Het resultaat in meerjarenbegroting is na 2017 meerjarig negatief tot 2021. Dit komt doordat de prognose van de leerlingen-aantallen kritischer is vastgesteld en het in 2017 terugdraaien van de in 2017 begrote bovenschoolse bijdrage aan de locaties inzake de verevening.

Hierdoor is de meerjarenbegroting 2018-2021 meer realistisch tot stand gekomen en is deze tevens taakstellend voor de locaties. Beleid voor de locaties is, dat het resultaat vóór 'Kwaliteitsimpuls en innovatie' naar break-even wordt gebracht in 2021 of indien mogelijk al eerder.

Als gevolg van het meer realistisch begroten van het aantal leerlingen, neemt de Rijksbijdrage geleidelijk toe in de periode 2018-2021.

De kwaliteit van het onderwijs is met deze meerjarenbegroting op orde en in 2018 worden er nieuwbouwplannen gerealiseerd voor de Teldersschool en de Meerpaal.

Anderzijds zagen we in 2017 een toename van het onderwijsaanbod bij m.n. Vrije School Mareland en de Haanstraschool, was er onrust in de schoolomgeving van de Lorentzschool en een continue afname van leerlingen bij een aantal PROOLEiden-scholen.

Belangrijkste ontwikkelingen

Baten

Bij het primair onderwijs is sprake van een licht dalende trend in de beschikbare middelen en verdwijnt tevens de zekerheid op meerjarige ontvangst van deze middelen. Met name de bijzondere subsidies staan onder druk. Vanuit het rijk en gemeente zijn dit subsidies als onderwijkskansen, gewichtenregeling en opvang vreemdelingen. De totale baten nemen absoluut toe, maar gezien de geringe afname van het aantal leerlingen, minder progressief. Ook zien we bekostiging, welke pas achteraf of geheel niet door PROOLEiden wordt ontvangen. Op grond van de aanpassingsregeling voor lumpsum is in september 2017 ruim € 300k achteraf ontvangen ter compensatie van eerder door PROOLEiden uitbetaalde gelden als gevolg van de CAO-afspraken en als compensatie van de verhoging van werkgeverslasten, o.a. de verhoogde ABP-premie. Innovatie, met name ICT, wordt door PROOLEiden op eigen middelen gerealiseerd en uitgerold, doordat de omgeving dat afdwingt. De bekostiging blijft hierin (fors) achter en wordt huidige en toekomstige innovatie binnen PROOLEiden nu gerealiseerd vanuit de reguliere ontvangen gelden en reserves. De bekostiging voor leermiddelen vindt volgens een verouderde bekostigingsmethodiek plaats; boeken van vroeger zijn nu veel duurdere licenties geworden en deze licenties kunnen niet als activum op de balans worden opgenomen, dus vallen direct in de kosten.

Allocatie

In het Strategisch Beleidsplan 2015-2019 is de visie van integrale verantwoordelijkheid van de schoolleider uitgangspunt van bedrijfsmatig handelen geworden. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling de gezamenlijkheid van de scholengroep los te laten. Echter om integraal verantwoordelijk te kunnen zijn, moet een directeur inzicht hebben in alles dat met zijn locatie te maken heeft. Teneinde dit mogelijk te maken zijn kostenposten die onlosmakelijk met de school te maken hebben opgenomen in de begroting van de school. In deze strategie past ook de overgang van FPE naar werkelijke loonkosten in 2017. Het werken in euro's sluit aan bij de uitgangspunten van de lumpsumfinanciering (ontschotting, deregulering en autonomievergroting), de besturingsfilosofie van PROOLEiden (integraal verantwoordelijk schoolleiderschap), transparantie en de eenduidigheid van werken (bij de SO-scholen wordt al langere tijd met het euro-model gewerkt). Deze werkwijze sluit ook aan op de wijze waarop de feitelijke vastlegging binnen financiële en personele systemen plaatsvindt, waardoor administratieve werkprocessen efficiënter en effectiever ingericht kunnen worden. Hiermee wordt voldaan aan het beheersings- en informatieprincipe die de integrale verantwoordelijkheid van de directeurs vereist.

Lasten

Per schooljaar wordt gekeken naar de beschikbare formatie per 1 augustus van het desbetreffende schooljaar. De beschikbare formatie is die formatie die op basis van de financiële situatie voor het daaropvolgende schooljaar inzetbaar is. Deze zal ongeveer gelijk blijven op basis van de analyse uit het bestuursformatieplan voor de komende drie schooljaren.

De ontwikkeling van de beschikbare formatie met hierbij vermeld de gemiddelde personele lasten ziet er als volgt uit:

FORMATIE	2018		2019		2020		2021	
	WTF	GPL	WTF	GPL	WTF	GPL	WTF	GPL
BEST/DIR	24,46	€ 88.653	25,49	€ 87.699	25,49	€ 88.465	25,49	€ 89.020
OOP	44,27	€ 53.459	41,75	€ 53.145	41,63	€ 53.497	41,63	€ 53.822
OP	252,00	€ 64.498	252,73	€ 65.079	253,73	€ 65.684	254,73	€ 66.263
Totaal	320,74	€ 68.870	319,98	€ 68.641	320,85	€ 69.216	321,85	€ 69.701

Op basis van de meerjarenbegroting zal de in te zetten formatie slechts maximaal 321,85 formatieplaatsen zijn.

Scholing / professionalisering

Op schoolniveau is per FTE € 500 beschikbaar. Dit budget is bedoeld om de werknemer in staat te stellen invulling te geven aan zijn eigen professionalisering. Daar waar scholen een extra impuls willen geven aan de professionalisering van medewerkers is een budget toegevoegd, voor zover dit in de reguliere begroting paste of waar een bijdrage vanuit het Investeringsmiddelen Onderwijs & Kwaliteit zijn toegekend.

Het professionaliseringsbudget voor de functiecategorie Directie is buiten de schoolbegroting gehouden. Er is sprake van een bovenschools professionaliseringsbudget van € 2.000,- per jaar per FTE. Dit budget wordt in overleg met de werkgever ingezet voor gezamenlijke en individuele professionaliseringsactiviteiten.

Duurzame inzetbaarheid

De regeling duurzame inzetbaarheid is gericht op arbeidsparticipatie en ontwikkeling van alle werknemers, jong én oud. De oude BAPO-regeling is komen te vervallen. Hiervoor is het bijzonder budget voor oudere medewerkers in de plaats gekomen.

Er vindt geen nieuwe instroom meer plaats in de BAPO-regeling. De eigen bijdrage aan dit verloop (met uitzondering van het basis budget van 40 uur naar rato van de aanstellingsomvang) bedraagt 50%, en 40% voor de werknemer die benoemd is in een functie met schaal 8 of lager. Voor de regeling van duurzame inzetbaarheid zou in 2017 een voorziening opgenomen worden. Die voorziening gaat in 2018 opgenomen worden.

Huisvesting

Met technisch en groot onderhoud is in 2017 doorgegaan om een achterstand weg te werken en het meerjaren- onderhoudsplan is in 2017 geactualiseerd. Deze kosten worden betaald uit de voorziening groot onderhoud. Door clustering van werkzaamheden kan efficiënt worden gewerkt en overlast op scholen worden beperkt. Alle onderhoud is gericht op duurzame exploitatie van de schoolgebouwen, waardoor klein onderhoud beperkt kan blijven.

Investeringsen

In de tabel hieronder zijn de voorgenomen investeringen opgenomen:

Bedragen in €

INVESTERINGEN	2018	2019	2020	2021
Inventaris	246.000	11.000	11.000	11.000
Leermiddelen	377.750	123.500	100.500	146.000
ICT	693.200	300.000	131.000	45.500
Totaal investeringen	1.316.950	434.500	242.500	202.500
Totaal afschrijvingen	482.862	447.551	368.630	286.419

De economische levensduur van investeringen varieert van 4 tot 20 jaar. In de begroting zijn vooral investeringen toegevoegd in 2018 voor ICT en inventarissen. Beiden zijn met name gerelateerd aan uitbreidingen; voor ICT betreft dit de uitrol van Sharepoint en voor inventaris de inrichting van een aantal scholen, door uitbreiding (Woutertje van Leyden) en nieuwbouw. Tevens is er geconstateerd dat de scholen hun onderwijsinhoudelijke lange termijn visie zeer beperkt vertaald hebben in een lange termijn financieel investeringsplan. Streven is hier de komende jaren gericht aan te gaan werken.

Leermiddelen

De investeringen voor leermiddelen zullen de komende jaren afnemen welke als activum geboekt worden. Leermiddelen zijn in 2017 op 'de oude manier' begroot als activa, terwijl de aangeschafte leermiddelen tegenwoordig ICT-licenties betreffen en direct in de kosten geboekt worden.

Begroting voor kwaliteitsimpuls en innovatie

Na de verzelfstandiging van PROOLEIDEN is de stichting in staat geweest een financieel gezonde vermogenspositie op te bouwen. Niet alleen zijn er bovenschoolse reserves gecreëerd met bestemmingen als personeel, leermiddelen, schoolbudget en overige bestemmingen, ook op schoolniveau hebben locaties een reserve opgebouwd. In het jaar 2016 is in het kader van de lumpsumgedachte en ontschotting, een groot deel van de reserves ondergebracht in één algemene reserve. Immers, de gelden moeten daar aangewend kunnen worden waar zij nodig zijn. Daarnaast staat het vermogen van de stichting toe dat er de komende jaren extra geïnvesteerd wordt in kwaliteit en innovatie van het onderwijs.

Innovatie in onderwijs is een van de doelen van het strategisch beleidsplan. Waarbij innovatie niet los kan worden gezien van onderwijsverbetering en -kwaliteit. Binnen PROOLEIDEN worden schoolteams uitgedaagd, vanuit een onderzoekende houding, te werken aan onderwijsinnovatie die leidt tot verbetering van de onderwijskwaliteit. Om dit te stimuleren worden ook in 2018 schoolreserves ingezet om doelgericht aan onderwijs innovatie en kwaliteitsverbetering te werken.

Voor het aanwenden van de schoolreserves zijn in 2016 kaders en een procedure opgesteld. De plannen moeten in ieder geval een verbetering van de kwaliteit van het onderwijs betekenen of innovatief zijn. Ook moeten de uitgaven een incidenteel of projectmatig karakter hebben, met andere woorden 'eindig' zijn of in de toekomst in te passen zijn in de structurele begroting.

In 2017 is extra aandacht geschonken aan de inzet van de schoolreserves en als speerpunt extra gestimuleerd. 2018 is het derde jaar dat de schoolreserves kunnen worden ingezet. 2019 is conform het huidige financiële beleidsplan het laatste jaar van deze mogelijkheid. Per 1 januari 2020 vallen niet benutte gelden van de schoolreserves ten gunste van de algemene reserve van PROOLEIDEN, rekening houdend met het afgesproken forfait van 2,5% van de totale baten per school zoals vermeld in het huidige financiële beleidsplan.

Vanaf 2016 zijn de volgende plannen goedgekeurd ten laste van de schoolreserves:

	AANVRAAG	KOSTEN	BETREFT
De Teldersschool	04-11-16	€ 9.090,00	Studiereis Engeland
	03-11-16	€ 10.133,29	Chromebooks
Lucas van Leyden	24-11-16	€ 4.500,00	Aanschaf inventaris
	24-11-16	€ 29.040,00	Vervanging inrichting speelzalen
	24-11-16	€ 5.200,00	Aanschaf inventaris
	24-11-16	€ 6.500,00	Vervanging poppenhoeken
	13-06-16	€ 75.150,00	ICT locatie 1
	06-06-17	€ 49.350,00	ICT locatie 2
	06-06-17	€ 1.500,00	Aanvraag Engelse boeken
	23-06-17	€ 48.000,00	Vervanging speeltoestellen/huisje
	03-11-17	€ 4.195,00	Kunstgras op voetbalgedeelte plein
	De Merenwijk	04-05-17	€ 30.742,00
27-03-17		€ 3.700,00	Investering boeken technisch lezen
De Viersprong	22-06-17	€ 10.000,00	Studieverlof
	28-06-17	€ 7.260,00	Pilot Snappet
Lorentzschool	22-03-17	€ 3.000,00	Aanschaf inventaris
	22-03-17	€ 2.450,00	Aanschaf buitenspeelmateriaal
	22-03-17	€ 1.930,00	Aanschaf buitenspeelmateriaal
	21-06-17	€ 9.983,00	ICT
		€ 311.723,29	

Balans

De balans laat de volgende ontwikkeling zien:

Bedragen in €

BALANS (incl. begroting kwaliteit en innovatie)	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020
Activa				
Materiële vaste activa	3.058.000	2.870.900	2.621.600	2.314.800
Financiële vaste activa	2.022.000	2.022.000	2.022.000	2.022.000
Vorderingen	3.400.000	3.400.000	3.400.000	3.400.000
Liquide middelen	7.173.686	7.067.286	7.277.386	7.479.786
Totaal Activa	15.653.686	15.360.186	15.320.986	15.216.586
Passiva				
Eigen vermogen	9.253.686	8.960.186	8.920.986	8.816.586
Voorzieningen	2.800.000	2.800.000	2.800.000	2.800.000
Schulden	3.600.000	3.600.000	3.600.000	3.600.000
Totaal Passiva	15.653.686	15.360.186	15.320.986	15.216.586

In de jaren na 2017 zijn de afschrijvingen hoger dan de waarde van de investeringen. De liquide middelen nemen in eerste instantie af door de investeringen, geplande onderhoud en investeringen vanuit de schoolreserve. In de jaren erna nemen de liquide middelen weer toe door het positieve resultaat door leerlingengroei.

In het financieel beleidsplan zijn de streefwaarden van de hieronder genoemde kengetallen vastgesteld.

KENGETALLEN	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020	STREEFWAARDEN
Liquiditeit	2,94	2,91	2,97	3,02	1 -1,5
Solvabiliteit	0,59	0,58	0,58	0,58	> 0,30
Weerstandsvermogen 1	26%	25%	26%	27%	< 25%
Weerstandsvermogen 2	36%	35%	35%	34%	
Rentabiliteit	-0,06%	0,15%	0,39%	0,08%	-0,5% - 0,5%

De kengetallen wijken nog behoorlijk positief af van de streefwaarden van de stichting. De liquide middelen nemen in eerste instantie wel af als gevolg van de investeringen en het groot onderhoud. Deze beïnvloeden het resultaat niet, maar wel de liquiditeitspositie van de stichting.

Teneinde de streefwaarden te gaan benaderen zal er voor de jaren 2018 en 2019 een gecontroleerd tekort op de exploitatie worden begroot. Dit gecontroleerde tekort wordt veroorzaakt door vanuit de reserves een begroting voor kwaliteit en innovatie in te zetten. Dit om de reserves gecontroleerd af te bouwen.

Conclusie

Uitgangspunt van deze begroting is de integrale verantwoordelijkheid van de directeur voor zijn locatie. Dit is vormgegeven door de directeur voor de hele begroting, behalve huisvesting, input te vragen.

De meerjarenprognose gaat uit van groei door de toename van het aantal leerlingen. Grote aanpassing in de systematiek van begroten was de overgang van FPE-model naar euro-model wat betreft de loonkosten. Door 100% verevening heeft dit geen gevolgen voor de scholen, maar er is nu wel inzicht in de hoogte van de loonkosten per school. Ook kan er een aansluiting gemaakt worden met rapporten uit RAET, waardoor de uitputting van het budget het hele jaar gemonitord kan worden.

9.4 Risico's en onzekerheden

Met het oog op de toekomst bestaat er nog een aantal aandachtspunten en risico's.

Leerlingenaantal 2017

Het werkelijke aantal leerlingen is in 2017 127 leerlingen lager dan de begroting van 2017. Voor de bekostiging vanuit OCW betekent dit een relatieve vermindering van de baten ten opzichte van de begroting. De meerjarige verwachting is een tijdelijke daling in 2019 en een groei van het aantal leerlingen naar 2021 (zie hoofdstuk 9.2). Dat het leerlingenaantal positief in de richting de begroting zal ontwikkelen in 2021 wordt met name veroorzaakt door de start in januari 2017 van de nieuwe locatie Woutertje van Leyden en het kritischer begroten van het aantal leerlingen door de locaties. De locaties in de Leidse achterstandswijken laten voor een aantal scholen een leerlingendaling zien en een afname in diversiteit. Elk schooljaar, in de periode september dient er op schoolniveau en op PROOLEiden-niveau, een analyse met toelichting van de leerlingprognoses en gerealiseerde leerlingaantallen worden afgegeven door de schooldirecties.

Bekostiging

Bij invoering van nieuwe wet- en regelgeving kan het zijn dat de bekostiging in de toekomst door de overheid aangepast wordt. Zorgelijk is de nieuwe verdeling van de onderwijsachterstandsmiddelen op basis van door de wetgever gemaakte nieuwe keuzes. Dit zal voor PROOLEiden een forse vermindering van middelen betekenen. Schatting voor PROOLEiden is een batenvermindering van onderwijsachterstandsmiddelen van rond de € 700k.

Vanuit de PO-Raad is er het initiatief voor een vernieuwde bekostigingssystematiek. De huidige systematiek is gebaseerd op uitgangspunten vanuit de jaren '80 en '90 en voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. De discussie over modernisering is een lastige discussie aangezien een aanpassing in de bekostigingssystematiek onherroepelijk zal leiden tot herverdeeld-effecten: er zullen schoolbesturen meer/minder bekostiging gaan ontvangen, omdat het geld dan op een andere manier wordt verdeeld.

De doordecentralisatie van het buitenonderhoud blijft voor volgende jaren aangehouden als aandachtspunt. Onzeker is wanneer dit werkelijk gerealiseerd gaat worden en hoe de verdeling van de dan beschikbare middelen in verhouding staan met de staat van onderhoud van de locaties.

De gelden voor impulsgebieden zijn verlengd tot schooljaar 2020-2021. Onzeker is de continuïteit van deze bekostiging na 2021. Door nieuwe wet- en regelgeving inzake de bekostiging kent het begroten en plannen op de langere termijn een onzekerheid. Risico is dat ná 2021 de bekostiging voor impulsgebieden waarschijnlijk stopt en wat komt er dan voor in de plaats of niet.

Ontwikkelingen participatiefonds

Ten aanzien van het participatiefonds geldt dat de instroom landelijk toeneemt. Dit zal leiden tot verhoging van premies en mogelijk verzwaaring van de instroomtoets. Dit kan ertoe leiden dat PROOLEiden in de toekomst langjarig en structureel de uitkeringslasten van voormalige medewerkers voor eigen rekening moet nemen. We moeten ons hiervan bewust zijn en dit risico meenemen in de berekening van de gewenste hoogte van het weerstandsvermogen.

Modernisering Vervangingsfonds

Sociale partners zijn het in 2017 eens geworden over het te bereiken eindplaatje van de modernisering Vervangingsfonds, namelijk een stelsel dat zich kenmerkt door werkgevers die volledig zelf verantwoordelijk worden voor:

- het ziekteverzuim, het voorkomen ervan en de zorg voor het beperken van de duur;
- kwalitatief goede vervanging zodanig dat de continuïteit van het onderwijs is gewaarborgd én de werkdruk van leraren niet toeneemt;
- het maken van keuzes over het afdekken van financiële risico's van verzuim.

Sociale partners verschillen nog wel van mening over de manier waarop, het tempo waarin en het tijdstip waarop dit eindplaatje moet worden bereikt. Niet duidelijk zijn de gevolgen van dit eindplaatje voor PROOLEiden.

Gewichtenregeling

Eind 2015 heeft de Inspectie van het Onderwijs een onderzoek gedaan naar naleving van de gewichtenregeling bij twee scholen van PROOLEiden (OBS De Viersprong en OBS Bredeschool Merenwijk) over de jaren 2012 tot en met 2014.⁴ Uit deze controle is een flink aantal correcties voortgekomen. PROOLEiden heeft de taak de volledigheid en juistheid van de inschrijvingen van leerlingen te verbeteren. De verwachting is dat in 2018 er een vermindering op deze bekostiging gaat plaatsvinden in de vorm van een korting op de bekostiging.

Financiering voltijds Hoogbegaafdenonderwijs

Het voorbestaan van het Nova⁵. De exploitatie van de voltijds onderwijsvoorziening voor onderwijs aan hoogbegaafden is

⁴ Om in aanmerking te komen voor extra middelen op grond van de gewichtenregeling, moet de school het aantal gewichtenleerlingen doorgeven. Voor het vaststellen van het gewicht van de leerling is de opleiding van de ouder(s)/verzorger(s) bepalend. Hiertoe moet de school een standaard ouderverklaring invullen.

⁵ Onderwijs aan hoogbegaafden op de Anne Frankschool.

niet sluitend en er is een hoge mate van afhankelijkheid van een vrijwillige ouderbijdrage en de financiële bijdrage vanuit PROOLEiden.

9.5 Risicobeheersings- en controlesystemen

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het bestaan en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen van PROOLEiden. Deze systemen hebben als doel het bewaken van de realisatie van doelstellingen, de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving en het naleven van de wet- en regelgeving.

PROOLEiden is lid van de brancheorganisatie voor het primair onderwijs, de PO-Raad. Zoals alle leden van de PO-Raad, houdt PROOLEiden zich aan de Code Goed Bestuur Primair Onderwijs. In deze code zijn de basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders en managers in het primair onderwijs. In afwijking van de Code Goed Bestuur PO is de directeur-bestuurder van PROOLEiden ook lid van de Raad van Toezicht van de stichting Meerkring. De stichting Meerkring geeft op 21 onderwijslocaties onderwijs in de Amersfoortse regio. Volgens de Code Goed Bestuur PO mogen bestuurders in het PO geen lid zijn van een Raad van toezicht. De stichting Meerkring wijkt hiermee bewust af van de Code Goed Bestuur PO; juist kennis van onderwijs ziet de stichting Meerkring als een enorm pluspunt voor één van de leden van de Raad van Toezicht. Een nadere uitleg is te lezen in het bestuursverslag 2017 van de stichting Meerkring.

PROOLEiden heeft de financiële administratie en salarisadministratie uitbesteed aan het administratiekantoor Onderwijsbureau Hollands Midden (OHM) in Leiden. OHM draagt zorg voor de primaire vastlegging van gegevens. De administratief medewerker Financiën is eerste aanspreekpunt voor alle interne en externe administratieve aangelegenheden en bewaakt de relatie met en werkzaamheden van OHM. De controller ziet daar vanuit zijn rol op enige afstand op toe en bewaakt de wijze van toepassing van de planning- en controlcyclus. De samenwerking met en dienstverlening door OHM wordt jaarlijks geëvalueerd en op basis daarvan aangepast en/of gecontinueerd.

PROOLEiden beschikt over een beschrijving van de AO/IC. Deze dient te worden geactualiseerd. Het totale stelsel van interne risicobeheersings- en controlesystemen zal in de komende jaren regelmatig worden geëvalueerd en verder geoptimaliseerd.

Jaarlijks wordt er door een externe accountant een controle op de jaarrekening gedaan. In de jaarrekening van de stichting wordt de goedkeurende verklaring opgenomen. Daarnaast voert de accountant eenmaal in de twee jaar een interim controle uit. Deze is gericht op de administratieve organisatie en interne controle van de stichting. In 2017 heeft deze niet plaatsgevonden.

Interim controle

De interim controle heeft in februari 2016 geleid tot een rapportage (Flynth managementletter 2015) van aanbevelingen en verbeteringen. Dit rapport heeft geleid tot een lijst verbeteracties, te weten:

Verbeteracties interim controle:

- 1 Opzetten planning- en controlcyclus (PDCA).
- 2 SBP: speerpunten per jaar (prioriteit) benoemen en opnemen in begroting.
- 3 Managementcontracten opstellen en verantwoording middels rapportages.
- 4 Controle personele mutaties: juistheid en volledigheid door het periodiek laten controleren van formatieoverzichten door de directeuren en voor akkoord laten ondertekenen.
- 5 Maandelijks afsluiten administratie: samenwerking financieel medewerker – OHM versterken.
- 6 Controle op memoriaalboekingen en balansrekeningen: 1x per kwartaal uitdraai van dagboek 900 en specificatie van balansrekeningen door OHM.
- 7 MJOP op orde krijgen en voorziening onderhoud per school beoordelen. Advies is huisvestinglasten op schoolniveau te begroten.
- 8 Opstellen Inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- 9 Rol MR/OR aanscherpen (procedure opstellen ouderbijdragen).
- 10 TSO op alle scholen regelen (betaalde vrijwilligersvergoeding controleren).
- 11 Risicoanalyse uitvoeren.
- 12 Alle schoolrekeningen in de boekhouding opnemen.

Naar aanleiding van de interim controle is in 2017 gestart met het in concept opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Daarnaast is er een Europese aanbesteding gestart voor schoonmaakdiensten en de voorbereiding op de Europese aanbesteding van ICT-hardware. Eveneens is in 2017 de MJOP geactualiseerd. Alle schoolrekeningen zijn in de boekhouding opgenomen.

De externe accountant zal in de reguliere controle per jaareinde een rapportage opnemen over de financiële positie van PROOLEiden, inclusief de aangegeven off-balance instrumenten en mogelijk open posities. Dit impliceert dat de accountant controleert in hoeverre het treasurystatuut wordt nageleefd op basis van het controleprotocol.

Andere externe organisaties die periodiek controles uitvoeren zijn de onderwijsinspectie, de belastingdienst, de brandweer en de arbeidsinspectie.

Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de risicobeheersings- en controlesystemen ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's in het boekjaar 2017 niet naar behoren hebben gefunctioneerd.

10 FINANCIËLE TOELICHTING

op de geconsolideerde jaarrekening 2017

10.1 Geconsolideerde exploitatie

Vanaf 1 oktober 2017 is er sprake van een personele unie. In dit hoofdstuk is de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2017 opgenomen van Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden (PROOLEIDEN) en van Stichting Openbare Basisscholen Gemeenschap Leiderdorp (OBSG Leiderdorp) met een beknopte toelichting hierop. Voor nadere toelichting verwijzen wij u naar de enkelvoudige toelichtingen in de bestuursverslagen 2017 van beide stichtingen.

PROOLEIDEN EN OBSG LEIDERDORP VERKORTE RESULTATENREKENING (x € 1.000)	REALISATIE 2017	BEGROOT 2017	REALISATIE 2017
Ministerie OCW	29.684	28.137	28.687
Overige overheidsbijdragen	959	614	1.019
Overige baten	1.988	1.156	1.210
Totaal baten	32.631	29.907	30.916
Personele lasten	26.579	25.097	25.494
Afschrijvingen	577	576	502
Huisvestingslasten	2.139	1.850	2.120
Overige instellingslasten	3.498	3.048	2.689
Doorbetalingen aan schoolbesturen	0	0	0
Totaal lasten	32.793	30.571	30.805
Saldo baten en lasten	-162	-664	111
Financiële baten en lasten	5	33	21
Exploitatieresultaat	-157	-631	132

Het geconsolideerd bedrijfsresultaat over 2017 negatief € 156.077;

- Negatief resultaat PROOLEIDEN € 68.282 (begroot: negatief resultaat € 606.468)
- Negatief resultaat OBSG Leiderdorp € 87.795 (begroot: negatief resultaat € 24.359)

10.2 Toelichting geconsolideerde exploitatie

MUTATIEOVERZICHT BATEN EN LASTEN 2017	Expl 2017 Bgr 2017 (x € 1.000)	In % van Bgr 2017	Expl 2017 Expl 2016 (x € 1.000)	In % van Expl 2016
Rijksbijdragen OCW	1.547	5%	997	3%
Overige overheidsbijdragen	345	56%	-60	-6%
Overige baten	832	72%	778	64%
Totaal baten	2.724	9%	1.715	6%
Personele lasten	1.482	6%	1.085	4%
Afschrijvingen	1	0%	75	15%
Huisvestingslasten	289	16%	19	1%
Overige instellingslasten	450	15%	809	30%
Doorbetalingen aan schoolbesturen	0	0%	0	0%
Totaal lasten	2.222	7%	1.988	6%
Financiële baten en lasten	-28	4%	-16	-14%
Exploitatieresultaat	474		-289	

Rijksbijdragen

In 2017 zijn de baten € 1.546.775 hoger dan begroot in 2017 en € 997.104 hoger dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: voor de bekostiging voor zware ondersteuning (OZC Orion en PI De Brug) en de ontvangen baten vanuit de aanpassingsregeling lumpsum is € 886.126 meer ontvangen dan begroot. Voor leerplusarrangementen is € 223.900 meer ontvangen en voor studieverlof is € 107.466 meer ontvangen dan in 2017 begroot. Voor zware ondersteuning materieel is € 139.977 meer ontvangen.

OBSG Leiderdorp: meer baten ontvangen dan begroot voor vergoeding personeel, prestatiebox, bekostiging voor asielkinderen en voor leerlingondersteuning samenwerkingsverband groot € 152.288.

Overige overheidsbijdragen

In 2017 zijn de baten € 345.151 hoger dan begroot in 2017 en € 60.202 lager dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: dit betreft de ontvangen subsidies voor onderwijskansen, zoals kopklas en schakelklas, startgroep peuters, verlengde leertijd, ouderbetrokkenheid etc. Onder deze post staat ook de vergoeding loonkosten van de combinatiefunctionarissen. In 2017 is € 102.979 meer ontvangen dan begroot door niet begrote meeropbrengsten gemeentelijke bekostiging gymzalen.

OBSG Leiderdorp: betreft vrijval van vergoeding asielzoekers van boekjaar 2016 van totaal € 35.098.

Overige baten

In 2017 zijn de baten € 832.282 hoger dan begroot in 2017 en € 778.319 lager dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: hieronder vallen ontvangen vergoedingen voor medegebruik van lokalen (meeropbrengst € 42.616), detachingsvergoedingen personeel en de bijdragen projecten (meeropbrengst € 243.920). Daarnaast zijn er meeropbrengsten uit samenwerkingsverband € 109.844 en zijn er niet begrote overige baten uit voorgaande jaren van € 424.920.

OBSG Leiderdorp: meer baten ontvangen dan begroot voor verhuuropbrengsten en detachering personeel. Totaal impact € 56.012.

Lasten

Personele lasten

In 2017 zijn de personele lasten € 1.481.322 hoger dan begroot in 2017 en € 1.085.116 hoger dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: de totale loonkosten zijn 5,7% hoger dan begroot, namelijk € 23.123.773. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een eenmalige uitkering in april 2017 van € 500 euro bruto per werknemer en de premieverhoging voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen van 2,3%. Inhuur personeel is € 527.993 meer dan begroot. Het betreft hoofdzakelijk inzet voor tijdelijke ondersteuning bij ziekte/zwangerschap en de kosten voor externe advies, ingezet voor de scholen en het bestuurskantoor. Ook betreft het tijdelijke inzet voor onderwijsproject Droomschool. De vrije ruimte voor de werkkostenregeling bedraagt 1,2% van de fiscale loonsom. Wanneer de uitgaven binnen dit bedrag vallen is geen loonbelasting verschuldigd.

Uitgaven die de vrije ruimte overschrijden worden belast met 80% loonheffing. Bij het bedrag dat geboekt is op de werkkostenregeling moeten nog de vergoedingen geteld worden die genoten zijn via het salaris, zoals bedrijfsfitness en de fietsregeling. Geconcludeerd kan worden dat PROOLEiden ruim binnen de vrije ruimte blijft.

OBSG Leiderdorp: salariskosten voor directie, OP en OOP is gelijk aan begroting. Overschrijding betreft de inzet van extern personeel welke € 212.000 hoger is dan in 2017 begroot.

Huisvestingslasten

In 2017 zijn de baten € 289.663 hoger dan begroot in 2017 en € 19.655 hoger dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: de overschrijding op huisvesting € 248.460 wordt o.a. veroorzaakt door contractonderhoud € 54k, door achterstallig onderhoud ventilatiesystemen diverse scholen, schoonmaakkosten € 108k, overige huisvestingslasten € 52k, door niet begrote kosten De Arcade en € 52k eigen kosten inzake renovatie Morskring.

OBSG Leiderdorp: meerkosten huur Hoogmadeweg (Hasselbraam) en meer schoonmaakkosten dan begroot in 2017. Totaal impact € 41.202.

Overige instellingslasten en leermiddelen

In 2017 zijn de baten € 449.490 hoger dan begroot in 2017 en € 808.131 hoger dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: de overige lasten zijn de uitgaven die het meest variabel zijn en dus meebewegen met de leerlingaantallen. De kosten bedrijfsvoering zijn € 393.618 hoger dan begroot. In 2017 is besloten om oude vorderingen boekhoudkundig als oninbaar te beschouwen. Het invorderingsproces blijft van kracht om deze oude vorderingen te innen. De afboeking van vorderingen uit 2013, 2014 en 2015 heeft een impact van € 163k. Met betrekking tot leermiddelen is er een relatie met de begrote investeringen voor leermiddelen. Er is een verschuiving gaande van de reguliere aanschaf van leermiddelen naar ICT-licentiekosten. Werden voorheen de leermiddelen als activum opgevoerd en afgeschreven, voor ICT-licentiekosten kan dit niet. De hogere kosten voor leermiddelen is hierdoor €203k hoger dan in 2017 begroot.

OBSG Leiderdorp: meerkosten voor muziekonderwijs, groene schoolplein en ICT. Totaal impact € 55.307.

Financiële baten en lasten

In 2017 zijn de baten € 27.400 lager dan begroot in 2017 en € 15.927 lager dan de realisatie van 2016.

PROOLEiden: de financiële baten en lasten betreffen voornamelijk de rentemiddelen van de spaar- en beleggingsgelden. Per saldo zijn de financiële baten en lasten voor het gehele jaar 2017 begroot op € 30.000, de realisatie bedroeg € 5.290: Reden van deze lage realisatie is de lage rentestand in 2017.

OBSG Leiderdorp: reden van deze lage realisatie is de lage rentestand in 2017.

Investeringen

De totale investeringen over 2017 bedragen € 1.134.807.

PROOLEiden: het totaal aan investeringen overschrijdt de

begroting 2017 doordat er, naast de reguliere begroting van 2017, ook investeringen zijn gedaan vanuit de schoolreserves. In 2017 is actief ingezet op het inzetten van de schoolreserves voor het doen van investeringen. De overschrijding van € 41.094 wordt met name veroorzaakt door hogere investeringen voor ICT in verband met de uitrol van Sharepoint. Investeringen voor leermiddelen en methodes zijn niet conform begroting 2017 gerealiseerd (begroot was € 378.700 waarvan € 63.418 is gerealiseerd) dit doordat leermiddelen nu veelal als licenties worden aangeschaft. Deze licentiekosten worden niet geactiveerd.

OBSG Leiderdorp: de totale investeringen voor 2017 zijn € 304.162; voor ICT € 133.083 voor meubilair € 144.613 en onderwijsleerpakket € 8.707.

PROOLEIDEN: de totale investeringen in 2017 zijn € 830.645 en deel hiervan is vanuit de schoolreserves gefinancierd, groot € 311.724). De afschrijvingen over 2017 bedragen € 476.373. Het eigen vermogen is afgenomen met het negatief resultaat over 2017 van € 68.282. De hoogte van de voorziening onderhoud is afgenomen doordat er in 2017 meer onderhoud ten laste van de voorziening heeft plaatsgevonden.

OBSG Leiderdorp: de totale investeringen in 2017 zijn € 304.200. De afschrijvingen over 2017 bedragen € 476.373. Het eigen vermogen is afgenomen met het negatief resultaat over 2017 van € 87.795. De hoogte van de voorzieningen is toegenomen met € 21.800, doordat er in 2017 minder onderhoud ten laste van de voorziening heeft plaatsgevonden.

10.3 Toelichting geconsolideerde balans

Ultimo 2017 is de volgende geconsolideerde balans vastgesteld:

PROOLEIDEN EN OBSG LEIDERDORP VERKORTE BALANS (x € 1.000)	BALANS 31-12-2017	BALANS 31-12-2016
Activa		
Materiële vaste activa	4.008	3.451
Financiële vaste activa	2.064	2.022
Vorderingen	2.591	3.255
Liquide middelen	8.079	8.986
Totaal	16.742	17.714
Passiva		
Eigen vermogen	10.746	10.902
Voorzieningen	2.624	2.942
Schulden lang	0	0
Schulden kort	3.372	3.870
Totaal	16.742	17.714

10.4 Kengetallen

KENGETALLEN PROOLEIDEN EN OBSG LEIDERDORP	2017	2016
Liquiditeitsratio	3,16	3,16
Solvabiliteitsratio (excl. voorzieningen)	0,64	0,62
Solvabiliteitsratio (incl. voorzieningen)	0,80	0,78
Kapitalisatiefactor (balanstotaal excl.gebouwen/totale baten)	50,3%	56,9%

JAAARREKENING

PROOLEIDEN 2017

Op de volgende pagina's is de jaarrekening over het boekjaar 2017 opgenomen.

Goedkeuringsbesluit van de jaarrekening 2017

Het boekjaar 2017 is afgesloten met een negatief bedrijfsresultaat van € 68.282 tegen € 64.501 positief in 2016. Goedkeuring van de jaarrekening strekt tot décharge van de stichtingsbestuurder, niet verder dan tot hetgeen uit deze jaarrekening 2017 blijkt.

GECONSOLIDEERDE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017		31 DECEMBER 2016	
Activa				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	312.356		119.529	
Inventaris en apparatuur	3.027.187		2.599.778	
Overige materiële vaste activa	668.833		731.405	
		4.008.376		3.450.712
Financiële vaste activa				
Effecten	2.000.000		2.000.000	
Leningen en waarborgsommen	63.550		22.000	
		2.063.550		2.022.000
Vorderingen				
Debiteuren	173.806		304.935	
Ministerie van OCW	1.494.743		1.351.457	
Gemeenten	248.735		968.500	
Overige vorderingen	371.100		223.032	
Overlopende activa	295.853		407.446	
		2.584.237		3.255.370
Liquide middelen				
Kassen	782		259	
Banken	8.078.388		8.985.949	
Overige	150		0	
		8.079.320		8.986.208
Totaal Activa		16.735.483		17.714.290

GECONSOLIDEERDE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017		31 DECEMBER 2016	
Passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	7.247.758		8.227.102	
Bestemmingsreserves	3.497.947		2.674.680	
		10.745.705		10.901.782
Vorzieningen				
Personeelsvoorzieningen	310.737		321.805	
Onderhoudsvorzieningen	2.312.878		2.620.693	
		2.623.615		2.942.498
Kortlopende schulden				
Crediteuren	653.118		597.199	
Ministerie van OCW	127.348		0	
Loonheffing en premies	1.035.677		1.063.689	
Omzetbelasting	2.816		10.221	
Pensioenpremies	295.287		253.713	
Gemeenten	29.420		0	
Overige kortlopende schulden	158.797		156.744	
Overlopende passiva	1.063.700		1.788.444	
		3.366.163		3.870.010
Totaal Passiva		16.735.483		17.714.290

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in €

	REALISATIE 2017	BEGROTING 2017	REALISATIE 2016
Baten			
Rijksbijdragen OCW	29.684.108	28.137.333	28.687.004
Overige overheidsbijdragen en subsidies	959.081	613.930	1.019.283
Overige baten	1.988.108	1.155.826	1.209.789
Totaal Baten	32.631.297	29.907.089	30.916.076
Lasten			
Personele lasten	26.578.500	25.097.178	25.494.384
Afschrijvingen	577.143	575.740	501.821
Huisvestingslasten	2.139.217	1.849.554	2.119.562
Overige instellingslasten	3.497.614	3.048.124	2.689.483
Totaal Lasten	32.792.474	30.570.596	30.805.250
Saldo baten en lasten	-161.177	-663.507	110.826
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	6.707	34.000	22.249
Financiële lasten	-1.607	-1.500	-1.222
Saldo financiële baten en lasten	5.100	32.500	21.027
Exploitatieresultaat	-156.077	-631.007	131.853

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT 2017

Bedragen in €

	2017		2016	
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten	-161.177		110.826	
Afschrijvingen	577.143		501.821	
Mutaties werkkapitaal				
• Vorderingen	671.133		-127.326	
• Kortlopende schulden	-503.847		-646.905	
Mutaties voorzieningen	-318.883		-175.447	
		264.369		-337.031
Ontvangen interest	6.707		22.249	
Betaalde interest	-1.607		-1.222	
		5.100		21.027
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
(Des)investerings materiële vaste activa	-1.134.807		-713.166	
(Des)investerings financiële vaste activa	-41.550		0	
		-1.176.357		-713.166
Mutatie liquide middelen		-906.888		-1.029.170
Beginstand liquide middelen	8.986.208		10.015.378	
Mutatie liquide middelen	-906.888		-1.029.170	
Eindstand liquide middelen		8.079.320		8.986.208

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Activiteiten

De geconsolideerde stichting verzorgt onderwijs aan de bij de scholen ingeschreven leerlingen.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld, uitgaande van de continuïteitsveronderstelling met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De in de jaarrekening opgenomen bedragen zijn in hele euro's.

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten. Schattingen hebben betrekking op:

- de waardering van materiële vaste activa, waaronder de gehanteerde afschrijvingstermijnen;
- de verwachte onderhoudsuitgaven bij bepaling van de bestemmingsreserve onderhoud;
- de bepaling van personele voorzieningen.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor de Consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd.

Het betreft de onderstaande rechtspersonen:

- Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden te Leiden (PROOLEIDEN);
- Stichting Openbare Basisscholen Gemeenschap Leiderdorp te Leiderdorp (OBSG).

Consolidatie vindt plaats volgens de integrale methode. Onderlinge verhoudingen en transacties worden in de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd.

Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsonderdelen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs onder aftrek van eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Er wordt een activeringsgrens gehanteerd van € 450 (OBSG Leiderdorp) en € 500 voor Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden, investeringen onder deze bedragen worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Schoolgebouwen

Het economisch eigendom van de gebouwen is in handen van de gemeente en het juridisch eigendom berust bij het bevoegd gezag. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Voor kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Inventaris en duurzame leer- en hulpmiddelen

Als ondergrens voor het activeren van duurzame middelen wordt een bedrag van € 450/€ 500 aangehouden. Deze ondergrens geldt per artikel of voor een groep van samenhangende artikelen. De gehanteerde categorieën materiële vaste activa en de bijbehorende afschrijvingspercentages zijn:

Gebouwen en verbouwingen	6,67%	
Meubilair	5,00%	10,00% (leerlingsets/meubilair 5%, docentenstoelen 10%)
Inventaris en apparatuur	10,00%	
ICT-range	6,67%	25,00% (infrastructuur, digi-boards, servers, pc's/laptops)
Leermiddelen	10,00%	11,10%

De afschrijving kan nooit over een langere periode plaatsvinden dan de technische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn.

Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardevermindering wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waar (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien de instrumenten bij de vervolwaardering niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

Afgeleide financiële instrumenten

De geconsolideerde stichting maakt geen gebruik van financiële derivaten en beperkt de risico's (renterisico, kasstroomrisico en kredietrisico) door gebruik te maken van de rekening-courant en spaarrekeningen, rekening houdend met de voorwaarden uit de Regeling belenen tot 1 juli 2016 en regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 na 1 juli 2016.

Vlottende activa

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het onderdeel 'financiële instrumenten'.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bevoegd gezag en worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van het bevoegd gezag worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen de baten en lasten. Deze reserve dient ter dekking van eventuele toekomstige exploitatietekorten. Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans. Bestemmingsreserves worden gevormd met als doel deze in de toekomst aan te wenden voor een specifiek doel. Bestemmingsreserves zijn gevormd op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen.

Bestemmingsreserve publiek

Deze publieke reserve betreft het door het bevoegd gezag reeds bestemde gedeelte van de exploitatieoverschotten van het bevoegd gezag tot en met het verslagjaar.

Resultaatbestemming

De bestemming van het resultaat aan de algemene reserve dan wel de bestemmingsreserve vindt plaats op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Het resultaat wordt in principe toegevoegd of onttrokken aan de publieke reserve tenzij aan de middelen een private herkomst ten grondslag ligt.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Onderhoudsvoorziening

De onderhoudsvoorziening is gevormd ter egalisatie van de kosten die verbonden zijn aan het meerjarig planmatig onderhoud en de exploitatievoorzieningen van de gebouwen van het bevoegd gezag. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op de verwachte kosten en de periodiciteit waarmee onderhoudswerken naar verwachting worden uitgevoerd op basis van een opgesteld onderhoudsplan dat door het bevoegd gezag is goedgekeurd. Het uitgevoerde groot onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Pensioenvoorziening

Het bevoegd gezag heeft voor haar werknemers een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegd-pensioenregeling, waarbij de toegezegde pensioenuitkeringen gebaseerd zijn op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, en wordt – conform de in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde-bijdrage-regeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

Pensioenrechten

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse dekkingsgraden) dit toelaat. Naar de stand van januari 2018 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 101,5%. Naar de stand van 31 december 2017 is de dekkingsgraad van het pensioenfonds 104,4% (bron: website www.abp.nl). De geconsolideerde stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De geconsolideerde stichting heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Personeelsvoorzieningen

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties die op grond van de CAO dienen te worden betaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de datum van indiensttreding, leeftijd van betrokkene(n), blijfkanspercentage en een uitkering bij 25- en 40-jarig jubileum conform de CAO. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde op basis van € 550 per fte voor de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden, en op basis van € 750 per fte voor OBSG Leiderdorp.

Voorziening spaar- en opfrisverlof

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van spaar- en opfrisverlof is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd conform de bedragen die zijn opgenomen in de CAO PO. Betaalde bedragen inzake spaar- en opfrisverlof worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

In de voorziening duurzame inzetbaarheid is de verplichting per ultimo jaar opgenomen voor uitsluitend het gespaarde aanvullende verlof volgens de CAO PO. Met het basisbudget (40 uur bij ft) in combinatie met het aanvullende budget vanaf 57 jaar (130 uur bij ft) kunnen keuzes worden gemaakt die passen binnen de levensfase en de persoonlijke situatie en die de duurzame inzetbaarheid vergroten. Binnen de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden is geen voorziening gevormd.

Kortlopende schulden

De grondslagen voor de waardering van schulden zijn beschreven onder het onderdeel ‘financiële instrumenten’.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Baten

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) waar geen bestedingsplan aan ten grondslag ligt worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten. Niet-geoormerkte subsidies waaraan een specifiek bestedingsdoel is gekoppeld, worden op basis van een bestedingsplan toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft subsidies van gemeenten en andere overheidsinstanties m.u.v. het Ministerie van OCW voor zover de bijdragen niet als doelsubsidies in het kader van de huisvestingsverordening in mindering zijn gebracht op de lasten.

Overige baten

Alle overige baten die kunnen worden toegerekend aan de exploitatie van het bevoegd gezag.

Lasten

Personeelslasten

Onder de personele lasten zijn opgenomen de lonen en salarissen van het personeel in dienst van het bevoegd gezag vermindert met ontvangen uitkeringen van Vervangingsfonds en uitkeringsinstanties. Tevens zijn onder deze noemer opgenomen de overige personele lasten.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten worden berekend over de aanschaffingsprijs op basis van de onder materiële vaste activa vastgelegde criteria rekening houdend met de economische levensduur.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de kosten van huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten, die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs, worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten en kosten van ontvangen leningen.

Resultaat

Onder resultaat wordt verstaan het resultaat van het bevoegd gezag inclusief de financiële baten en lasten. Het resultaat is in de balans verwerkt conform de in de jaarrekening opgenomen resultaatbestemming.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven materiële activa en financiële activa is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden.

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer 42504
Naam instelling Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden
KvK-nummer 27362850
Adres Elisabethhof 21-23, 2353 EW LEIDERDORP
Telefoon 071 - 524 76 70
E-mailadres mail@prooleiden.nl
Website www.prooleiden.nl

Contactpersoon

Naam De heer B.P. van Croesdijk
Adres Elisabethhof 21-23, 2353 EW Leiderdorp
Telefoon 071 - 524 76 70
E-mailadres info@prooleiden.nl

BRIN-nummers

00SI	OZC Orion
14MM	Morskring
15IC	Montessorischool Apollo
15KV	Telders
15NJ	Lucas van Leyden
15PX	Merenwijk
15SH	De Meerpaal
15UO	De Dukdalf
15WV	De Viersprong
15YY	De Stevenshof
16AU	Lorentzschool
19OV	De Brug
21QE	Woutertje Pieterse
22KG	Anne Frank
15KV01	Arcade
15NJ02	Woutertje van Leyden

Ressortierend onder bestuursnummer 41675;

12MR	De Hasselbraam
11HV	Koningin Julianaschool
12MR01	De Hobbit
11HV01	Prins Willem Alexanderschool

TOELICHTING OP DE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Activa

Vaste activa

Bedragen in €

Materiele vaste activa	Verkrijgingsprijs t/m 2016	Cum.afschr. t/m 2016	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings 2017	Desinvesterings 2017	Afschrijvingen 2017	Boekwaarde 31-12-2017
Gebouwen en verbouwingen	119.529	0	119.529	197.961	0	-5.134	312.356
Meubilair	2.259.072	-830.670	1.428.402	297.312	0	-128.125	1.597.589
Inventaris en apparatuur	199.443	-76.468	122.975	45.416	0	-21.033	147.358
ICT	2.006.085	-957.684	1.048.401	518.863	0	-285.024	1.282.240
Duurzame leermiddelen	1.432.317	-700.912	731.405	75.255	0	-137.827	668.833
	6.016.446	-2.565.734	3.450.712	1.134.807	0	-577.143	4.008.376

Bedragen in €

Samenvatting materiele vaste activa en afschrijvingspercentages	Verkrijgingsprijs t/m 2017	Cum.afschr. t/m 2017	Boekwaarde 31-12-2017	Afschrijvingspercentages	
				%	%
Gebouwen en verbouwingen	317.490	-5.134	312.356	2,5%	5%
Meubilair	2.556.384	-958.795	1.597.589	3,3%	5%
Inventaris en apparatuur	244.859	-97.501	147.358		10%
ICT	2.524.948	-1.242.708	1.282.240	6,7%	25%
Duurzame leermiddelen	1.507.572	-838.739	668.833	10%	11%
	7.151.253	-3.142.877	4.008.376		

Bedragen in €

	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Financiële vaste activa		
Effecten	2.000.000	2.000.000
Leningen, waarborgsommen en deposito's (betreft uitsluitend waarborg voor Snappet notebooks)	63.550	22.000
	2.063.550	2.022.000

Bedragen in €

	31 DECEMBER 2016	31 DECEMBER 2015
Effecten (uitsplitsing)		
Obligaties	2.000.000	2.000.000
Overige effecten	0	0
	2.000.000	2.000.000

Bedragen in €

Obligaties	31-12-2016	31-12-2016	Verkoop 2017	Resultaat 2017	Resultaat 2017	31-12-2017	31-12-2017
ASR Depositofonds VLT	1.006.506	1.000.000	139	0	139	1.006.645	1.000.000
ASR Depositofonds VLT	1.016.537	1.000.000	158	0	158	1.016.695	1.000.000
Totaal obligaties	2.023.043	2.000.000	297	0	297	2.023.340	2.000.000

TOELICHTING OP DE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Vorderingen		
Debiteuren	173.806	304.935
Ministerie van OCW	1.494.743	1.351.457
Overige overheden (gemeente Leiden)	248.735	968.500
Overige vorderingen	371.100	223.032
Overlopende activa	295.853	407.446
	2.584.237	3.255.370

Bedragen in €	Saldo 31-12-2016	Ontvangen 2017	Besteed 2017	Boeken tlv 2017	Overige 2017	Saldo 31-12-2017
Verloopstaat overige overheden (gemeenten)						
Gemeente subsidie huisvesting	85.320	41.177	48.485	44.143	0	48.485
Gemeente subsidie schade/vandalisme	25.527	12.486	18.200	9.789	0	21.452
Gemeente subsidie nieuw-/verbouw	550.513	1.128.642	922.230	228.017	0	116.084
Gemeente subsidie diverse aanvragen	307.140	285.874	282.085	240.637	0	62.714
	968.500	1.468.179	1.271.000	522.586	0	248.735

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Overige vorderingen (specificatie)		
Vorderingen op personeel	11.866	22.156
Vervangingsfonds	300.911	192.067
Rekening courant verhoudingen (Stevenshofschool)	207	0
Overige vorderingen	58.116	8.809
	371.100	223.032

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Overlopende activa (specificatie)		
Vooruitbetaalde en/of vooruitgefactureerde posten	103.400	164.455
Overige overlopende activa	192.453	242.991
	295.853	407.446

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Liquide middelen		
Kassen	782	259
Banken	2.712.987	3.644.756
Spaarrekeningen	5.365.401	5.341.193
Overige liquide middelen	150	0
	8.079.320	8.986.208

TOELICHTING OP DE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Passiva

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Eigen vermogen		
Algemene reserve	7.247.758	8.227.102
Bestemmingsreserve (publiek)	3.497.947	2.674.680
	10.745.705	10.901.782

Eigen vermogen (specificatie en resultaatverwerking)	Saldo 31-12-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve				
Algemene reserve	8.227.102	-925.583	-53.761	7.247.758
Bestemmingsreserve (publiek)				
Reserve schoolbudget	1.939.005	763.549	53.761	2.756.315
Reserve overige bestemmingen	735.675	5.957	0	741.632
	10.901.782	-156.077	0	10.745.705

De overige mutaties hebben betrekking op een correctie van het resultaat 2016 t.l.v. de algemene reserve t.g.v. de schoolreserves.

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Voorzieningen		
Personeelsvoorzieningen	310.737	321.805
Voorziening groot onderhoud	2.312.878	2.620.693
	2.623.615	2.942.498

Bedragen in €	Saldo 31-12-2016	Dotatie 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Saldo 31-12-2017
Specificatie voorzieningen dotaties / onttrekkingen					
Voorziening opfris-/spaarverlof	89.952	0	-14.664	0	75.288
Voorziening jubilea personeel	224.500	56.354	-45.405	0	235.449
Voorziening duurzame inzetbaarheid	7.353	0	-7.353	0	0
Voorziening onderhoud gebouwen	2.620.693	356.704	-664.519	0	2.312.878
	2.942.498	413.058	-731.941	0	2.623.615

Bedragen in €	Kortlopend deel < 1 jr	Langlopend deel ≤ 5jr	Langlopend deel > 5 jr	Saldo 31-12-2017
Specificatie voorzieningen dotaties / onttrekkingen				
Voorziening opfris-/spaarverlof	15.000	60.000	288	75.288
Voorziening jubilea personeel	15.336	125.691	94.422	235.449
Voorziening onderhoud gebouwen	279.100	1.116.400	917.378	2.312.878
	309.436	1.302.091	1.012.088	2.623.615

TOELICHTING OP DE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Kortlopende schulden		
Gemeenten	29.420	0
Crediteuren	653.118	597.199
Loonheffing en premies	1.035.677	1.063.689
Omzetbelasting	2.816	10.221
Pensioenpremies	295.287	253.713
Ministerie van OCW	127.348	0
Overige kortlopende schulden	158.797	156.744
Overlopende passiva	1.063.700	1.788.444
	3.366.163	3.870.010

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Overige kortlopende schulden (specificatie)		
Schulden aan personeel	24.550	13.062
Diverse te betalen premies	108.879	119.414
Overige schulden	25.368	24.268
	158.797	156.744

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
Overlopende passiva (specificatie)		
Vooruitontvangen en/of vooruitgefactureerde posten	109.537	558.680
Rechten vakantiegeld	811.015	819.401
Overige overlopende passiva	143.148	410.363
	1.063.700	1.788.444

OVERZICHT GEOORMERKTE DOELSUBSIDIES OCW

Bedragen in €

VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE						
Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	De prestatie is ultimo verslagjaar cf beschikking	
	Kenmerk	Datum			gereed	niet gereed
Subsidie voor studieverlof	div		67.203	67.203		x
Lerarenbeurs	6/595/99352	25-7-2016	4.369	4.639	x	
Subsidie vervanging schoolleiders	tvks17112	31-8-2017	31.360	10.453		x
Subsidie vrijroosteren leraar	vrl17037	4-12-2017	125.384	26.122		x
Subsidie doorstroming po/vo	dpovo17087	20-12-2017	20.000	10.000		x
Totaal			248.316	118.417		

Bedragen in €

VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE						
Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totaal kosten per 31-12-2017	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum				
Totaal			0	0	0	0

Bedragen in €

DOORLOPEND TOT IN EEN VOLGEND VERSLAGJAAR								
Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Saldo per 01-01-2017	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totaal kosten per 31-12-2017	Saldo nog te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum						
Totaal			0	0	0	0	0	0

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Meerjarige financiële verplichting

Huurverplichtingen

Bij Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden lopen de volgende huurverplichtingen.

Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden is met ingang van 1 december 2017 een huurovereenkomst aangegaan met de deelnemers van Het Huis van het Onderwijs voor de duur van 2 jaar tegen een huurprijs van € 73.668 per jaar. (Elisabethhof 23 te Leiderdorp)

Deze huurovereenkomst is door de Coöperatie Ambulante Educatieve Dienst U.A. aangegaan met Merin Property b.v. en is mogelijk met een jaar te verlengen tot en met 30 november 2020.

Het pand aan de Maresingel 3 wordt voor een bedrag van € 23.063 tot en met mei 2018 gehuurd van Domstad Participaties b.v.

Langlopende contracten

Bij Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden lopen de volgende meerjarige contracten:

Een contract met de firma Océ voor het leasen van kopieerapparatuur voor 6 PO scholen. De overige scholen hebben individuele contracten afgesloten waarvan de afloopdata verschillen.

De administratieve dienstverlening is ondergebracht bij Onderwijsbureau Hollands Midden (OHM) te Leiden. In 2017 bedroegen de uitgaven hiervoor € 340.193,00. Voor 2018 is een bedrag van € 342.000,00 begroot. (Beide inclusief BTW)

Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden maakt voor de uitvoering van de activiteiten ten aanzien van ambulante begeleiding gebruik van de diensten van de AED (Ambulante Educatieve Dienst).

Bij OBSG Leiderdorp lopen de volgende meerjarige contracten:

Een huurovereenkomst voor het gebruik van een koffiemachine op de Julianaschool. De overeenkomst is aangegaan per 30-4-2014 voor de duur van 60 maanden. De huurprijs per maand bedraagt € 28,88 incl. btw per maand.

Voor het gebruik van kopieerapparatuur heeft OBSG Leiderdorp een overeenkomst met Ricoh. De overeenkomst is ingegaan per 1-5-2015 en eindigt per 30-4-2021 (72 maanden). De huurprijs bedraagt € 1.813 ex btw per maand.

OBSG Leiderdorp heeft een schoonmaakcontract met Rufo Clean bv welke is ingegaan op 1 januari 2016 en eindigt op 1 januari 2019. De kosten hiervan incl. glasbewassing bedragen € 73.751 per jaar excl btw.

BSG Leiderdorp verhuurt 2 lokalen aan Floreokids t.b.v. BSO Kon. Julianaschool. De overeenkomst is ingegaan per 1 mei 2017 en eindigt op 1 mei 2022 (5 jaar). De huurprijs bedraagt € 15.400 en wordt jaarlijks aangepast.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in €

	REALISATIE 2017	BEGROTING 2017	REALISATIE 2016
Baten			
Rijksbijdragen OCW			
OCW lumpsum	20.375.820	19.586.184	19.898.322
OCW inhoudingen uitkeringen en overig	-3.961	0	0
OCW personeels en arbeidsmarktbeleid	2.800.468	2.723.691	2.715.561
OCW Igf en impulsgebieden	221.502	218.570	233.632
OCW prestatiebox	669.512	575.361	448.605
OCW bijdragen via samenwerkingsverbanden	1.065.185	907.708	556.348
OCW materiële instandhouding	3.795.211	3.875.979	3.837.032
OCW leerplusarrangement	253.900	30.000	250.318
OCW subsidie via SWV passend onderwijs	0	0	0
OCW zware ondersteuning	139.978	0	388.214
OCW overige subsidies	366.493	219.840	358.972
	29.684.108	28.137.333	28.687.004
Overige overheidsbijdragen en subsidies			
Gemeente bijdragen onderwijsbeleid	810.033	245.890	989.854
Gemeente bijdragen huisvesting en materieel	2.827	0	14.842
Gemeente overige bijdragen	146.221	365.040	14.587
Overige overheidsbijdragen	0	3.000	0
	959.081	613.930	1.019.283
Overige baten			
Ouderbijdragen	689.510	591.697	225.457
Verhuur	85.117	28.000	27.621
Detachering personeel	520.355	467.329	411.839
Sponsoring	25.389	4.000	29.011
Baten van derden	74.895	74.050	60.838
Baten van Samenwerkingsverband	0	0	161.302
Overige baten	592.842	-76.000	293.721
Baten overige instanties	0	66.750	0
	1.988.108	1.155.826	1.209.789
Totaal baten	32.631.297	29.907.089	30.916.076

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in €	REALISATIE 2017	BEGROTING 2017	REALISATIE 2016
Lasten			
Loonkosten personeel			
Loonkosten bestuur, directie en toezicht	2.507.073	2.496.653	2.600.751
Loonkosten onderwijzend personeel	17.629.714	18.257.773	18.046.083
Loonkosten onderwijsondersteunend personeel	3.665.100	2.426.702	2.955.493
Loonkosten vervangingen	1.628.178	116.000	1.512.491
Loonkosten overig	71.369	159.682	79.278
	25.501.434	23.456.810	25.194.096
Overige personele kosten			
Inhuur personeel niet in loondienst	1.479.341	733.700	895.828
Kosten leden van Raad van Toezicht	36	0	0
Scholing en opleiding personeel	551.699	397.830	412.187
Personeelsbijeenkomsten, overleg, beleid en zorg	164.940	81.000	118.724
Werving en selectie	31.180	10.000	33.250
Representatie, bijeenkomsten en consumpties	8.286	0	6.540
Kosten kwaliteit en projecten	40.996	95.700	23.478
Overige personele kosten	341.846	337.138	209.195
Dotaties personele voorzieningen	-673	9.000	-1.585
	2.617.651	1.664.368	1.697.617
Uitkeringen personeel en vervangers			
Ontvangen vergoedingen Vervangingsfonds	-1.349.325	0	-1.171.505
Uitkeringen (-/-)	-191.260	-24.000	-225.824
Personele lasten	26.578.500	25.097.178	25.494.384
Specificatie personele lasten naar samenstelling			
Brutolonen en salarissen	18.763.145	17.232.902	18.732.236
Sociale lasten	2.889.296	2.517.291	2.901.803
Premies Vf/Pf en Risicofonds	1.272.291	1.333.603	1.418.567
Pensioenlasten	2.576.702	2.373.014	2.141.490
Totaal lonen en salarissen	25.501.434	23.456.810	25.194.096

In de pensioenlasten 2017 en 2016 zijn uitsluitend de werkgeverslasten opgenomen.

Bij de stichting waren in 2017 gemiddeld 410,60 FTE's werkzaam (2016: 412,03 FTE's)

Onderverdeeld naar:	2017	2016
Directie	28,18	29,61
Onderwijzend personeel	307,23	315,93
Onderwijs ondersteunend personeel	75,19	66,49
	410,60	412,03

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in €

	REALISATIE 2017	BEGROTING 2017	REALISATIE 2016
Investerings			
Investerings nieuwbouw en verbouwingen	197.961	0	0
Investerings in meubilair	297.312	75.700	108.389
Investerings in leermiddelen	75.255	378.700	71.835
Investerings in inventaris en apparatuur	45.416	6.000	28.049
Investerings in ICT	518.863	329.150	349.904
Overboekingsrekening mva naar balans	-1.134.807	-789.550	-558.177
	0	0	0
Afschrijvingen			
Afschrijvingskosten gebouwen en verbouwingen	5.134	4.000	4.103
Afschrijvingskosten meubilair	128.125	122.991	115.522
Afschrijvingskosten inventaris en apparatuur	21.033	20.884	18.585
Afschrijvingskosten ICT	285.024	272.662	228.294
Afschrijvingskosten leermiddelen	137.827	155.203	135.317
	577.143	575.740	501.821
Huisvestingslasten			
Huur terreinen en gebouwen	191.380	217.000	224.789
Klein onderhoud gebouwen en terreinen	282.732	226.550	277.752
Energie en water	412.640	395.400	450.512
Schoonmaakkosten	693.750	577.200	645.711
Heffingen en vuilafvoer	80.171	67.200	74.098
Groot onderhoud	655.824	820.200	570.798
Onttrekking voorziening onderhoud	-644.435	-812.700	-569.152
Dotatie voorziening onderhoud	356.704	356.704	408.300
Overige huisvestingslasten	110.451	2.000	36.754
	2.139.217	1.849.554	2.119.562
Administratie, beheer en bestuur			
Administratie en advisering door derden	485.468	400.000	421.800
Accountantskosten	26.178	33.000	22.296
Contributie besturenorganisaties	0	0	75
Verzekeringen	19.059	19.000	17.058
Medezeggenschap	7.350	23.373	3.671
Telefonie / Dataverbindingen	71.476	50.325	73.829
Schooladministratie	24.662	29.930	26.289
Contributies scholenorganisaties	50.908	46.770	39.436
Overige schoolgebonden kosten	499.599	386.455	195.219
Overige lasten beheer en administratie	55.838	239.598	42.404
	1.240.538	1.228.451	842.077
Uitsplitsing accountantskosten			
Honorarium onderzoek jaarrekening	26.178	33.000	22.296
	26.178	33.000	22.296

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in €

	REALISATIE 2017	BEGROTING 2017	REALISATIE 2016
<i>Inventaris, apparatuur en leermiddelen</i>			
Onderwijsleerpakket incl. ondw licenties	699.376	547.076	628.311
Reproductiekosten	195.714	167.990	186.006
Kosten en onderhoud meubilair en inventaris	55.382	14.000	33.399
Beheer en kosten ICT incl. adm. licenties	309.337	289.836	301.399
	1.259.809	1.018.902	1.149.115
<i>Overige lasten</i>			
Kosten van projecten	185.196	208.891	119.128
Activiteiten, werkweken en excursies	323.919	280.845	171.435
Overige schoolkosten	307.560	116.705	218.266
Overige bijzondere lasten	180.592	194.330	189.462
	997.267	800.771	698.291
Overige instellingslasten	3.497.614	3.048.124	2.689.483
Totaal lasten	32.792.474	30.570.596	30.805.250

Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten en dividenden	6.707	34.000	22.249
Financiële lasten			
Rentelasten banken	-1.607	-1.500	-1.222
	5.100	32.500	21.027
Resultaat	-156.077	-631.007	131.853

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Het exploitatieresultaat over het jaar 2017 bedraagt € 156.077 negatief.

Het bestuur stelt voor om het exploitatieresultaat te bestemmen aan de onderstaande reserves.

Vooruitlopend op de vaststelling door het bestuur is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

	Stand 31-12-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2017
Algemene reserve	8.227.102	-925.583	-53.761	7.247.758
Bestemmingsreserves publiek	2.674.680	769.506	53.761	3.497.947
	10.901.782	-156.077	0	10.745.705

De reserves zijn in detail als volgt gemuteerd:

	Stand 31-12-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2017
Algemene reserve	8.227.102	-925.583	-53.761	7.247.758
Reserve schoolbudget	1.939.005	763.549	53.761	2.756.315
Reserve overige bestemmingen	735.675	5.957	0	741.632
	10.901.782	-156.077	0	10.745.705

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die van belang zijn voor de beoordeling van de positie van de instelling.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Per 31 december 2017 zijn er financiële of organisatorische banden met de volgende rechtspersonen:

NAAM	JURIDISCHE VORM	CODE ACTIVITEITEN
Stichting De Digitale Sleutel te Leiden	stichting	4
Stichting Leidse Infrastructuur Bundeling (SLIB)	stichting	4
Stichting Kiljan (samen met SCOL t.b.v. nieuwbouw en beheer scholengebouw)	stichting	4
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden 2801 te Leiden	vereniging	4
Coöperatie Ambulante Educatieve Dienst te Leiden	coöperatie	4
Stichting OBSG Leiderdorp	stichting	4
Stichting Speciaal Onderwijs Leiden e.o.	stichting	4

WNT-VERANTWOORDING 2017

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Per 1 januari 2016 is de maximale beloning afhankelijk van het aantal complexiteitspunten van de organisatie. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden van toepassing zijnde regelgeving het WNT maximum voor het onderwijs.

Het bezoldigingsmaximum in het boekjaar 2017 is	€ 141.000	Aantal punten	11
---	-----------	---------------	----

Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	6
Gemiddeld aantal leerlingen	3
Gewogen aantal onderwijssoorten	2
Totaal aantal complexiteitspunten	11

Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen – dhr. drs. M.A.J.A. de Pinth

Functie	Duur dienstverband	Omvang dienstverband (in fte)	Gewezen topfunctionaris	(fictieve) dienstbetrekking?	Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	BEZOLDIGING 2017					BEZOLDIGING 2016					
						Beloning	Belaste onkostenvergoedingen	Beloning betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging	Individueel WNT-maximum	Duur dienstverband 2016	Beloning	Belaste onkostenvergoedingen	Beloning betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging 2016	Individueel WNT-maximum 2016
Directeur-bestuurder	1-1-2017 t/m 31-12-2017	1,0	nee	ja	nvt	98.370	0	15.399	113.769	141.000	1-1-2016 t/m 31-12-2016	99.662	0	12.254	111.916	140.000

Bezoldiging toezichhoudende topfunctionarissen

Functie	Naam	Duur dienstverband	BEZOLDIGING 2017			Duur dienstverband	BEZOLDIGING 2016	
			Beloning	Totaal bezoldiging	Individueel WNT-maximum		Beloning	Totaal bezoldiging
Voorzitter Raad van Toezicht	dhr. J.W. Snik	1-1-2017 t/m 31-12-2017	1.500	1.500	21.150	1-1-2016 t/m 31-12-2016	1.500	1.500
Lid Raad van Toezicht	mw. mr.drs. C.A. de Weerd	1-1-2017 t/m 31-12-2017	1.500	1.500	14.100	1-1-2016 t/m 31-12-2016	1.500	1.500
Lid Raad van Toezicht	mw. drs. G. Mohebbi	1-1-2017 t/m 31-12-2017	1.500	1.500	14.100	1-1-2016 t/m 31-12-2016	1.500	1.500
Lid Raad van Toezicht	dhr. F. J. de Wit	6-4-2017 t/m 31-12-2017	0	0	10.575			
Lid Raad van Toezicht	dhr. F. Klijzing	1-10-2017 t/m 31-12-2017	0	0	3.525			

ENKELVOUDIGE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017		31 DECEMBER 2016	
Activa				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	196.930		0	
Inventaris en apparatuur	2.438.502		2.241.276	
Overige materiële vaste activa	531.347		571.231	
		3.166.779		2.812.507
Financiële vaste activa				
Effecten	2.000.000		2.000.000	
Leningen en waarborgsommen	53.650		22.000	
		2.053.650		2.022.000
Vorderingen				
Debiteuren	180.141		304.935	
Ministerie van OCW	1.301.640		1.152.747	
Gemeenten	232.819		936.972	
Overige vorderingen	272.464		170.110	
Overlopende activa	270.923		315.346	
		2.257.987		2.880.110
Liquide middelen				
Kassen	782		259	
Banken	7.607.218		8.200.016	
Overige	150		0	
		7.608.150		8.200.275
Totaal Activa		15.081.566		15.914.892

ENKELVOUDIGE BALANS

na resultaatbestemming per 31 december 2017

Bedragen in €	31 DECEMBER 2017		31 DECEMBER 2016	
Passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	6.564.608		7.456.157	
Bestemmingsreserves	3.497.947		2.674.680	
		10.062.555		10.130.837
Vorzieningen				
Personeelsvoorzieningen	274.037		276.952	
Onderhoudsvorzieningen	1.983.406		2.321.137	
		2.257.443		2.598.089
Kortlopende schulden				
Crediteuren	389.998		457.346	
Ministerie van OCW	127.348		0	
Loonheffing en premies	890.530		905.650	
Omzetbelasting	2.816		10.221	
Pensioenpremies	258.741		223.566	
Gemeenten	29.420		0	
Overige kortlopende schulden	133.429		132.476	
Overlopende passiva	929.286		1.456.707	
		2.761.568		3.185.966
Totaal Passiva		15.081.566		15.914.892

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in €

	REALISATIE 2017	BEGROTING 2017	REALISATIE 2016
Baten			
Rijksbijdragen OCW	25.596.975	24.353.847	24.612.194
Overige overheidsbijdragen en subsidies	1.051.471	590.930	981.951
Overige baten	1.790.026	1.038.826	1.069.300
Totaal Baten	28.438.472	25.983.603	26.663.445
Lasten			
Personele lasten	23.123.774	21.876.178	22.035.337
Afschrijvingen	476.373	474.640	417.498
Huisvestingslasten	1.842.865	1.594.404	1.885.897
Overige instellingslasten	3.069.032	2.674.849	2.278.540
Totaal Lasten	28.512.044	26.620.071	26.617.272
Saldo baten en lasten	-73.572	-636.468	46.173
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	5.290	30.000	18.328
Saldo financiële baten en lasten	5.290	30.000	18.328
Exploitatieresultaat	-68.282	-606.468	64.501

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de Raad van Toezicht van Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Woerden, 19 juni 2018
Flynth Audit B.V.

Was getekend

S. van der Veer AA